

רבי ישראל קורדונור זצ"ל

בְּנֵי בְּחָמֵי בְּחָמֵי מְאוֹמֵי

לעלוי נשמת הרה"ח

ישראל בער אודסר זצ"ל

תלמיד הרב **ישראל קרדונר זצ"ל**

תלמידו של הרב **משה ברסלבר זצ"ל**

תלמיד **מוהרנ"ת זיע"א**

תלמידו של רביה"ק **מוהר"ן מברסלב**

נ נח נחמ נחמן מאומן זי"ע ועבי"א

ולעלוי נשמת

עמרם יוסף ב"ר משה נחום הלוי הורביץ זצ"ל

מאיר עקביא בן יעקב ימיני זצ"ל

אהרון בן יעקב פיץ זצ"ל

ת. נ. צ. ב. ה

הודעה ובקשה

במהדורה זו מושקעת יגיעה גדולה, שיהיה הספר נקי מכל טעות ושגיאה. אבל כבר ידוע מאמר החכם "כשם שאי אפשר לבר בלי תבן, אי אפשר לספר בלי שגיאות" לכן נבקש שאם ימצא טעות או שגיאה יואילו בטובם להודיע לנו למען יתוקן הדבר במהדורה הבאה בעזרה"ת לטל': 058-5581489

ני תן להשיג את כל ספרי רבי נחמן מברסלב במחיר עלות ו/או להורדה חינם

באתר: www.BreslovBooks.com

עמותת "מלא וגדיש"

להדפסת והפצת ספרי רבי נחמן מברסלב ופרסום שם הצדיק

טלפון: 058-6147148 | 052-8887039

התשפ"ב

א

[הקדמת המביא לבית הדפוס, 'סיפורי מעשיות' – למבערג תרס"ב]

כָּבֵד נֹדַע מְשִׁיחוֹתָיו הַקְּדוּשִׁים שֶׁל רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ זצ"ל, שְׁאֵמַר בְּפְרוּשׁ: 'כְּשִׁמְשֵׁנִים דְּבוּר אֶחָד בְּמַעֲשֵׂיֹת אֵלוֹ מִכִּפֵּי מַה שֶּׁסִּפֵּר בְּעַצְמוֹ, חֶסֶר הַרְבֵּה בְּהַמְעָשָׂה' (הֵינּוּ מִסּוּדוֹתָיו הַנּוֹרָאִים שֶׁהַלְבִּישׁ בָּהֶם), וַיֵּשׁ קַפְדָּא וְדִקְדוּק גָּדוֹל בְּכָל דְּבוּר וְדְבוּר (עֵין חַיִּי מוֹהֲר"ן דִּף י' עֲמוּד ב' [סי' סא] וּבְשִׁיחוֹת הַר"ן סִימָן קמ"ח).

וְכֹאֲשֶׁר רָאִינוּ שֶׁהַמְדְּפִיסִים מִנוֹאֲרְשָׁא הַדְּפִיסוֹ הַסֵּפֶר הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה בְּלִתֵּי יַדְעֵתָנוּ – וְחֶסְרוֹ הַרְבֵּה, גַּם שָׁנוּ אֶת הַלְשׁוֹן בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת – וְקַלְקְלוּ יוֹתֵר מֵהַשְׁתַּקְּנוּ, לְזֹאת חֲגֵרְנוּ מִתְּנַגְנוּ לְהַחֲזִיר הַעֲטָרָה לְיִשְׁנָה, לְהַדְפִּיס הַסֵּפֶר הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה כְּמוֹ שֶׁנִּדְפַס בַּפֶּעַם הָרִאשׁוֹנָה עַל יְדֵי תַלְמִידָיו הַקְּדוּשִׁים ז"ל בְּעַצְמָן – כִּפִּי מַה שֶּׁיֵּצְאוּ הַדְּבָרִים מִפִּיו הַקְּדוֹשׁ.

וְהוֹסַפְנוּ עִתָּה בְּסוֹף הַסֵּפֶר דְּרוּשִׁים נִפְלְאִים וְנוֹרָאִים עַל כְּמָה מַעֲשִׂיֹת, מִסְפָּרֵי לְקוּטֵי הַלְכוֹת עַל כָּל הָאַרְבָּעָה חֻלְקֵי שְׁלֹחַן עֲרוּךְ, שֶׁחִבְרָם תַּלְמִידוֹ, הַרַב הַקְּדוֹשׁ, בּוֹצִינָא קְדִישָׁא, צְדִיק יְסוּד עוֹלָם, הַרַב נִתֵן זְצוּק"ל מִבְּרַסְלָב; הַמְּחִיִּים וּמְשִׁיבִים כָּל נֶפֶשׁ, לְחַזְקוֹ וּלְאַמְצוֹ בְּעִבּוּדַת ה', וְלַעוֹרְרוֹ מִשְׁנֵתוֹ הַגְּדוּלָּה – לְבַל יִישַׁן אֶת יָמָיו חֹס וְשָׁלוֹם.

גַּם הוֹסַפְנוּ בְּסוֹף הַסֵּפֶר רַמְזֵי הַמַּעֲשִׂיֹת – עַל כָּל מַעֲשָׂה – עַל מָה הַדְּבָרִים מְרַמְזִים, וְיִסוּדָתָם בְּהַרְרֵי קֹדֶשׁ בְּזֵהָר הַקְּדוֹשׁ וְתַקוּנֵים וְכַתְבֵי הָאֲר"י ז"ל; וְגַם לְבֹאֵר הַמוֹסֵר הַשְּׁכַל הַיּוֹצֵא מִהַמַּעֲשִׂיֹת הָאֵלֶּה עַל פִּי פְּשׁוּטָן שֶׁל דְּבָרִים, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (מִשְׁלֵי א) 'לְהִבִּין מָשָׁל וּמִלִּיצָה'; וְגַם לַעוֹרֵר לֵב הַמַּעֲיֵן מִגְדֵּלֶת נוֹרָאוֹת הָעֲנִינִים הַמְּסַפְּרִים בָּהֶם.

מֵאֵת הַרַב הַגָּאוֹן הַחֲסִיד, חֲרִיף וּבְקִי בְּנִגְלָה וְנוֹסֵתֵר, וְהַצְנַע לְכַת, הַרַב נַחְמָן זצ"ל שֶׁהָיָה אֵב בֵּית דִּין בְּעִיר טְשֶׁעְהֵרִין, בְּעַל הַמַּחְבֵּר סֵפֶר 'פְּרָפְרָאוֹת לְחַכְמָה', וְסֵפֶר 'יְקָרָא דְּשִׁבְתָּא', וְסֵפֶר 'זְמֵרַת הָאָרֶץ', וּבְעַל הַמֶּלֶקֶט סֵפֶר 'לְשׁוֹן חֲסִידִים' וְסֵפֶר 'דְּרָךְ חֲסִידִים',

וספר 'לקוטי עצות חדש' וספר 'לקוטי עצות מהדורא בתרא', ועוד כמה חבורים ולקוטים והמה בכתובים.

גם צרפנו לזה העצות הנפלאות לעבודת ה' הנובעים מהמעשיות הקדושים האלה, המובאים בספר הקדוש 'לקוטי עצות מהדורא בתרא' מהרב הקדוש הנ"ל, למען יוכל כל קורא בהמעשיות לעין אחר כך העצות וההתעוררות והמוסר הנפלא היוצא מהמעשה הזאת, ויזכה על ידי זה להתחזק בעבודתו יתברך ולהתעורר משנתו, אשר רק בשביל זה גלה אדמו"ר ז"ל לאבותינו ולנו את כל הנפלאות האלה.

וזכות רבנו הקדוש ותלמידיו הקדושים וכל הצדיקים אמתיים יגן עלינו, שגזקה להתעורר משנתנו, ומכל פגמנו וצרותנו יושיענו, ונזכה לשוב לארצנו, בביאת משיחנו, במהרה בימינו, אמן.

ב

[הקדמת המביא לבית הדפוס, 'השתפכות הנפש' – ירושלים תרס"ה]

ברוך ה', פה עיר הקדש ירושלים, תבנה ותכונן במהרה בימינו, אמן.

בקשה מאת המביא לבית הדפוס הספר הקדוש הזה השתפכות הנפש, מילידי גאליציע, עיר טארנאפאל.

אני החתום מטה, כאשר הייתי עול ימים ויגעתי בספרי הרב הצדיק וכו' – הלא הוא מורנו ורבנו הקדוש, כבוד קדשת שמו מורנו הרב ר' נחמן זצוק"ל – בעל המחבר ספר לקוטי מוהר"ן ושאר ספריו הקדושים, ומצאתי תהלה לאל דברים יקרים אשר הלהיבו אותי לנסע למקום כבוד מנוחתו (בעיר אומאן מדינת רוסיא) – להשתטח על קברו הקדוש, ולהתחבר עם אנשיו הקדושים המסתופפים עוד היום בצלו, לילך בדרכי עצותיו שגלה לנו – איך ובמה לבלות ימינו בטוב אמת, ולחשב על תכלית הנצחי: על מה אתינא להאי עלמא וכו'.

ומרב תשווקתי מיום עמדי על דעתי לעסק תמיד בהמצוה היקרה של זכות הרבים, אמרתי בלבי: מה טוב שאשתדל להדפיס ספריו הקדושים, ולפזר אותם על פני תבל בצוק העתים הללו – בעקבות דמשיחא...

ותהלה לאל שכבר עלתה בידי להדפיס ספרים מהדעת הקדוש הזה בהיותי עדין בחוץ לארץ, וכעת עזרני ה' יתברך שזכיתי לקבע דירתי בפה עיר הקדש – תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן, וליסד גם כן בית המדרש הנקרא על שמו הקדוש – להתפלל וללמוד... וזכיתי גם כן להדפיס הספר הקדוש הזה: מעט הכמות ורב האיכות.

ועל כי אנכי החתום מטה, לרגלי צוק העתים בעיר קדשנו ירושלים – תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן, קשה היה עלי מאד גדל מעמסה ועל הוצאת הדפוס כי רבו, עד אשר על ידי זה רבו הנוגשים בי, ונשיתי טובה. אולם אחר השתפכות נפשי לפני ה', אמרה נפשי לי לחלות נא מאת כל נדיבי עמנו אשר יגיע הספר הזה לידם, לחוס נא על עמלי: לקבלו ברצון, ולשלח לי מחירו כפי מסת ידם הטובה.

בכן אשתחוה מרחוק מול הדרת כבודכם, ומבקש לבל יפלו דברי ארצה לפניכם, רק לחון אותי באיזה מתנה הגונה, שאוכל לשלם חובותי ולהחיות את נפשי בעיר קדשנו – תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן, ותתברכו ממקור הברכות.

כעתירת ידידכם, דורש שלומכם באהבה.

ישראל בן ר' יהודא הלוי ז"ל היילפערין.

ג

ברוך ה', מוצאי שבת קדש לסדר האזינו, ב' ג' דעשרת ימי תשובה [ד' תשרי תרס"ו], פה אומן.

שלום וכל טוב סלה לרעי היקר החביב לי כנפשי, הלא הוא
הבחור כמר יחזקאל גרו ואיר.

ראשית אודיעך שבאתי בשלום לאומן, פה יעזרנו ה' יתברך
שאזכה לעבר על כל המניעות ולבוא לארץ ישראל.

אחי היקר, הן אמת יודע אני בעצמי אז איך בין ניט כדאי בעצמי
אפלו מזכיר צי זאן דאם נומען פין ה' יתברך, מפל שפן אמהם צי
דיענען, ומפל שפן נאך עמיצען אנדירש מדרין צי זאן לעבודתו
יתברך ויתעלה. וואס זאל איך טאן, איך האב קיין שום סמיכה
ניט נאר על רחמי ה' יתברך ועל זכות רבנו הקדוש – וואס ער
האט מיר גיהייסן שמוסין מיט מענטשען לקרבים לעבודתו
יתברך ויתעלה. אני אעשה את שלי, וה' יתברך יעשה כהטוב
בעיניו.

לכן רעי היקר, איך זאל דיר וועלן שרייבין עפיס א עצה לעבודת
הבורא יתברך ויתעלה. ווייס איך דיר ניט וואס צי שרייבין, נאר
איין עצה וועל איך געבין: דיא זאלסט דיר בכל יום קובע זיין א
זמן אין זאלסט דיר אויס רעדן דאס הארץ לפני קונד וצורך. הן
אמת דיא בעצמך ווייסט נאך אויך ניט וואס דיר גייעט אף
לעבודת הבורא יתברך ויתעלה, נאר דער רצון דקדשה איז אויך
זייער טייער ביי אדעם בורא כל העולמים.

גם זאגט דער רבי אין 'לקוטי מוהר"ן' כמה וכמה פעמים, אפלא
דער מענש קען ניט רעדן קיין שום דבור ניט אין התבודדות,
זאל ער זיך געוויינען צי זאגין דאס איינער ווארט: רבונו של
עולם, רבונו של עולם. גם קען מען דער פין בעצמו מאכין א
תפלה, וואס מען איז אין דער וואטערט פין דעם בורא כל
העולמים, אז מען קען ניט זיך אפלא דאס הארץ אויס רעדן
פאר איהם.

אחי היקר, איך וועל דיר אביסיל שרייבין קצת דקצת פין דער
מעלה פין התבודדות, כפי ששמעתי מאנשי שלומנו. רבנו הקדוש
האט געפאסט ח"י פעמים משבת לשבת בשנה, אין דער נאך

האט ער געזאגט, אז ער זאל גיווען וויסען אז מיט התבודדות קען מען אלדינגס פועלן, ואלט ער ניט גיווען גיפאסט, אין ואלט ניט גיווען פערדערבין דעם גוף. מה אמר לך אחי היקר, קיין גרעסערס דער פין איז ניט דו.

אחי היקר דאס ערשטער פין דיין התבודדות זאל זיין, דוא זאלסט זוכה זיין צי דער מדה פין קימת חצות. אחי היקר, דו זאלסט פאר גיסען טרערין וויא וואססער בכל יום ויום, עד שירחם עליך ה' יתברך ותזכה לסיעתא דשמיא לקום בכל לילה בחצות לשפך את נפשך לפני ה' יתברך. גם זאלסט אכטינג געבין אין 'ראשית חכמה' שער הקדשה פרק ז', דארט דאכט זיך מיר שמיסט ער אביסיל פין קימת חצות.

קצר הדבר, זאלסט וויסען אז דער מענש בעדארף צי גייען בכל יום ויום מדרגא לדרגא, און דיא ערשטע מדרגא איז קימת חצות.

אחי היקר, איך ווייס גיט וואהל אז דער יצר הרע וועט זיך לייגען לארכו ולרחבו אין וועט זיך ניט לאזן מתנהג זיין אין טייערע מדה, אמהל וועט ער זיך מאכין פאר איין גרוסען עניו, און וועט דיר זאגן: וויא קומט עס צי דיר, דאס קער נאר צי גרוסע צדיקים. אין זאלסט וויסען אז עס איז א ענוה פסולה, דער חיוב איז אויף איעדין מענש - אויף צי שטיין בכל לילה לשפך את נפשו לפני ה' יתברך, כמאמר רבנו הקדוש: 'עקר עבודת איש הישראלי, לקום בכל לילה בחורף בלילות הארפות - בעת שהעת קר מאד, ולשפך את נפשו לפני ה' יתברך ולעסק בתורה', עד כאן לשונו.

לכן, אחי היקר, בתחבולות רבות תעשה מלחמה, ראשית כל דבר זאלסט וויסען אז א מענש מיז זיין א גרוסער עקשן בעבודת הבורא.

ישראל הלפרין

[תרגום: ¹ אחי היקר, הן אמת יודע אני בעצמי שאיני כדאי בעצמי אפלו להזכיר [על שפתי] את שמו יתברך, מכל שכן לעבוד אותו [יתברך], ומכל שכן להדריך מישהו אחר לעבודתו יתברך ויתעלה. [אך] מה אעשה, אין לי כלל על מה לסמך [אלא אך ורק על רחמי ה' יתברך ועל זכות רבנו הקדוש – שצוה עלינו לדבר עם בני אדם לקרבם לעבודתו יתברך ויתעלה. אני אעשה את שלי, וה' יתברך יעשה כטוב בעיניו.

לכן רעי היקר, אכתב לך [כעת] איזה שהיא עצה לעבודת הבורא יתברך ויתעלה. איני יודע מה לכתב [לך], אבל עצה אחת אתן לך: שתקבע לעצמך בכל יום זמן שבו תדבר את כל אשר על לבך לפני קונך וצורך. הן אמת שאתה בעצמך אינך יודע מה שעובר עליך בעבור עבודתו יתברך ויתעלה, אבל הרצון דקדושה זה גם כן יקר מאד אצלו – אצל בורא כל העולמים.

עוד אמר רבנו ב'לקוטי מוהר"ן' כמה וכמה פעמים, שאפלו אם אין האדם יכול לדבר שום דבור בהתבודדות, שירגיל עצמו לכסף ולומר את הדבור היחיד הלזה: רבונו של עולם, רבונו של עולם. עוד יכול הוא לעשות מזה בעצמו תפלה, שכל כך נתרחקנו מבורא כל העולמים, עד שאיננו יכולים אפלו לפרש את הלב לפניו [יתברך].

אחי היקר, [כעת] אכתב לך קצת דקצת ממעלת ההתבודדות, כפי ששמעתי מאנשי שלומנו. רבנו הקדוש התענה שמונה עשרה פעמים משבת לשבת בשנה, ולאחר מכן הוא אמר, שאם הוא היה יודע [זאת] שעם התבודדות נתן לפעל הכל, אזי הוא לא היה מתענה, ולא היה מחליש את גופו [כל כך]. מה אמר לך אחי היקר, אין כלל מעלה גדולה מזו.

אחי היקר, הדבר הראשון שתעסק בו בהתבודדות שלך יהיה, שתזכה לענין קימת חצות. אחי היקר, שתשפך דמעות כמים בכל יום ויום, עד שירחם עליך ה' יתברך ותזכה לסייעתא דשמיא לקום כל לילה בחצות לשפך את נפשך לפני ה' יתברך. עוד ראה ועין בספר 'ראשית חכמה' שער הקדושה פרק ז', שם כמדמני מדבר הוא קצת מענין קימת חצות.

קצור הדבר, שתדע שהאדם צריך לילך בכל יום ויום מדרגא לדרגא, והמדרגה הראשונה היא קימת חצות.

אחי היקר, אני יודע היטב היטב שהיציב הרע יניח עצמו לארכו ולרחבו ולא יתן לך להנהיג עצמך בענין היקר הזה, פעם הוא יעשה אותך לעניו גדול, והוא יאמר לך: איך שיך זאת לך, זה הרי מתאים רק לצדיקים גדולים. שתדע לך שזהו ענוה פסולה, חייב זה חל על כל אדם – לקום בכל לילה לשפך את נפשו לפני ה' יתברך, כמאמר רבנו הקדוש: 'עקר עבודת איש הישראלי, לקום בכל לילה בחורף בלילות הארכים – בעת שהעת קר מאד, ולשפך את נפשו לפני ה' יתברך ולעסק בתורה', עד כאן לשונו.

לכן אחי היקר, בתחבולות רבות תעשה מלחמה, ראשית כל דבר שתדע [ותפנים] שהאדם צריך להיות עקשן גדול בעבודת הבורא.

ישראל הלפריין.]

ד

[נדפס בתחילת ה'שיר ידידות']

ברוך ה', יום ד' ויחי [ט' טבת] תרס"ז, פה עיר הקדש מירון – תבנה ותכונן במהרה בימינו, אמן.

החיים והשלוש וכל טוב סלה לכבוד אחי ורעי היקרים, הלא הם אנשי השם – הנקראים על שם הצדיק ששמו הקדוש משתף בשמו יתברך, ה' עליהם יחיו, הלא הם אנשי שלומנו די בכל אתר ואתר בכל מקומות מושבותיהם, שלום.

בטח הגיע הידיעה לכבוד מעלתכם מהסבה הטובה שסבב ה' יתברך שזכיתי לקבע דירתי בפה עיר הקדש מירון תבנה ותכונן, ששם חלקת מחוקק ספון, הוא התנא אלקי רבי שמעון בר יוחאי ור' אלעזר בנו, זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל, אמן.

ואם אמנם שאי אפשר לציר לכבוד מעלתכם גדל החיות דקדושה שיש לי מזה הישוב, ואיני יודע באיזה זכות זכיתי לזה, אך עם כל זה נפשי עגומה עלי בעלות על לבבי שנפסק ממני העבודה הקדושה שהיה לי בהיות קביעות דירתי בעיר הקדש ירושלים – תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן, ששם זכיתי לעסק בהדפסת ספרי רבנו הקדוש, שזה עקר חיותי: לזכות את אחינו בית

ישראל באחרית הימים האלה, בהתגברות החשך כל כך בגשמיות ורוחניות; כי מצאתי את עצמי כמחויב בחיוב הקדוש הזה, להודיע לבני אדם גבורותיו אשר הגדיל ה' לעשות עמנו, שהקדים לנו רפואה למפתנו, והופיע עלינו הדעת הקדוש הזה: לחיותנו ולחזקנו, ולהשיב את נפשותינו החלושות מאד מאד, ולהודיע לנו שעדין ה' אתנו גם בעצם ירידתנו, שעל ידי זה נזכה להתעורר משנתנו הגדולה, ולחשב על תכליתנו: על מה אתינא להאי עלמא וכו'.

וזאת היתה עקר פונתי בהשתדלותי בהדפסת ספרי רבנו הקדוש אשר מלאים עצות יקרות ונחמדות והתחזקות נפלא לכל אחד ואחד לפי מדרגתו; ותהלה לאל קבלתי חיות ושמחה מכל ספר וספר שזכיתי להדפיס, לזכות העולם בזה.

אך כעת שסבב עלת כל העלות וסבת כל הסבות, סבה טובה – שהבנתי מהשגחתו יתברך ומרמזיו, שרצונו יתברך שאקבע דירתי בפה, שאוכל לעסק בתפלה והתבודדות ביותר במקום הקדוש הזה; וגם זאת לזכות הרבים יחשב, כי אולי אזכה לעורר רחמי ה' יתברך עלינו בכלל, ויאמר סוף וקץ לכל צרותינו בגשמיות ורוחניות.

אך על זה ידוה עלי לבי ביותר ומבלבל אותי ממעט עבודתי, בעלותי על לבבי אלו הספרים שכבר התחלתי להדפיס ולא גמרתי אותם, הלא הם: הספר 'נחת השלחן', ו'ספר המדות', והעתקת ה'שבחי הר"ן עם הנסיעה לארץ ישראל' על לשון אשכנז. וזה כמה אשר שפכתי שיחי לפני השמע תפלת כל פה שאוכל לגמר אלו הספרים.

וכעת מדי עברי באמתחת הספרים של ידידנו הנגיד מורנו הרב נתן מטראוויטץ גרו יאיר, ומצאתי השיר 'ידידות בתוך הכתבים שהניח אחריו ברכה, הלא הוא הרבני וכו' מורנו הרב יחיאל מענדיל ז"ל ממעדוועדיןוקע, ומה מאד נתלהב לבי לזכות בזה אנשי שלומנו, כפי שיראו עיניכם גדל העמקות והמתיקות והערבות הסמוינים בו, שמדבר כמעט מכל מאמר מספרי 'לקוטי

מהר"ן, ומכל מעשה מ'ספורי מעשיות', וגם מהדבורים בעל פה שהולך בקבלה מדור לדור; ומחמת שהיא בדרך שיר ומליצה הוא מעורר ביותר את לב המעיין בו, כידוע מדברי רבנו הקדוש גדל יקר הערך מעלת המליצה דקדשה.

ומחמת שהיא מעט הכמות, רציתי לחבר זה הקונטרס להספר 'נחת השלחן', לכרכם ביחד.

עבור זה נסכם בדעתי להדפיס מקדם זה הקונטרס – ולצרף זה המכתב, ולשלחם לאנשי שלומנו לכל מקומות מושבותיהם, ולעורר את לבבם הטוב שיתנדבו להצדקה הגדולה הזאת העולה על כל הצדקות, שעל הצדקה הזאת נאמרה 'וצדקתו עמדת לעד' (תהלים קיא), כי היא צדקה לדורי דורות.

בכן אהובי אחי ורעי, תנו לבבכם לדברי אלה היוצאים מקירות לבי, וקבלו המנחה הזאת אשר אני מגיש לפניכם באהבה, ושלחו תמורה הגונה – כל אחד ואחד כפי כחו ונדבת לבו הטהור, וכפי תשוקתו להתגלות דעת רבנו הקדוש בעולם.

ואז אשלם מה שלויתי לי על הדפסת זה הקונטרס, ומהמותר אגמר הספרים שהתחלתי.

ואני תפלה לאל חיי, לעורר רחמים במקום שער הרחמים – הוא הציון התנא אלקי רבי שמעון בר יוחאי, שיתברכו ממקור הברכות ויזכו לכל טוב סלה.

כעתירת ידידכם המשתחוה מרחוק מול הדרת כבודכם, ומתגעגע להתראות עמכם, ועל כל פנים לקראת מכתבכם.

ישׂראל בן ר' יהודא הלוי ז"ל ממדינת גאליציען (גליציה), המכנה בשם קארדאן.

ה

[מכתב שר' ישראל הדפיס בכמה עותקים]

ברוך ה', צפת תבנה ותכונן.

אֶל מַעֲלַת כְּבוֹד אַחִינוּ וְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנו הַיְקָרִים וְהַחֲרָדִים לְדַבֵּר ה',
הַרְבֵּנִים הַחֲסִידִים הַמְּפֹלְגִים בְּתוֹרָה, הַנְּגִידִים הַנִּכְבָּדִים, חֲכָמִים
וְנְבוֹנִים, הֲלֹא הֵם חֲסִידֵי בְּרִסְלָב ה' יִשְׁמְרֵם וַיְחַיֵּם, אֲשֶׁר אִירָא לָהֶם
בְּמוֹשְׁבוֹתָם.

שְׁלוֹם בְּשֵׁם ה' הַשׁוֹכֵן בְּצִיּוֹן.

בְּיִשׁוּעַ עֲלִיּוֹן רַחֵשׁ לְבַנּוֹ דְּבַר טוֹב, לְבַשְׂרְכֶם כִּי עַד הִנֵּה עֲזָרְנוּ ה'
יִתְבָּרַךְ לְכוֹנֵן פֶּה בֵּית הַמְּדֻרָשׁ בְּרִסְלָב מֵאֵת אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנו, לְכַבּוֹד
וְלִתְפָאֶרֶת רַבָּנוּ הַקְּדוֹשׁ, וְלֵאנְשֵׁי הַנִּקְרָאִים עַל שְׁמוֹ הַקְּדוֹשׁ.

וְקִבְעֵנוּ בֵּית מִיַּחַד לְהִיּוֹת לָנוּ לְמַקְדָּשׁ מַעֲט – לְלַמֵּד תּוֹרָה
וְלִהְתַּפְּלֵל עָרֵב וּבֶקֶר, וְגַם לְקַבֵּעַ שְׁעוֹר לְמוֹדִים בְּכָל יוֹם.

וְגַם הָאִיר ה' אֶת לְבַנּוֹ לְקִיָּם אֲזַהְרֵת רַבָּנוּ הַקְּדוֹשׁ שֶׁהִזְהִירוֹנוּ עַל
קִימַת חֲצוֹת, וְהִסְכַּמְנוּ לְהִתְאַסֵּף בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה בְּחֲצוֹת מַמָּשׁ,
וְלִקְוֹנוֹ עַל חֲרַבֵּן בֵּית מַקְדָּשֵׁנוּ בְּסִדֵּר חֲצוֹת בְּמִנְיַן עֲשָׂרָה.

וְהֵן אֵל כְּפִיר לֹא יִמָּאֵס בְּכָל קְרָאנוּ אֵלָיו, וּבִפְרֹט בְּמַקּוֹם הַקְּדוֹשׁ
הַזֶּה – הִיא הָעִיר הַקְּדוֹשָׁה צֶפֶת תְּבִנָּה וְתַכּוֹנָן, אֲשֶׁר בָּהּ שׁוֹכְנִים
וְטְמוּנִים כָּל רְבוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר יִסְדּוּ סִדֵּר תְּקוּן חֲצוֹת, הֲלֹא
הֵם: רַבָּנוּ הָאֲר"י הַקְּדוֹשׁ, וְהָאֱלִשֵׁי, וְהָרַב חַיִּים כַּהֵן, זְכוֹתָם יִגֹּן
עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וַיַּעֲזְרוּנוּ רַחֲמֵי ה' יִתְבָּרַךְ עֲלֵינוּ וְעַל שְׂכִינַת
עֲזוֹ אֲשֶׁר הִלְכָה בְּשִׁבְלֵנוּ בְּגוֹלָה; אֲנַחְנוּ חֲטָאנוּ וְהוּא אִסּוּר
בְּאִזְקִים וְכו', 'עַל זֶה דָּוָה לְבַנּוֹ, עַל אֵלֶּה חֲשָׁכוּ עֵינֵינוּ וְכו'.

וּבִיּוֹתֵר אָנוּ צָרִיכִין לְבִכּוֹת הַרְבֵּה לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַמְּתַרְצָה בְּדַמְעוֹת
עַל אֲשֶׁר לְקִינוּ בְּמַכָּה אֲשֶׁר לֹא כְּתוּבָה בְּתוֹרָה – זֹו מִיתַת
הַצְּדִיקִים – אֲשֶׁר קִשָּׁה כְּפָלִים כְּחַרְבֵּן בֵּית הַמַּקְדָּשׁ, 'תּוֹמִים הֵינּוּ
וְאִין אָב, וְעַל יְדֵי זֶה 'אִמְתִּינוּ כְּאַלְמָנוֹת'. וְכִבֵּר הַבְּטִיחַ לָנוּ ה'
יִתְבָּרַךְ לְשֵׁים לְאַבְלֵי צִיּוֹן פֶּאֶר תַּחַת אִפֶּר, וְנִזְכָּה לְפַעַל בְּקִשְׁתָּנוּ
בְּרַחֲמִים, וַיִּשְׁלַח לָנוּ מְשִׁיחֵנוּ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן.

וּבְכֵן אַחִינוּ הַיְקָרִים, שִׁימוּ דְבָרִים אֵלָיו עַל טְהַרְתַּם לְבַבְכֶם, וְתִנּוּ
יְדְכֶם לָנוּ לְחִזְקַי יְדֵינוּ, כִּי דְבַר גְּדוֹל הוּא עַד לְמֵאֵד לְעוֹרֵר רַחֲמֵי ה'
יִתְבָּרַךְ בְּצַבּוֹר בְּעַת רַחֲמִים וְרִצּוֹן כְּזֶה, וְכִפִּי הַקְּבֵלָה שֵׁישׁ בְּיָדֵינוּ

שאז בחצות לילה היא עקר הצלחת הנפש לעסק אז בתורה ועבודה.

ואולם, לאשר ידוע לכם כי ארץ הקדש לית לה מגרמא כלום, והוא מדברים הצריכין חזוק, כי הוצאות הבית המדרש מרבה מאד, ונוסף לזה שכירות השמש המיוחד לזה לעורר ולהקיץ לכל אחד ואחד בחצות ממש, וידינו קצרה לתמוך את אגדתנו אשר על ארץ יסדה.

בכן, אנא אחינו היקרים, הבו ובאו לעזרת ה' בגבורים, העשיר בעשרו והנדיב בנדבתו, ובאו ושאו מנחה לחצרות קדשנו.

והננו נכונים להביא שמות כל המנדבים בספר הזכרון אשר לחברתנו, לברכם בברכת 'מי שברך' בכל מועדי ה', ולזכרון לפני ה' תמיד. וגם לזכרון ליום אחרון – ללמד משניות לטובת נשמתם; ומי מהמתנדבים שיהיה נצרך לאיזה ישועה, עליו להודיע לנו ונזכיר אותו בברכת 'מי שברך' אחר אמירת חצות – המסגלה כמו פדיון, כמבאר בלקוטי מוה"ר"ן סימן קמ"ט.

ולהיות אשר ברצוננו לבנות בית המדרש על שם רבנו הקדוש ועל שם אנשי שלומנו, בכן, מי אשר נדב לבו למלאת ידינו בבנין בית מדרשנו – להיות לו לשם עולם אשר לא יכרת, ושמו יהיה חרות על אבן שיש לזכרון עולם, ויזכה בכל התקנות והזכותים של מיסדי בתי כנסיות לתפלה.

וה' השוכן בציון ישלח לנו משיח צדקנו בקרוב, ונזכה לראות בנין בית מקדשנו ותפארתנו נכון בראש הרים, ובא לציון גואל במהרה במינו, אמן סלה.

הלא כה דברי אחיכם המזכירים שמכם בקדש, החותמים בשם כל אגדתנו ברב שלום.

נאום נתן בן ר' צבי ז"ל מטיראהוויץ.

נאום ישראל היילפערין.

1

החיים והשלום וְכֵל טוֹב סְלָה, לְכַבּוֹד אֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנו הַיְקָרִים
הַנִּקְרָאִים עַל שֵׁם רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ, ה' עֲלֵיהֶם יְחִיו, וַיִּזְכּוּ לְרֵאוֹת
בְּנַחֲמַת צִיּוֹן בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן, הֲלֹא הֵם אֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנו דְּקֵהֶלֶת
קִדְשׁ לְוַבְלִין, שְׁלוֹם לָכֶם.

אָחִי וְרַעִי, שָׁמַע שְׁמַעְתִּי שֶׁתְּהִלָּה לְאֵל נִתְגַּלָּה קֶצֶת מִדַּעַת רַבְּנוּ
הַקְּדוֹשׁ בְּמַחְנִיכֶם – הוּא הָעִיר לְוַבְלִין, וּמֵאֵד מֵאֵד רְצִיטִי
לְהִתְרַאוֹת עִמָּכֶם, וְעַל כָּל פְּנִים לְבוֹא לָכֶם בְּמַכְתָּבִי, אוֹלֵי נִקְבַּל
מָה דִין מִן דִּין – כְּמַצָּוָה עָלֵינוּ מִפִּי רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ עַל יְדֵי תַלְמִידָיו
הַקְּדוֹשִׁים.

וְכַעַת עֶזֶר לִי ה' יִתְבָּרַךְ שְׂזִכִּיתִי לְיִסֵּד בְּפֹה עִיר הַקְּדוֹשׁ צֶפֶת תְּבִנָּה
וְתִכְוֹנֵן בֵּית הַמִּדְרָשׁ עַל שֵׁם רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ, וְלִיִּסֵּד גַּם כֵּן הָעֵינָן שֶׁל
קִימַת חֲצוֹת בְּצַבּוּר. בְּכֹן, אֲנֵא לְהִתְחַבֵּר עִמָּנוּ לְהִיּוֹת לְעֶזֶר לָנוּ, כִּי
גְלוּי וַיְדוּעַ לְפָנָי הַיּוֹדֵעַ תַּעֲלָמוֹת שְׁכָל כְּוֹנֵתִי בְּזֶה לְגַלוֹת דַּעַת רַבְּנוּ
הַקְּדוֹשׁ בְּעוֹלָם, וְאוֹלֵי נִזְכָּה לְעוֹרֵר רַחֲמֵי ה' יִתְבָּרַךְ שִׁיאֵמַר סוֹף
וְקֵץ לְכָל צְרוּתָנוּ הַמְרַבִּים, עַד מִתִּי עַד מִתִּי.

אֲךָ תְּהִלָּה לְאֵל שֶׁהַקְּדִים לָנוּ רְפוּאָה לְמַכּוֹתָנוּ הַגְּדוֹלוֹת, וְהָאִיר
לְפָנֵינוּ דַּעַת רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ, שְׁסוֹף כָּל סוֹף נִזְכָּה עַל יְדֵי זֶה לְצֵאת
מִגְלוֹתָנוּ הַמֵּר בְּכִלְלִיּוֹת וּבִפְרִטִיּוֹת. וְדַבְּרִי רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ הֵם חַיִּים
וְקִימִים, שֶׁהַבְּטִיחַ לָנוּ שֶׁהָאֵשׁ שְׁלוֹ תוֹקֵד עַד בִּיאַת מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ,
אָמֵן.

בְּכֹן אֲבַקֵּשׁ מִכֶּם אָחִי וְרַעִי לְרֵאוֹת לְשַׁלַּח לָנוּ מֶה לְהִתְחַזְּקוֹת
הָעֵינָן הַנִּל, וַיִּגַּן עֲלֵיכֶם זְכוֹת הַצְּדָקָה הַזֹּאת שִׁימְתְּקוּ מֵעֲלֵיכֶם כָּל
הַדִּינִים וְהַצְּמִצּוּמִים, וְלַעֲבֹד ה' יִתְבָּרַךְ וְלְבָלוֹת יָמֵינוּ בְּטוֹב
הָאֲמֵתִי, וְלִזְכֹּר הַיֵּטֵב עַל הַתְּכַלִּית הַנִּצָּחִי אֲשֶׁר בָּאֵנוּ לְזֶה הָעוֹלָם,
וְלַחֲטוֹף כָּל מֶה שִׁיעֲלָה בְּיַדֵּנוּ אֵיזָה טוֹב, וְכִבֵּר הַבְּטִיחַ לָנוּ רַבְּנוּ
הַקְּדוֹשׁ שֶׁאֵינוּ הוֹלֵךְ לְאֵבוֹד שׁוּם תְּנוּעָה קְלָה שְׁעוֹשִׂין בְּשִׁבִיל ה'
יִתְבָּרַךְ, וְאִפְלוּ אִם הוּא מְעַרֵב בְּפִסְלַת הַרְבֵּה, עִם כָּל זֶה ה' יִתְבָּרַךְ
בְּרַב רַחֲמָיו מְלַקֵּט הַנִּקְדוֹת טוֹבוֹת מְכָל עֲבָדָא וְעֲבָדָא.

אָנא אל ישיבו פנינו ריקם, כי חוץ מהצדקה ש'יחיו אותנו, נתקשר בינינו אהבתנו. ועל כל פנים נרויח איזה דבורים טובים והתחזקות אמתית.

הנני ידידכם בלתי מכירכם. ישראל היילפערין.

ז

ברוך ה',

יום ה' ד' לחדש מנחם אב תרס"ט, פה עיר הקדש צפת תבנה ותכונן.

המנחם ציון ובונה ירושלים, יבנה ויגדל וירומם למעלה את קרן אנשי שלומנו הנקראים על שם רבנו הקדוש בעיר לובלין ובכל מדינת פולין, ויתגדל ויתרומם ויתנשא שם רבנו הקדוש אשר משתף בשמו יתברך, אשר כל זאת הוא אתחלתא דגאולה, במהרה בימינו אמן, אמן כן יהי רצון.

שלום לכל אחד ואחד מחברי היקרים הנצמדים בקירות לבבי, ובפרט להבחור החשוב וישר, בשר-לב לו, המשתוקק לעבודתו יתברך, כמר מאיר קארמאן גרו יאיר לנצח.

אהובי מחמד נפשי, מכתבך בצרוף הסף ארבעה רובל-כסף לנכון הגיעני; ואי אפשר לבאר לך בכתב גדל השמחה שגרמת לי ולכל אנשי שלומנו, בראותנו איך שהאש הקדושה של רבנו ז"ל תוקד בלב האנשים המקרבים מחדש, ודבר אחד מדבריו הקדושים לא נופל חס ושלום.

ועל ידי זה נתעורר לבי לבקש מה' יתברך שיתקם בימינו כל דברי רבנו הקדוש – שהבטיח לנו שיגמר מה שהתחיל, ויתגלה כבוד מלכותו יתברך בימינו, ויראו עינינו וישמח לבנו ותגל נפשנו באמר לציון מלך אלקיך, ויזכה כל אחד לצאת מגלות נפשו ומתאותיו הרעות, ולהכיר את בוראנו יתברך – אשר לכך נוצרנו. 'נפשי חמדה בצל ידיך, לדעת כל רז סודך'.

וּכְמַבְאֵר בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ בְּמֵאֲמָר 'מִיִּשְׂרָאֵל דְּסִכְיָנָא' (ליקו"מ סי' ל), כִּי כָּל הַבְּרִיאָה הַיְתֵה רַק בְּגִין דִּישְׁתַּמּוּדְעִין לִיה – לְדַעַת וּלְהַכִּיר אוֹתוֹ יַתְבָּרַךְ, אֲךָ כָּל זְמַן שְׁעֵדִין לֹא יֵצֵאנוּ מִתְּאֹתָנוּ וּמִדוֹתֵינוּ שְׂאִינָם טוֹבִים, עִבוּר זֶה הַמָּסָךְ הַמְבַדִּיל לְנַגְדָנוּ חִזְק, וְעִבוּר זֶה מִשְׁתַּטְחִים הַמְנִיעוֹת הַנִּמְשָׁכִים מֵהַבְּגָדִים הַצּוֹאִים.

אֲךָ צְדִיק ה' אֲשֶׁר הַקְּדִים הַרְפוּאָה לְמַכּוֹתֵינוּ הַגְּדוֹלוֹת, וְהָאִיר לְפָנֵינוּ הַדַּעַת הַקְּדוּשָׁה שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל וּמִתְלַמְּדֵינוּ הַקְּדוּשִׁים, הַמְּחַזְּקִים אוֹתָנוּ מְאֹד מְאֹד וּמוֹדִיעִים לָנוּ גְּדֹל רַחֲמֵנוּתוֹ יַתְבָּרַךְ עֲלֵינוּ, אֲפֵלוּ אַחַר כָּל הַקְּלִקוּלִים וְהַפְּגָמִים שֶׁפָּגַמְנוּ וְקִלְקַלְנוּ, עִם כָּל זֶה עֵדִין ה' אֶתְנוּ וּמְצַפֶּה שְׁנָשׁוּב אֵלָיו יַתְבָּרַךְ, וְאִם יַתְחַזְּקוּ בְּהַרְצוֹן דְּקִדְשָׁה, אֲזִי סוּף כָּל סוּף נִזְכָּה לְבוֹא לְהַתְּכַלִּית אֲמַתִּי בְּעוֹלָם הַזֶּה; וְאִם אֵף עַל פִּי כֵן הַבַּעַל דְּבַר מִתְגַּבֵּר וְעוֹשֶׂה אֶת שְׁלוֹ, צְרִיכִין לְהַתְּחַזֵּק בְּאַמוּנָה הַקְּדוּשָׁה שְׂאִינוּ הוֹלֵךְ לְאַבּוֹד חֵס וְשְׁלוֹם שׁוּם יִגִיעָה מִיְּגִיעֵתֵינוּ, וְכַמְבָּאֵר בְּהַשְׁיָחוֹת הַקְּדוּשׁוֹת שֶׁכָּל זֶה הוּא בְּחִינַת קַרְבָּנוֹת, בְּחִינַת 'כִּי עֲלִיךְ הֲרַגְנוּ כָּל הַיּוֹם' (תהלים מד).

וְאִם לֹא נִזְכָּה חֵס וְשְׁלוֹם לְהִגִיעַ בְּעוֹלָם הַזֶּה לְכָל תְּשׁוּקָתָנוּ, עִם כָּל זֶה לֹא יֵלֵךְ לְאַבּוֹד חֵס וְשְׁלוֹם כָּל מֵה שְׁנוּכַל לְחַטֵּף בְּזֶה הָעוֹלָם, וְלִסְמָךְ עַל כַּחוֹ הַגְּדוֹל שֶׁל רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ – שֶׁהַשָּׂאֵר יַתְקַן הוּא בְּכַחוֹ, וְכִמוֹ שְׂאֵמֵר רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ: 'דּוֹפִיט אוֹיף מִיִּין כַּח'¹.

בְּכֵן אַחֵי וְרַעֵי צְמוּדֵי לְבָבִי, הָאֲרִצִּידיקֵע בְּרִידְעוֹר², חִזְקוּ וְאַמְצוּ לְעַסֵּק בְּעִבוּדַת ה' וְלְחַטֵּף וְלַעֲשׂוֹת טוֹב כָּל מֵה שְׁיִכּוּלִין, וּבִפְרִט לְקַבֵּעַ שְׁעוּרִים בְּכָל יוֹם וְיוֹם עַל הַתְּבוּדוֹת: לְפָרֵשׁ שִׁיחַתוֹ לְפָנֵי ה' יַתְבָּרַךְ, וּלְבַקְשׁוּ וּלְרַצּוֹתוֹ שְׁנִזְכָּה לְבוֹא וְלְהִגִיעַ בְּעוֹלָם הַזֶּה אֵל תְּכַלִּיתָנוּ הַנְּרָצָה, וְלֹא נִיגַע לְרִיק חֵס וְשְׁלוֹם, מִיר זְאֵלִין חֲלִילָה נִיט פֶּאֲרֶשְׁפִּילִין דִּיא גִיִצִּילְטֵעַ עֲטִלִּכֵע יֶאֱר וְוֹאס מִיר דֶּאֲרַפִּין זִיךְ

¹ סמכו על כוחי.

² אחים נלבבים.

פֶּעֶרְזָאמִין בְּעוֹלָם הַזֶּה,³ כִּי יִמְנֹנוּ כָּצֵל עוֹבֵר, וְאִם לֹא עֲכָשׁוּ אִימָתִי; כִּי מִבְּאֵר בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ שֶׁעָקַר הָעֵבֹדָה הִיא בִּימֵי הַבְּחֻרוֹת, וְכַמְבָּאָר בְּזֵהר הַקְּדוֹשׁ (קְדוּשִׁים, פז ע"ב) עַל הַפְּסוּק 'מִפְּנֵי שִׁיבָה תִּקְוִים' (ויקרא יט), הִינּוּ קִדְּם הַשִּׁיבָה.

וְהִנֵּה אַחֵי אַהוּבֵי יְקִירֵי הַבְּחֹר מֵאִיר נְרוֹ יְאִיר, קָרָאתִי מִכְּתָבְךָ פֶּעַם וּשְׁתַּיִם וְשִׁלַּשׁ, וְכַמְעַט זָלְגוּ עֵינַי דְּמַעוֹת מִגְּדֹל הַגְּעֻגוּעִים שֶׁיֵּשׁ לִי לְהִתְרַאוֹת עִם אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַמְּקַרְבִּים מִחֲדָשׁ, וְלַעֲוֹר וּלְחֲדָשׁ לִבְבָּם הַטּוֹב, וְעַל יְדֵי זֶה יַעֲוֹר לִבִּי גַם כֵּן מִחֲדָשׁ לְעִבּוּדְתוֹ יִתְבַּרְךָ, וְכַמְבָּאָר בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ בְּמֵאמֶר הַמְּדַבֵּר מ'אֹר יִשְׂרָאֵל וְאֹר חוּזָר' (ליקו"מ ס' קפד).

וְהִנֵּה כִּבְר הֵייתִי מוֹכֵן לְנִסְעַע עַל זֶה הָרֹאשׁ הַשָּׁנָה לְאוֹמֵן, אֲךָ נִסְתַּבֵּב לִי מִנִּיעָה וְכוּ'. וּבְרוּךְ ה' שֶׁכִּבְר יִצְאָה מֵהַסַּכְנָה, אֲךָ נִשְׁאַרָה חֲלָשָׁה מְאֹד; וְאֵין לִי עַל מִי לְעֹזֵב אוֹתָהּ, כִּי אֲבִיָּה וְאִמָּה וְכָל מִשְׁפַּחְתָּהּ הוּא בְּעִיר הַקְּדוֹשׁ יְרוּשָׁלַיִם – תִּבְנֶה וְתִכּוֹנֵן בְּמַהֲרָה, וְזֶה גַרְם עוֹד שְׂאָר מְנִיעוֹת שֶׁלֹּא יִכְלַתִּי לְנִסְעַע עַל זֶה הָרֹאשׁ הַשָּׁנָה.

וְאִם אֲמַנֵּם שֶׁכָּל מְנִיעוֹת כְּאֵלוֹ אֵינָם נִחְשָׁבִים לְמְנִיעוֹת כָּלֵל בֵּין אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְגַם אֲנִי בְּעֲצַמִּי שִׁבְרָתִי עוֹד מְנִיעוֹת גְּדוּלוֹת יוֹתֵר מִמְנִיעוֹת כְּאֵלוֹ, אֲךָ צְרִיכִין לִידַע שְׂאֵין יְכוּלִין לְהַשְׁוֹת יְשִׁיבַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְיְשִׁיבַת חוּץ לְאֶרֶץ, כִּי תִדְעוּ שֶׁהָאֹר הַקְּדוֹשׁ שֶׁל רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ זֹרַח בְּכָאֵן גַּם כֵּן; וְיֵשׁ בְּזֵה סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת אֵיךְ שֶׁנִּשְׁמַת הַצְּדִיק בָּאָה תִּכְף אַחַר הַסִּתְלָקוֹתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כַּמְבָּאָר בְּכִמָּה מְקוֹמוֹת מִמְדְּרָשֵׁי חֲכָמֵינוּ ז"ל, וּמִדַּבְרֵי רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ נִרְאָה גַם כֵּן אֵיזָה רְמִזִּים מְזֵה, וְכִמוֹ שְׂאֵמֶר אַחַר הַסִּתְלָקוֹתוֹ שֶׁל הַרְבֵּי הַקְּדוֹשׁ מִבְּאֲרֵיטְשׁוֹב זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ, שֶׁרְצוּ אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לְהַעֲלִים מִמֶּנּוּ, וְאֵמֶר הוּא ז"ל: 'אֵיךְ אֲתֵם רוֹצִים לְהַעֲלִים מִמֶּנִּי, שֶׁכִּבְר יוֹדְעִים מְזֵה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל', וְכִמוֹ שֶׁסִּפֵּר הַמַּעֲשֶׂה הַנִּדְפָּס בְּחַי מוה"ר"ן (ס' קב) מֵהַבֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁיֵּשׁ בִּירוּשָׁלַיִם עֵין שֶׁם, וְעוֹד וְעוֹד דְּבוּרִים בְּעַל פֶּה וּבִכְתָב.

³ שחלילה לא נאבד לריק את ימינו המנויים וספורים שאנו צריכים להתמהמה בעולם הזה.

וּבְפֶרֶט שְׁבִפָּה בְצִפְתַּ תְּבַנֶּה וְתִכְוִינֵן יֵשׁ מַעֲלָה יְתָרָה מִכָּל אֶרֶץ
 יִשְׂרָאֵל, שְׁפָה טְמוֹן אוֹר הַגְּנוּז וְהַנְּעֻלָּם הוּא הַתְּנָא אֱלֹקֵי רַבִּי
 שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי, שְׁיֵשׁ שִׁיכוֹת גְּדוֹל לְרַבְּנּוּ הַקְּדוֹשׁ – כִּידוּעַ
 לְמַחְצְדֵי חֻקְלָא⁴ שְׁבִין אַנְשֵי שְׁלוֹמְנוּ – אֲשֶׁר בְּדַבְרִים כָּאֵלוּ אִי
 אֶפְשָׁר לְבוֹא אֵלֵיכֶם בְּכַתְּבִי, שְׁעֵבוֹר זֶה קִבְּעוּ אַנְשֵי שְׁלוֹמְנוּ
 הַחֲשׂוּבִים מִפֶּה זֶה זְמַן כְּבִיר לְסַע עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְמִירוֹן,
 לְהַשְׁתַּטֵּחַ עַל הַצִּיּוֹן הַתְּנָא אֱלֹקֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי, וּלְקַשֵּׁר עַל
 יְדוּ גַם לְרַבְּנּוּ הַקְּדוֹשׁ.

וְאִם אִמְנָם שְׁשָׁם הַהַתְּגַלּוֹת שֶׁל רַבְּנּוּ הַקְּדוֹשׁ בְּיוֹתֵר, כִּי שָׁם
 בְּאַתְגְּלִיא וְכֵאֵן בְּאַתְכַּפְּסִיא, אֲבָל גַּם לְזֶה צְרִיכִין.

עֲבוֹר זֶה גֵרָם גַּם הַמְּנִיעוֹת הַחֲזִיקִים שְׁלִי לְבָלִי לְנִסְעַ עַל רֹאשׁ
 הַשָּׁנָה הַלְּזָה. אֲבָל חֵס וְשָׁלוֹם לְלַמֵּד מִמֶּנִּי הַתֵּר לְיוֹשְׁבֵי חוּץ לְאֶרֶץ
 לְבָלִי לְנִסְעַ לְאוּמָן מִחֲמַת אֵיזָה מְנִיעָה, אֶפְלוּ אִם הַמְּנִיעָה הִיא
 גְּדוֹלָה מְאֹד.

וְעוֹד גַּם זֹאת הֵיטָה לִי לְמַנִּיעָה, מִה שֶׁתְּהַלֶּה לְאֵל קִבְּעוּ בְּהַמְדַּרְשׁ
 שְׁלָנוּ לְקוֹם בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה בְּחֻצוֹת בְּמִנִּין עֲשֶׂרָה וְלַעֲרֹף תִּקּוֹן
 חֻצוֹת בְּעֲשֶׂרָה, כִּי זֶה דְּבַר גְּדוֹל מְאֹד: לְעוֹרֵר רַחֲמֵי ה' יְתַבְּרֵךְ בְּזְמַן
 וְעַת רְצוֹן כְּזֶה; וְהַכֵּל אוֹמְרִים שְׁבֵאֵם אֲנִי לֹא אֶהְיֶה עוֹד עַל כָּל
 פְּנִים שָׁנָה אַחַת, לֹא יְתַקֵּים הַדְּבַר. וְצִרְפְּתִי גַם אֵלוּ הַדְּבוּרִים
 לְהַמְּנִיעָה שְׁלִי. וְסִמְכַתִּי שֶׁהַתְּנָא אֱלֹקֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי
 יִמְלִיץ בְּעֵדֵי לְפָנַי רַבְּנּוּ הַקְּדוֹשׁ בְּעוֹלָם הָעָלְיוֹן לְבָלִי לְהַתְּרַעַם עָלַי
 עַל שֶׁלֹּא נִסְעֵתִי לְאוּמָן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה.

וְכַעַת הַנְּנִי בְּבִקְשָׁתִי, אֲנָא לְהַחְזִיקֵנִי שְׁאוּכַל לְהַחְזִיק הָעֵנִין שֶׁל
 קִימַת חֻצוֹת דְּרַבִּים, כִּי הַהוּצָאָה מְרַבָּה לְזֶה, וְכִבֵּר מִגִּיעַ לִי עֲרֹף
 שְׁלִשִׁים רוּבַלְכָּסָף מִה שְׁלוּיְתִי לִי עַל מִשְׁכָּנוֹת לְהַחְזִיק הָעֵנִין
 הַנִּ"ל, וְאִין בְּכַחֵי לְלוֹות עוֹד. וְחוּץ מִזֶּה פְּרִנְסַתִּי דְּחוּקָה מְאֹד

⁴ כינוי להבקיאים בסודות התורה.

מאד. אך ברוך ה' בצר הרחבת לי, ובודאי לא יעזב אותי ה' יתברך.

והנני שולח חמשים מכתבים נדפסים כפי שבקש ממני, ואנא להשתדל בזה בכל יכלתו: הן מאנשי שלומנו, והן משאר אנשים נדיבים, נגידיים, בעלי בתים. ואשלח לכל אחד ואחד קבלה מיחדת כפי הרשימה שיכתב לי. ואם יש לו איזה צרות בשמים, אבקש רחמים בעדו מהמשלם שכר טוב לעושי רצונו, ישלם שכרו משלום, ויזכה בקרוב למצא זיוגו ההגון לו מן השמים.

ואודות המניעות שיש לו, תדע אחי יקירי שזאת הכל לטובתך, בכדי להרים אותך; ואם תקים דברי רבנו הקדוש 'דום לה', אזי תראה שתתחדש ויתרומם מחד לעבודתו יתברך.

ותהלה לאל, שזה קרוב לעשרים שנה שנתקרבת לי רבנו הקדוש, וגדל המניעות שעברו עלי אי אפשר לבאר אפלו בעל פה, ומכל שכן בכתב, והיו לי מניעות גדולות מאבי ז"ל ועוד ועוד, אך תהלה לאל עברתי על הכל.

וגם בפה תהלה לאל נתקרב בחור אחד מפלג במעלות טובות, ושמו נחום בן אסתר שיינדיל, ואביו הוא השוחט ובודק של העיר ומחסדי בערשיט, וגדל המניעות ורדיפות שיש לזה הבחור אי אפשר להעלות על הכתב, ואביו גרו יאיר כבר גרש אותו כמה פעמים מביתו; אך תהלה לאל שהוא חזק בדעתו ומקבל הכל באהבה, והולך עמי בכל יום על פני השדה להשתפך נפשו לפני השמע קול בכיות לזכות לעבודתו יתברך באמת.

ורצוף פה מכתבו אשר בקש ממני לשלח לך בתוך מכתבי, ומהראוי אשר גם אתה תשיב לו מכתב ידידות, ואז יופיע עליכם דעת רבנו הקדוש ביותר, ותזכו לקבל דין מן דין.

ואולי יסבב ה' יתברך שתזכה גם אתה לבוא לכאן – כפי שראיתי בהקוויטיל ששלחת לי להניח על קבר התנא האר"י ז"ל. והנה הייתי בערב ראש חודש במירון, וקראתי הפתקא שלך על הציון התנא אלקי רבי שמעון בר יוחאי. ויהי רצון שיתקבל תפילתי

בעדך – וגם כל האנשים שנרשמים בהמכתב, ויהי רצון שאזכה לשמע מכם בשורות טובות בגשמיות ורוחניות וכו'.

קצור הדבר, הכל בהשגחתו יתברך, ותשפך נפשך לפני השמע קול בכיות, ותבקש מעמק הלב 'ותקננו בעצה טובה מלפניך'.

והנני פורש בשלום כל אנשי שלומנו שיחיו, לכל אחד ואחד בפרטות, ובפרט לידידינו היקר מורנו הרב ר' שמעון צבי מאנדילאיל, וזכות הצדקה שעשה יגן עליו שבתו סילקא גיטל בת חיה שרה יהיה לה רפואה שלמה בקרוב.

פרישת שלום לידידינו היקר מורנו הרב ר' יחזקאל אפרים בן פעריל לאה. הזכרתי אתכם לטובה. ויהי רצון שיקבל תפלתנו, והעקר, שנזכה לעבד אותו יתברך בזה העולם, ותקשר היטב לדעתנו שיש עוד עולם אחד. ואם אמנם שהכל יודעים זאת, אבל הבעל דבר מפיל שכחה, וצריכין להזכיר בכל פעם היכן אנחנו בעולם.

אודות בקשתכם עבור מכתב לידידינו ר' יצחק ברייטער, אכתב אם ירצה ה' במכתב השני, כי כבר הגיע זמן הצהרים לקונן על חרבן בית מקדשנו בצבור, ולהמתין עם שליחת המכתב איני רוצה, כי בלא זה נתעבב פתיבת המכתב כמה ימים.

והנני להודיעכם שהספר היקר נחת השלחן מהרב מטשערין כבר נגמר הדפסתו בעיר הקדש ירושלים – תבנה ותכונן במהרה, ותכתבו לידידינו ר' אלטער ברזוליאנסקי מטעפליק, כי הספרים יגיעו לידו – וממנו תקחו אותו.

הנני ידידכם הפורש שלומכם באהבה רבה, ומצפה לקראת מכתבכם עם איזה החזקה על החברה שלנו במקדם האפשרי, ואז אבא אליכם עוד במכתבים, ונקים בזה מצות רבנו הקדוש שהזהיר אותנו מאד על אהבת חברים, ועל השיחה כל אחד ואחד עם חברו ביראת שמים.

ישראל היילפרין

ח

ברוך ה',

יום א' ויֵשֶׁב [ט"ו כסליו] תר"ע, פה עיר הקדש צפת תבנה ותכונן.

החיים והשלום וכל טוב סלה לכבוד אהובי יקירי, מחמד נפשי, הלא הוא הבחור המרומם, ולב-בשר לו לעסק בעבודת ה' יתברך, כבוד שמו תפארתו, כמר יצחק מאיר נרו יאיר לנצח.

אהובי יקירי, מכתבו הנעים בצרוף השלשה ספרים באהבה רבה השגתי שבוע העברה, ומה אמר לך אהובי אחי, אי אפשר לציר לך גדל שמחתי ששמחתי בזה, בראותי שתהלה לאל האש הקדושה של רבנו הקדוש זכותו יגן עלינו בווער עדין, ונתן בלב אנשי שלומנו המקרבים מחדש לעסק בהדפסת ספרי רבנו הקדוש – אשר אין למעלה מזה.

והנני כעת לבשר לך ולכל אנשי שלומנו שהשגתי היום מכתב מעיר הקדש ירושלים, שעוסקים בשם להדפיס יתר המכתבים ממורנו ר' נתן זצ"ל – אשר עדין לא באו בדפוס; וזה אשר כמה נכסוף נכספתי שיצאו לאור עולם ויחיו כמה נפשות מישראל. ותהלה לאל שיש לי חלק בהדפסתו, שעשיתי התעוררות על זה בהיותי שמה בעלותי לרגל על חג השבועות העבר.

והנה ידידנו הבחור נחום בן ר' שמואל שוחט ובודק נסע לחוץ לארץ, וכל כוננתו בנסיעתו זאת בכדי להיות על ציון רבנו הקדוש; ולעת עתה הוא במדינת וואלווחיי בעיר באהאוש. ואם ירצה ה' אשלח לו ביום מחר הספר, וגם מכתבו ששלח לי אשלח לו, ואכתב לו האדרעס⁵ שלי בכדי שיוכל לעסק עמו במכתבים, ותעוררו זה את זה במכתבים. ורצוף פה הקוויטיל ששלח לי, ורשם בו האדרעס. ונכון שישלח מכתבי. ובדאי יהיו נעשים בזה

⁵ כתובת.

נחת רוח לה' יתברך ולרבנו הקדוש באלו המכתבים. ועליכם ידידי יהיה נאמר 'אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו' (מלאכי ג).

והנה אהובי מחמד נפשי, מאד החייתה אותי ממש במכתבך, כי הנה לי חלישות דעת, מחמת שלא השגתי ממך שום תשובה על מכתבי ועל כל המכתבים הנדפסים ששלחתי לך.

והנה אודיעך שתהלה לאל הוספתי על החברה שלנו, הינו לקבע משמרות, הינו לחלק כל העשרים וארבע שעות של המעט לעת לתורה ולתפלה. וגדל ענין דבר זה אין מהצורך לבאר.

אך לעת עתה אני דחוק מאד מאד למעות, וחובותי רבו למעלה ראשי; ומאד ידאב עלי לבי לעזב חס ושלום ענין הזה. בכך אחי אהובי, חוס וחמל נא עלי, יעמד נא בעזרתי לראות לקבץ כל היותר באפשרותך, ולשלח אלי; ותחיה את נפשי ממש בזה.

ויעזר לך זכות הזה שתזכה לבוא לארץ ישראל, כי מאד מאד אני משתוקק שתקבע דירתך בפה – מפני כמה ענינים, ואקווה לה' יתברך שבכאן נזכה שנינו לעסק בעבודתו יתברך, וללמד ספרי רבנו הקדוש ולילך בעקבותיו ז"ל, ולבוא ולהגיע בעולם הזה אל מה שאנו צריכים להגיע.

כי דע בני ואהובי יקירי, כי הזמן יקר מאד מאד, און עס איז זייער א שועד אנועק צי לאזין פוסטע חס ושלום אפלו רגע אחת⁶, ובפרט שאתה עדין עול בימים, ועליך נאמר 'טוב לגבר פי ישא על בנעוריו' (איכה ג).

בכך דעתי נוטה אחי יקירי שתשים פעמך לבוא לארצנו הקדושה, לעיר הקדש צפת תבנה ותכונן. ואם ירצה ה' נראה שדוך הגון עבורך, באפן שתוכל לעסק בעבודתו יתברך בדעת נקי וצח.

⁶ ומאד חבל להניח לבטלה ולריק חס ושלום אפילו רגע אחת.

ועל ראש השנה תוכל גם כן לנסע לפעמים, ובשנה הזאת אשר לא תוכל לנסע לאומין, תקשר עצמך לרבנו הקדוש על ידי התנא אלקי רבי שמעון בר יוחאי – אשר שיכות גדול יש לנשמתם, כידוע ליודעי חן מזה.

ואם ירצה ה' נדבר מזה, אך אם דברי נכסו קצת בלבך, הנכון שתזרז את עצמך בהנסיעה עוד קדם חג הפסח, כי יוכל להיות שאחר עבר ימי החג אשים פעמי לחוץ לארץ, אך עדן לא ברור הדבר, ומהנכון שנתראה פנים. ויכול להיות שלא אצטרף לנסע לחוץ לארץ לעת עתה.

אבקש ממך אהובי אחי יקירי, שתעשה לך דרך להנסיעה, ותתגבר בכל יכלתך לשלח לי מה על חברתנו.

ואני פורש בשלום כל אנשי שלומנו דקהלת קדש לובלין, ומכלם ואני מבקש לעמד בעזרתי בעת הזאת, שמאד גבר עלי דחקותי - ה' יתברך ירחם. ותכתבו לי שמותיכם, ואתפלל בעדכם במקום קדש הקדשים – הוא התנא אלקי רבי שמעון בר יוחאי, זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, אמן.

ההכרח לקצור, כי הזמן מנחה ממשמש ובא, והפאסט⁷ נחוצה.

ידיך הדורש שלומך באהבה רבה ושלום כל אנשי שלומנו, ומצפה לקבל ממך בקרוב איזה סף מעות. ויותר נכון לשלח המעות על דרך ירושלים, הינו על זה אדרעס⁸: הירש היילפערין אין ירושלים, ישראל היילפערין. ויגיע אלי בהוצאה קטנה יותר מן על דרך ביירוט⁹. אך דוקא על זה אדרעס, ולא על אדרעס אחר. ונכון גם כן לשלח לי קוויטיל לצפת תבנה ותכונן בעת שליחת המעות לירושלים.

⁷ דואר.

⁸ על כתובת זו.

⁹ דואר ביירות (עיר בלבנון). דואר זה היה בזמנם הדואר המרכזי של ארץ ישראל.

ידידו ישראל היילפרין

אנשי שלומנו היקרים שיחיו פורשים בשלומו הטוב, ומבקשים ממנו להתחזק בכל כחו להחזיקנו – בכדי שנוכל לעמד על משמרתנו. ויקבל חבל במשמרותנו, וחלק כחלק נאכל הפרות בעולם הזה, והקרן יהיה שמור לעולם הבא, אמן כן יהי רצון.

ט

ברוך ה',

אור ליום ו' ערב שבת קדש קרח [כ"ד סיון] תר"ע, פה עיר הקדש מירון תבנה ותכונן, סמוך לעיר הקדש צפת תבנה ותכונן.

שפע קדש ודעת אמת יתמשך מארץ הצבי לראש נפש ידידי וחברי השותה עמי מים מנחל אחד, הלא הוא הבחור המפלא, המלא רצונות טובים לעבודתו יתברך, כבוד שמו תפארתו, כמר יצחק מאיר בן סימא מינדיל גרו יאיר.

אהובי מחמד נפשי, מכתבו הנעים לי מאד – הנכתב עוד ביום ה' וישב, בצרוף הסף שלשה רובל-כסף, הגיעני יום ו' שבוע העברה. ולפלא גדול בעיני מדוע נתעכב כל כך, ולא ידעתי פרוש הדבר: אם נתעכב בלובלין, או היה איזה שהות על הפאסט.

קצור הדבר, מזה בעצמו אנו יכולין להבין גדל הענין של אהבתנו להתקרבותנו – שהמניעות מתפשטים על זה כל כך, כי אם הגיע המכתב בזמנו, כבר היה נולד מזה כמה דבורים וענינים טובים. אך העבר אין, מי יתן שנזכה על כל פנים מעתה להתעורר לעבודתו יתברך באמת על ידי אהבת חברים.

והנה אהובי ידידי כנפשי, אם אמנם שקשה וכבד עלי מאד לפרש לפניך כל מה שנתחדש אצלי בעתים הללו, עם כל זה לא אמוע מלכתב על כל פנים מעט דמעט.

תדע ידידי שכבר הייתי מוכן לנסע על זה ראש השנה לאומין, אך קדם הנסיעה סבב ה' יתברך בסבה טובה – שהיתה מהשגחתו יתברך – שרצונו שאקבע דירתי בפה מירון, ואשתדל לנסד

החברה שֶׁלֵנו בְּפֹה מִירוֹן – לְעוֹרֵר רַחֲמֵי ה' יִתְבַּרַךְ בְּחֻצוֹת לֵילָה
בְּצַבּוֹר עַל הַצִּיּוֹן הַתְּנָא אֱלֹקֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי וַיֵּשׁ בָּזָה
הַרְבֵּה לְסַפֵּר, וְאוּלַי נִזְכָּה לְהַתְעוֹדֵד יַחַד וּפְנִים אֶל פְּנִים נְדַבֵּר מִזֶּה.

וְקַצוֹר הַדְּבָר, אִם אֲמַנֵם שְׂאֵי אֲפָשֶׁר לְהַעֲלוֹת עַל הַכְּתָב גְּדֹל
גְּעוּגוּעֵי וּתְשׁוּקָתִי לְהִשְׁתַּחֲוֹת עַל מְקוֹם חַיִּיתֵנוּ וּקְדוּשַׁתֵּנוּ – הוּא
מְקוֹם קְדוּשַׁת גְּנִיזַת רַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא בְּעִיר אוּמִין, אֲבָל מֵה
אֲעִשֶׂה שְׂכָךְ קַבְלַתִּי מֵרַבִּי הַמְּבַהֵק – מוֹרְנוּ הָרַב ר' מֹשֶׁה בְּרִסְלָבֵר
ז"ל, שְׁלִזְכוֹת לְעֵצָה אֲמַתִּי צְרִיכִין מִקֶּדֶם לְצַעֵק הַרְבֵּה הַרְבֵּה
מֵעוֹמְקָא דְלְבָא, בְּבַחֲיִנַת 'צַעֵק לְבָם וְכוּ', 'וְתִקְנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה
מִלְּפָנֶיךָ', וְאַחַר הַצַּעֲקָה צְרִיכִין לְהַבִּיט עַל הַהִשְׁגָּחָה. וַיֵּשׁ הַרְבֵּה
בָּזָה לְכַתֵּב וּלְסַפֵּר, וְאֵי אֲפָשֶׁר כַּעַת לְהַאֲרִיךְ בָּזָה.

וְתַהֲלָה לְאֵל שְׁעַל יְדֵי רַבּוֹי הַצַּעֲקָה בְּמְקוֹם קְדוֹשׁ הַקְּדוּשִׁים עַל
הַצִּיּוֹן הַתְּנָא אֱלֹקֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי זְכוֹתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ, הַאִיר ה'
בְּדַעַתִּי שְׂאֵתְקַשֶׁר לְרַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ מִכָּאֵן עַל יְדֵי הָעִיר וְקְדִישׁ מִן
שְׂמִיא נְחִית, שֵׁישׁ שֵׁיכוֹת גְּדוֹל לְהַנְחִל נִבְע מְקוֹר חֲכָמָה, כִּידוּע
לְיודְעֵי חוֹן בֵּין מַחְצְדֵי חֻקְלָא בֵּין זְקַנֵי אַנְשֵׁי שְׁלוּמְנוּ, וְאֵי אֲפָשֶׁר
לְדַבֵּר מִזֶּה בְּמַכְתָּב גְּלוּי כָּל כָּךְ.

אֶהוּבֵי יְקִירִי, אֵי אֲפָשֶׁר לְצִיר לָךְ גְּדֹל הַחַיִּית וּקְדוּשַׁת רַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ
שְׂאֵנִי מְרַגֵּשׁ תַּהֲלָה לְאֵל בְּפֹה בְּלִמּוּדֵי בְּפֹה סַפְרֵי רַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ.
וְהַמְּרַחֵם עַל בְּרִיּוֹתָיו, יְרַחֲמֵנוּ שְׁנִזְכָּה בְּכַח וּקְדוּשַׁת הַצַּדִּיקִים
לְהַגִּיעַ בְּעוֹלָם הַזֶּה אֶל תְּכִלִּיתֵנוּ הַנּוֹרָצָה – אֲשֶׁר לְכָךְ נּוֹצַרְנוּ, וּלְכוּן
אֲמַתַּת רְצוֹנוֹ יִתְבַּרַךְ בְּכָל עֲשִׂיתֵנוּ, אֲמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן.

וְאוֹדוֹת שְׂאֵלְתֶךָ בְּעֵנִין בִּיאַתְךָ לָפֹה, מֵה אִמַר לָךְ אַחֵי אֶהוּבֵי יְקִירִי,
שְׂאֵנִי מִבְּקַשׁ הַרְבֵּה מֵה' יִתְבַּרַךְ שֵׁיִסְבֵּב בְּסוּבוֹת טוֹבוֹת, וְלְהַבִּיאֶךָ
לָפֹה, שְׁנוּכַל שְׁנִינוּ לְעַסֵּק בְּדַעַת רַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ. אִם אֲמַנֵם ש' בְּעַר
אֲנִכִּי מֵאִישׁ וְלֹא בִּינַת אָדָם לִי אֲפִלוּ לְתַן עֵצָה לְנַפְשִׁי, וּמִכָּל שְׂכָן
לְאַחֵרִים, עִם כָּל זֶה לְבִי מִשְׁתַּוָּקֵק לָזֶה.

וְאַתָּה אַחֵי אֵין לָךְ עֵצָה אַחֲרַת, רַק לְצַעֵק הַרְבֵּה לֵה' יִתְבַּרַךְ שְׂיֹרָה
לָךְ הַדְּרֹךְ הָאֲמַת בָּזָה, וְאַחַר כָּךְ תַּבִּיט עַל הַהִשְׁגָּחָה כִּנ"ל.

ולעת עתה גייט¹⁰ ראש השנה קדוש ונורא, אשריך אשריך שתזכה להיות נמנה בין חבריא קדישא כזו. ובודאי יהיו נעשים גם בראש השנה תקונים נפלאים בענין התגלות מלכותו יתברך בעולם, ויקים בימינו 'וידע כל פעול פי אתה פעלתו, ויבין כל יצור פי אתה יצרתו', וימליך מלכותו יתברך בימינו, אמן כן יהי רצון.

ועתה ידידי הנני שולח לך הקונטרס שהתחלתי להדפיס מהמפתחות, לשמח את נפשך ואת נפש כל חברתנו, ואקוה לה' יתברך שבקרוב אגמר המפתחות.

ואני מלוה המעות על זה, ובטחוני שכל אנשי שלומנו יקנו אותם, כי הם נצרך מאד להעולם. ויוכל להיות שאשלחם ללובלין, ואתה תקח חבל בהענין הגדול הזה – ותהיה בעזרו, למכרם בין אנשי שלומנו על ראש השנה, באפן שאוכל לפרע המעות שאני לווה על הדפסתם, שיעלה לערך חמשים רובל-כסף. אך עדין רחוק קצת הדבר, ואני צריך עדין לישועה להשיג המעות, אך בטחוני חזק שבטח יעזר ה' יתברך.

הנני לבשר לאנשי שלומנו שתהלה לאל ילדה לי זוגתי בת לארץ ימים ושנים טובים, ברוך ה' שזכיתי בארץ הקדש לבן ובת. כה יעזרנו ה' יתברך לגדלם בנחת לעבודתו יתברך, ואקים לדור ודור נגיד גדלתך וכו'.

השלשה רובל-כסף הם אצלי ממון המטל בספק, כי לא כתב לי אם שולח אותם בשבילי, או לחלק להחברה, בכך יודיעני מזה.

בזו השבוע אחר חצות לילה הזכרתי אותך ואת כל אנשי שלומנו הנרשמים בהצטיל¹¹ לפני קדשת הציון התנא אלקי רבי שמעון בר יוחאי, זכותו וגן עלינו, אמן.

¹⁰ הולך ובא.

¹¹ בהפתקא.

יְדִדְנוּ הַבְּחֹר נַחוּם עֲדִין בְּרַאמְעֵינֵי¹² וּמִתְגַּבֵּר לְנִסֵּעַ לְאוּמִין, אֲךְ
גְּבַרָה עָלָיו הַמְּנִיעוֹת – ה' יִתְבַּרַךְ יְרַחֵם עָלָיו; מֵהִנְכוֹן לְהַתְּפַלֵּל
בְּעָדוֹ, וְשְׁמוֹ נַחוּם בֶּן אֶסְתֵּר שְׁיִינְדִיל.

מֵה' נַחַת הַשְּׁלַחַן' יִפְנֶה לְר' אֶלְטֵעֵר מִטְעֵפֶלִיק.

קִבְּלָתִי מִכְּתָב מֵר' אֶלְטֵעֵר הַנ"ל שֶׁנִּדְפַס אֶצְלָכֶם ה'סֵפֶר הַמַּדוֹת'
מִחֲדָשׁ, בְּכֹן אֲנֵא תִכְף לְשַׁלַּח לִי מֵהֶם עַל כָּל פְּנִיִם שְׁנַיִם, לְהַחֲיֹת
אֶת נַפְשִׁי.

הַסֵּפֶרִי 'הַשְּׁתַּטְּחוֹת' קִבְּלָתִי לְנִכּוֹן – וְגַם הַמִּכְתָּב הַמְּנַח בְּתוֹכֶם,
וּכְבֹּר הַשְּׁבִתִי לוֹ תְּשׁוּבָה.

פְּרִישַׁת שְׁלוֹם לְכָל אֲנָשִׁי שְׁלוֹמְנוּ דְקַהֲלַת קֹדֶשׁ לוֹבְלִין, וְאִם יִרְצֶה
ה' בְּמִכְתָּב הַשְּׁנִי אֶכְתֵּב יוֹתֵר. מֵהֲרֹאוֹי לְעוֹרֵר עַל צְדָקַת אֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל, וְדִי לְמַבִּין.

יוֹתֵר לְחֲדָשׁ אִי אֶפְשֵׁר כַּעַת.

יְדִידְךָ הַמְּצַפֶּה לְרֹאוֹתְךָ בְּסִבָּה טוֹבָה וְלִשְׁמַח יַחַד בָּפֶה.

יִשְׂרָאֵל בֶּן חַיָּה אֶסְתֵּר הַיִּילְפֵּעֵרִין.

בְּעֲזַרַת ה' יִתְבַּרַךְ, הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם.

לְכָבוֹד אַחֵי וְרַעֵי הַיְקָרִים, הֲלֵא הֵם אֲנָשִׁי הַשֵּׁם – הַנִּקְרָאִים עַל
שֵׁם הַצְּדִיק שֶׁשְׁמוֹ הַקְּדוֹשׁ מִשְׁתַּף בְּשְׁמוֹ יִתְבַּרַךְ, ה' עָלֵיהֶם יַחֲיוּ,
הֲלֵא הֵם אֲנָשִׁי שְׁלוֹמְנוּ דִי בְּכָל אֶתֶר וְאֶתֶר בְּכָל מְקוֹמוֹת
מוֹשְׁבוֹתֵיהֶם, שְׁלוֹם.

בְּטַח הַגִּיעַ הַיְדִיעָה לְכָבוֹד מְעַלְתְּכֶם מֵהַסִּבָּה הַטוֹבָה שֶׁסָּבַב ה'
יִתְבַּרַךְ שְׁזָכִיתִי לְקַבֵּעַ דִּירְתִי עוֹד הַפְּעַם בָּפֶה עִיר הַקֹּדֶשׁ מִירוֹן
תְּבַנְּהָ וְתִכְוֶנָה, שֶׁשֵּׁם חֶלְקַת מְחוּקֵק סָפוֹן, הוּא הַתְּנָא אֶלְקֵי רַבִּי

¹² רומניה.

שמעון בר יוחאי ור' אלעזר בנו, זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל, אמן.

ואם אמנם שאי אפשר לציר לכבוד מעלתכם גדל החיות דקדושה שיש לי מזה הישוב, ואיני יודע באיזה זכות זכיתי לזה, אך עם כל זה נפשי עגומה עלי בעלות על לבבי שנפסק ממני העבודה הקדושה שהיה לי בהיות קביעות דירתי בעיר הקדש ירושלים – תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן, ששם זכיתי לעסק בהדפסת ספרי רבנו הקדוש, שזה עקר חיותי: לזכות את אחינו בית ישראל באחרית הימים האלה, בהתגברות החשך כל כך בגשמיות ורוחניות; כי מצאתי את עצמי כמחויב בחיוב הקדוש הזה, להודיע לבני אדם גבורותיו אשר הגדיל ה' לעשות עמנו – שהקדים לנו רפואה למכתנו, והופיע עלינו הדעת הקדוש הזה: לחיותנו ולחזקנו, ולהשיב את נפשותינו החלושות מאד מאד, ולהודיע לנו שעדין ה' אתנו גם בעצם ירידתנו, שעל ידי זה נזכה להתעורר משנתנו הגדולה, ולחשב על תכליתנו: על מה אתינא להאי עלמא וכו'.

וזאת היתה עקר פונתי בהשתדלותי בהדפסת ספרי רבנו הקדוש אשר מלאים עצות יקרות ונחמדות והתחזקות נפלא לכל אחד ואחד לפי מדרגתו; ותהלה לאל קבלתי חיות ושמחה מכל ספר וספר שזכיתי להדפיס, לזכות העולם בזה.

אך כעת שסבב עלת כל העלות וסבת כל הסבות, סבה טובה – שהבנתי מהשגחתו תברך ומרמזיו, שרצונו יתברך שאקבע דירתי בפה, שאוכל לעסק בתפלה והתבודדות ביותר במקום הקדוש הזה; וגם זאת לזכות הרבים יחשב, כי אולי אזכה לעורר רחמי ה' יתברך עלינו בכלל, ויאמר סוף וקץ לכל צרותינו בגשמיות ורוחניות.

אך על זה ידוה עלי לבי ביותר ומבלבל אותי ממעט עבודתי, בעלותי על לבבי אלו הספרים שבעזרת ה' יתברך כבר הדפסתי כמעט בבחינת מסירת נפש, ונעשיתי בעל חוב גדול.

ומה גם אודות החסרון הנרגש בענין הדפסת ספרי 'לקוטי הלכות' ממוהרנ"ת ז"ל שנית – שעליהם כל בנין ויסוד מפתחות אלו. וזה ברב עמל ויגיעה נדפס זה לא מכבר בעיר הקדש ירושלים קונטרס אחד, סך הכל חמשה בויגן – עד הלכות ציצית; והמה כידוע על כל ארבע שלחן ערוך. ודפוס ראשון – שנדפסו זה ערך שבעים שנה, כמעט שספו ותמו, ונמצא מהם אחד בעיר ושנים במשפחה.

ובכן כעת מדי עברי באמתחת כתבי יד שהניח אחריו ברכה, הלא הוא הרבני וכו' מורנו הרב יחיאל מענדיל ז"ל, ומצאתי אלו ה'מפתחות', מה מאד נתלהב לבי לזכות בזה אנשי שלומנו, כפי שיראו עיניכם גדל ההכרח והנחיצות לזה למקטן ועד גדול – שוה לכל נפש.

עבור זה נסכם בדעתי להדפיס אלו המפתחות, ובפורמאט של ה'לקוטי מוהר"ן' – שזה בקרוב בעיר הקדש ירושלים יגמר בכי טוב ויצא מהדפוס מחדש, וגם לצרף לזה המכתב הנוכחי, ולשלחם לאנשי שלומנו לכל מקומות מושבותיהם, ולעורר את לבבם הטוב שיתנדבו להצדקה הקדושה הזאת העולה על כל הצדקות, ועל הצדקה הזאת נאמר 'וצדקתו עמדת לעד' (תהלים קיא), כי היא צדקה לדורי דורות.

בכן אהובי אחי, תנו לבבכם לדברי אלה היוצאים מקירות לבבי, וקבלו המנחה הזאת אשר אני מגיש לפניכם באהבה, ושלחו תמורה הגונה – כל אחד ואחד כפי פחו ונדבת לבו הטהור, וכפי תשוקתו להתגלות דעת רבנו הקדוש בעולם.

ואז אם ירצה ה' אשלם מה שלוייתי לי על הדפסת אלו המפתחות, ומהמותר, גם להקל עלי במעט על החובות מההדפסות שלי הקודמים – הידועים לאנשי שלומנו.

ואגב אורחא, הנני בבטחון חזק ואמיץ, ברוח מיד ליד, באות היא לטובה, שמזה יתעוררו מחדש הכסופין והרצונות וההשתוקקות

אָצַל כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ לְהוֹצִיא הָרַעֲיוֹן הַנִּכְבָּד הַנְּחוּץ שֶׁל הַדְּפֶסֶת סְפָרֵי 'לְקוּטֵי הַלְכוֹת' שְׁנִית מִכַּח אֶל הַפֶּעַל בְּקָרֵב הַיָּמִים.

וְאֵנִי תַפְלָה לְאֵל חַי, לְעוֹרֵר רַחֲמִים בְּמָקוֹם שֶׁעַר הַרַחֲמִים – הוּא הַצִּיּוֹן הַתְּנָא אֱלֹקֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאֵי שְׁיִתְבָּרְכוּ מִמְּקוֹר הַבְּרָכוֹת וַיִּזְכוּ לְכָל טוֹב סָלָה.

כַּעֲתִירַת יְדִידְכֶם הַמְּשַׁתַּחֲוֶה מִרְחוֹק מוֹל הַדְּרַת כְּבוֹדְכֶם, וּמִתְגַּעְגַּע לְהַתְרַאוֹת עִמָּכֶם, וְעַל כָּל פְּנִים לְקִרְאוֹת מִכְּתָבְכֶם.

יִשְׂרָאֵל בֶּן ר' יְהוּדָא הַלְוִי ז"ל מִמְּדִינַת גְּאֵלִיצְיֶען¹³, הִמְכָּנָה בְּשֵׁם **קְאָרְדָּאן.**

הַמְּכַתֵּב הַזֶּה הִדְפִּיסוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ מְעִיר הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם בְּשֵׁמִי שְׁלֵא מִדַּעֲתִי; כִּי נִדְפַס עַל ה'שִׁיר יְדִידוֹת'¹⁴, וְהֵם הֶעֱתִיקוּ מִשֵּׁם בְּשֵׁנוֹי לְשׁוֹן קֶצֶת. אֲךָ כָּל מָה דְעֵבִיד רַחֲמָנָא לְטַב עֵבִיד, כִּי יִתְעוֹרְרוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ עַל הַדְּפֶסֶת ה'לְקוּטֵי הַלְכוֹת' אֲשֶׁר צְרִיכִים מְאֹד לְהַעוֹלָם.

יא

בְּרוּךְ הוּא,

יוֹם ו', אֲשֶׁמּוֹרֶת הַבֶּקֶר מִשְׁפָּטִים, פֶּה עִיר הַקֹּדֶשׁ מִירוֹן תִּבְנֶה וְתִכּוֹנֵן.

הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְשִׁפְעַת בְּרָכָה וְהַצְּלָחָה בְּכָל מַעֲשֵׂי יָדֵי אַהוּבֵי הַיֶּקֶר הַחֲבִיב לִי כְּנִפְשִׁי, כְּבוֹד שְׁמוֹ תִפְאַרְתּוֹ, מוֹרְנוּ הַרֵב ר' נֶתָן גְּרוּ יֵאִיר לְנִצָּח.

מִכְּתָבוֹ קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל לַעֲת עֶרֶב, וְשִׁמַּחְתִּי מְאֹד; וְנִתְעוֹרַרְתִּי לְהַזְכִּיר אֶת עֲצָמֵי בְּאֵלוֹ הַדְּבוּרִים הַקְּדוּשִׁים, וְלִבְעֵבוֹר תְּהִיָּה יְרֵאוֹתוֹ עַל פְּנִיכֶם לְבִלְתִּי תַחֲטְאוּ.

¹³ גליציה.

¹⁴ ראה לעיל מכתב ג'.

אשרנו אשרנו שזכינו לידע מהדעת הקדוש הזה, וכה יוסיף ה' להגדיל חסדו עמנו, שנזכה ליגע את עצמנו שנזכה להגיע בעולם הזה למדת היראה באמת – לבל נישן את מינו חס ושלוש, וכמו שאמר הבעל שם טוב זצוק"ל: 'אוי, עס איז זייער א שיינע וועלט, זייער א טייערער וועלד וכנ"ל; אשאד אוועק צי לאזין פוסטע חס ושלוש'.¹⁵

מי יתן שאזכה מעתה להתעורר לעבודתו יתברך באמת, ולקיים כמו שכתוב בזה הקדוש (קדושים, פז ע"ב): 'מפני שיבה תקום', קדם שיגיעו הימים שאין בהם חפץ. כמבאר בדברי רבנו הקדוש (ספה"מ תשובה ח"א, א, עג), ש'העבודה שעובדין אותו יתברך בבחירתו יום אחד, הוא יותר חשוב מכמה שנים של העבודה בעת זקנתו'.

והנה בשבוע זו אנו עוסקים בההלכות על מאמר 'קרא את יהושע' (לקו"מ סי' ו), ולמדנו בהלכות שבת הלכה ז'. ומאריך לבאר שם הענין של בחינת עיל ונפיק, שבכל הדברים ובכל העשיות יש בחינת עיל ונפיק, וצריכין להיות בקי בזה מאד מאד: בקי בעיל ובקי בנפיק, כמו שאמר רבנו הקדוש, שמי שרוצה לילך בדרכי התשובה צריכין להשתמש בזה הבקיאות.

והולך ומבאר שם בההלכה הנ"ל, שאפלו בעניני עבודת ה' של תורה ותפלה יש בחינת עיל ונפיק, וצריכין לשניהם, ולבלי לטעות לומר שאין צריכין רק בחינת עיל, כי זה הוא פגם גדול; ומבאר שם שכמה גדולים שגו בזה – שלא רצו לקשר הבחינת עיל לבחינת נפיק, עין שם.

ואחר כך מבאר שאנשים כערכנו צריכין ביותר לבקיאות הנ"ל, ובכל הענינים הגשמיים של עשית המשא ומתן וצרכי הגוף שהם בחינת 'נפיק', צריכין להיות בקי בזה מאד, ולבלי לטעות חס ושלוש שאין שם שום עבודה להבורא יתברך באלו העשיות, רק

¹⁵ אוי, זהו עולם יפה מאד, עולם יקר מאד, חבל להניחו לבטלה ולריק חס ושלוש.

לְקַשֵּׁר מִחֻשְׁבֹּתוֹ בְּעֵת עֲשִׂית הַמְּשָׂא וּמִתֵּן וְצָרְכֵי הַגּוֹף, שְׁגַם עִכְשָׁו עוֹבֵד ה' יִתְבָּרַךְ, רַק הוּא עוֹבֵד אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּהַעֲבֹדָה שֶׁל בְּחִינַת 'יְנִיפִיק', שֶׁכָּד גָּזְרָה חֻכְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁלְשֵׁנֵיהֶם צָרִיכִין.

וְאִם זֹכִינ לָזֶה – לְקַשֵּׁר הַמִּחְשְׁבָה אֲזֵל לֵה' יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ, אֲזֵי זֹכִינ שְׁכָל הַמְּלָאכּוֹת שֶׁלוֹ הֵם בְּחִינַת מְלָאכּת הַמְּשָׁכֵן, וְיֵאִירוֹ אֵת הַמַּח בְּבְחִינַת ט"ל אֹרוֹת, הֵינּוּ שִׁיזְכָּה בְּעֵת עֵסְקוֹ בְּבְחִינַת 'עֵיל' שֶׁל תּוֹרָה וּתְפִלָּה – שֶׁלֹּא יִבְלָבֵל אוֹתוֹ הָעֲשִׂיּוֹת הַגְּשָׁמִיִּים, וְלֹא זֶה, אִף זֶה – שִׁיֵּאִירוֹ וְיִתְנוּצֵץ הַמַּחִין בְּיֹתֵר.

וְאִמְרָתִי בְּלִבִּי, מֵה מְאֹד מְכֻּן אֱלוֹ הַדְּבוּרִים הַקְּדוּשִׁים לְעֵנֵינִי מַעֲלַת כְּבוֹדוֹ הָרִם.¹⁶

חֲזַק חֲזַק וְנִתְחַזַּק לְהִיּוֹת בְּשִׁמְחָה, 'שִׁמַּח זְבוּלָן בְּצֵאתְךָ' (דְּבָרִים ל"ג), 'בְּצֵאתְךָ דוֹקָא, וְעַל יְדֵי זֶה יִזְכָּה בְּבְחִינַת 'שִׁשְׁכָר' לְשִׁמַּח גַּם בְּאֵהֲלִיד'.

אֲשֶׁרֵנוּ, אֲשֶׁרֵנוּ, מֵה טוֹב חֶלְקֵנוּ.

וְהֵנֵנִי פוֹרֵשׁ בְּשִׁלוֹם בְּנוֹ הַנְּחֻמָּד, הֲלֹא הוּא אוֹהֵבִי וְדוֹרֵשׁ טוֹבָתִי תָמִיד, הֲלֹא הוּא כְּבוֹד שְׁמוֹ תִפְאַרְתּוֹ מוֹרְנוֹ הָרַב ר' סְעֵנְדִיר גְּרוֹ יֵאִיר.

אֲתָמוּל בְּלִילָה סֶפֶר לִי יְדִידֵנוּ ר' אֶלְטֵעֵר גְּרוֹ יֵאִיר שֶׁהִשִּׁיג מִכְּתָב הַחֲתוּם מִכְּבוֹד תּוֹרָתוֹ שֶׁכָּבֵר בָּא ר' אֲשֶׁר גְּרוֹ יֵאִיר מְטַבְּרִיא תְּבִנָּה וְתִכּוּנָן. וְאִם יִרְצֶה ה' יִקְיֵם ר' אֶלְטֵעֵר כְּפִי הַמְּדַבֵּר, וְהוּא חֲזַק בְּרוּךְ ה' בְּזֶה. טוֹב לְהוֹדוֹת לֵה' עַל כָּל הַחֻסָּד אֲשֶׁר גָּמְלָנוּ וְגוֹמֵל עִמִּי עוֹד וְעוֹד.

וְאִם יִרְצֶה ה' יַעֲרֹךְ מִכְּתָב כְּפִי שֶׁכְּתַב לוֹ, וְאִם לֹא יִהְיֶה גֶשֶׁם בְּיָוֵם א', אֲזֵי אִם יִרְצֶה ה' אֶסַע לְהַעֲיִר עֲבוּר הַסֶּפֶר תּוֹרָה, וְאֵבִיא לוֹ הַמִּכְּתָב.

¹⁶ שהיה ר' נתן טיראוויצער – נשוא מכתב זה – סוחר, והיה לו חנות בצפת.

אך כפי שכתב לי אביך גרו יאיר שפבדו הרם מכין את עצמו להנסיעה לעיר הקדש חיפה תבנה ותכונן, אזי אבקש מפבדו הרם שיעסק בזה קדם הנסיעה, והעסק הזה יהיה נחשב לצדקה גדולה קדם הליכתו לדרך, בבחינת 'המדבר בצדקה' (עי' בלקו"מ סי' לא וסי' עד).

ואולי זכנו ה' יתברך על ידי ההשפעה הזאת לפרנס את בני ביתינו – ולבלי להיות בעל חוב, ואזכה על ידי זה לתשיבה שלמה, כמו שהודיע לנו רבנו הקדוש שמי שרוצה לשוב לה' יתברך צריך לראות שלא יהיה בעל חוב.

והנה אור היום ממשמש ובא, וצריכין להזדרז לומר 'אשרנו'.

מי יתן שנזכה להרגיש על כל פנים פעם אחד בימי חיינו הנעימות של אלו התבות: 'אשרנו, אשרנו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו'; ואנו מכנים בשם 'ישראל', ושמו הקדוש יתברך נקרא עלינו גם כן, ואנחנו עמו וצאן מרעיתו...

ידידו הפותב בשמחה, הקרוב לבכיה מתוך שמחה.

ישראל היילפרין.

יב

ברוך ה',

יום ה' פקודי [כ"ז אדר א'] תרע"ג, פה עיר הקדש ירושלים, תבנה ותכונן במהרה בימינו, אמן.

החיים והשלום ושפע ברכה והצלחה וכל טוב סלה, לכבוד הנגיד המפא"ר, כבוד שם תפארתו, ידידי כנפשי, הרבני הנכבד, מורנו הרב ר' נתן גרו יאיר לנצח טיראוויטץ.

מכתבו בצרוף הטשעק¹⁷ על שני לירה־פּרנצויז¹⁸, גם המעות, לנכון קבלתי, ותשוואת חן לו על טרחתו בשבילי.

והנה לפלא גדול בעיני מה שכבודו הרם לא שלח לי כלום על הדפסה – כפי הבטחתו לי במכתבו, כי עדין אני צריך להדפיס ערך שבעה קונטרסים להשלים הספר; והוא אצלי למניעה גדולה לנסיעתי לחוץ לארץ, כי אני צריך לגמרו קדם נסיעתי – מפמה טעמים.

בכן, נא ונא לחזק את עצמו בבטחון דקדושה, ולעזר לי במה על זה. ויגן עליו זכות רבנו הקדוש ותלמידיו הקדושים להצליח בכל אשר יפנה, וכדאי הם דברי רבנו הקדוש לסמך עליהם באמרו: 'עס האט נאך צו מיר קיינער ניט דער ליגט'¹⁹.

והנה, הנראה שאני מרחך להתעכב בפה עד אחר חג הפסח, ואם ירצה ה', תקף אחר עבר מי הפסח הנני מוכן לנסע אם ירצה ה'; והכרח גדול לגמר הספר מקדם.

תהלה לאל חי שאני זוגתי ויוצאי חלצי כלנו בשלמות בריאותנו, וה' יתברך יעזר שזוגתי תחיה תלד בימים אלו זרע של קימא בנקל ובשלום. ואבקש מפרוד תורתו – שבטח תהיה על ז' אדר הבא עלינו לטובה במירון – שתזכירנו לטובה. ושמה: שרה גיטיל בת חנה רבקה.

והנה השגתי שבוע העברה מכתב מבערליען (מדינת דייטש לאנד- (גרמניה)) – לשלח לשם כל ספרי רבנו הקדוש, כי על ידי סבה שאיש אחד – שנתקרב קצת בפה לדעת רבנו הקדוש, והוא ממדינת גאליציען (גליציה) ואחר כך נסע מפה לבערליען ועשה שם איזה התעוררות, וכתב לי שנתעורר בשם אדם נכבד ועשיר

¹⁷ צ'ק, המחאה.

¹⁸ נפוליון, מטבע צרפתי שהיה נהוג בזמנם בארץ ישראל.

¹⁹ עדיין עוד אף אחד לא הפסיד עבורי.

לְהַשִּׁיג סִפְרֵי רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ – וּמִבְקֵשׁ לְשַׁלַּחם לוֹ. וְאִם יִרְצֶה ה' בְּשָׁבוּעַ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה אֲנִי מוֹכֵן לְשַׁלַּח לְשֵׁם כַּמָּה סִפְרֵי 'לְקוּטֵי הַלְכוֹת', וְגַם 'לְקוּטֵי מוֹהַר"ן', וְעוֹד כַּמָּה סִפְרִים חֲדָשִׁים גַּם יִשְׁנִים, וְלַעֲשׂוֹת עֲלֵיהֶם נֶאֱלָאזְשׁ²⁰. וְיֵהי רְצוֹן מִלִּפְנֵי אֲבִינוּ שְׁבַשְׁמִים שִׁיעֲשׂוּ פְעֻלְתֶּם בְּשָׁם.

כִּי תִהְיֶה לְאֵל חַי אֲנִי מֵאֲמִין בְּאֲמוּנָה שְׁלֵמָה שְׁסוּף כָּל סוּף יִתְקַרְבוּ כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ לֵה' יִתְבַּרַךְ, וְיִקְיָם: 'וַיִּירָאוּ אוֹתוֹ כָּל אֲפָסֵי אֲרָץ' (תהלים סז); וּבּוֹדָאֵי יֵהִיָּה זֹאת עַל יְדֵי דַעַת רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ – שְׁגֵלָה הַדְּרָךְ שֶׁל בְּחִינַת 'כְּלוּ סָג יַחְדָּיו' (ליקו"מ סי' ו), וְלוֹמֵד אוֹתָנוּ אִידָּ לְמִצַּא הַנְּקֻדוֹת טוֹבוֹת אֲפֵלוּ בְּהַפּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל – וְעַל יְדֵי זֶה יִכְנָסוּ בְּאֲמַת לְכַף זְכוּת וְכו'.

וְאִם אֲמַנָּם שְׁבּוֹדָאֵי שִׁיךְ זֹאת לְמַשִּׁיחַ צְדָקְנוּ שִׁיבּוּא בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן, עִם כָּל זֶה מַה טוֹב שִׁיְהִיָּה לְכָל אֶחָד אִיזָה חֵלֶק בְּזֶה. וַיִּירָאוּ עֵינֵינוּ וַיִּשְׂמַח לִבְנוֹ וְתִגַּל נַפְשֵׁנוּ בְּאֲמֵר לְצִיּוֹן מִלֶּךְ אֱלֹקֵיךְ, וַיִּמְלִיךְ מַלְכוּתוֹ יִתְבַּרַךְ בְּחֵינֵינוּ, וְיִקְיָם בְּיָמֵינוּ 'וַיִּדַע כָּל פְּעוּל וְכו', וַיִּבִּין כָּל יַצִּיּוֹר וְכו'.

בְּתַשׁוּקַת נַפְשׁ יְדִידוֹ הַמְּצַפֶּה לַהֲרַמַת קֶרֶן יִשְׂרָאֵל בְּכָלֵל וּבְפֶרֶט.

פְּרִישַׁת שְׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וְאַנָּא לְעוֹרְרֵם שִׁיתְנוּ גַם כֵּן אִיזָה מִתְנָה עַל הַדְּפָסָה.

פְּרִישַׁת שְׁלוֹם לִבְנוֹ הַיְקָר שִׁיחִיָּה וְלַחֲתָנוּ שִׁיחִיָּה.

יִשְׂרָאֵל הַיִּלְפָּרִיין.

יג

ברוך ה',

יום ג' תזריע כ"ג אדר שני [תרע"ג], פה עיר הקדש ירושלים, תבנה ותכונן במהרה בימינו, אמן.

²⁰ משלוח דואר.

החיים והשלום וכל טוב סלה לכבוד ידידי כנפשי, הלא הוא הנגיד המפאָר, כבוד שמו תפארתו, הרבני הנכבד, מורנו הרב ר' נתן גרו יאיר טיראוויטץ.

אתנו תהלה לאל חי החיים והשלום, כה יתן ה' יתברך לשמע ולהשמיע אך טוב סלה.

בטח הגיע לכבודו הרם מכתבי אשר בו הודעתיו מלדת בתי לארך ימים ושנים, וברוך ה' הכל על נכון. כה יעזרנו ה' יתברך לגדלה בנחת עם כל יוצאי חלצינו שיחיו, ולהאיר הדעת האמתית מדור לדור, אשר לכך נוצרנו, לדור ודור נגיד גדלך וכו', עד אשר נזכה שיבוא משיח 'צדקנו' ויתקן את כל העולם פלו; כי עבור זה יהיה נקרא 'צדקנו', כי להדור שיבוא – יתקן אותם ויעשה מזה הדור צדיקים, ואז יחזר ויגיע טובה גדולה לכל הנשמות למעלה למעלה אשר מהם יצא זה האיש אשר יתקן אותו משיח צדקנו.

ועל זה יש לנו לשמח מאד אשר זכינו בזה העולם להעמיד דורות וכו', כמבאר ב'לקוטי הלכות' הלכות שבת (הלכה ו, כג) מענין זה, שעל ידי הולדות קדושות על פי התורה נעשה על ידי זה תקון הברית וכו'.

אשרנו, אשרנו מה טוב חלקינו שזכינו לידע מהדעת הקדוש הזה, ובכל מאמר ומאמר יש די להחיות ולשמח את נפשותינו באחרית הימים האלה – אשר הסטרא אחרא התפשטא מאד רחמנא לצלן על כל העולם, ובפרט על כל מי שרוצה לגשת אל הקדש, אבל אף על פי כן 'ואתה מרום לעלם ה' וידך תמיד על עליונה, והקדים רפואה למכתנו ושלח לפנינו צדיקים קדושים כאלו, ופעלו ועשו וחזקו ואמצו והחיו נפשות העיפות – כל ימי חייהם, וזכו וזכו את כל העולם לדורותם אחריהם, עד שגם אלינו הגיעו דברייהם היקרים. אשרנו, אשרנו מה טוב חלקינו.

כה יעזרנו ה' יתברך שנזכה לילך בעקבותיהם ולשמע עצותיהם כל ימינו עד היום האחרון, ונזכה גם להאיר הדעת הקדוש הזה ליוצאי חלצינו, ולקיים מה שאמר רבנו הקדוש לפעמים: "אייערע

קינדער זאלט איהר מודיע זאן וואס די האט זיך גיטוהן וכי'²¹,
 כמבאר ב'חיי מוהר"ן' (שיהר"ן רט).

והנה, כבר כתבתי לכבודו הרם כמה פעמים שאם ירצה ה' אני
 מכין את עצמי להנסיעה לחוץ לארץ. ובדעתי היה לנסע בחדש
 אדר שני, אך מחמת שנתאחרה ההולדה ערך חדש, עבור זה אני
 מכרח להמתין עד אחר חג הפסח עם הנסיעה; אבל אם ירצה ה'
 תקף אחר הפסח ממש אני מכרח לנסע, כי מאד מאד עצמו וגברו
 דחקי, וחובותי רבו למעלה ראש.

ובכן אבקש מפודו הרם להטריח עבורי ולקח לי שועבד על
 חמשה לירה־פרנצויז לפחות, הינו שעכשו אם ירצה ה' יהיה לי
 שני לירה־פרנצויז מכל רבע, מחמת הנולד המוסיף להואקס.

ובעת ביאת הואקסין באלו הימים יהיו עבורי שני לירה־פרנצויז
 – חוץ השובענד הקודמין (חוץ מעות יום טוב ואפשר עבור
 החדש עובר גם כן), אזי מאלו השני לירה־פרנצויז ישתלום אחד
 לירה־פרנצויז על אלו השני לירה־פרנצויז שקבדו הרם קבל
 שועבד עכשו, והלירה־פרנצויז השני ישלח לי לפה, ועוד יוסיף
 לקח חמשה לירה־פרנצויז, לשלם מכל רבע שני לירה־פרנצויז; כי
 בלא זה אי אפשר לי לנסע, באין אפן.

אך אבקש לזרז בזה מאד שישלח החמשה לירה־פרנצויז במקדם
 האפשרי, הינו קדם חג הפסח, כי שמונה ימים הולכת המכתב
 מצפת תבנה ותכונן לפה, ובכאן מתעכבת קבלת המעות
 בהבאנק לפעמים כמה שבועות, ואפלו אם כבדו ישלח האווידע
 תקף להבאנק, מתעכב גם כן קצת קבלת המעות בהבאנק; עבור
 כל זה נא ונא למהר לשלח במקדם האפשרי, שלא יהיה לי עכוב
 להנסיעה.

גם אבקש מכבודו הרם אנא לחקר ולדרש, כי לפעמים עושים
 הממנים הלוואה על סמך המעות יום טוב ששולח הנשיא שייחיה,

²¹ הודיעו ותספרו לבניכם מה שפה נעשה.

וּנֹתְנִים הַמְעוֹת יוֹם טוֹב קֹדֶם בִּיאַת הַוָּאקֶסִין, בְּכֵן יִקְבַּל הַמְעוֹת
 יוֹם טוֹב שְׁלִי: חֲמֵשָׁה וְעֶשְׂרִים כְּתָרִים²². כִּי מָה אָמַר לָכֶם אֲהוּבֵי
 יִקְרִי מִחֲמַד נִפְשִׁי, גְּדֹל הַדַּחַק שֵׁישׁ לִי עֵתָה בְּפֹה אִי אֶפְשֶׁר
 לְהַעֲלוֹת עַל הַכְּתָב, וְיוֹם טוֹב קֹדֶשׁ מִמְשַׁמֵּשׁ וּבָא; בְּכֵן יוּכַל לְשַׁעַר
 אֶת הַחֶסֶד אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה עִמָּדִי. וּבָעֵת בִּיאַת הַוָּאקֶסִין יִשְׁלַח לִי
 הַשְּׂנִים הַנִּשְׁאָר מֵהַוָּאקֶס, וְגַם הַחֲמֵשָׁה לִירֵה־פְרָנְצוּזֵי שֶׁל
 הַשׁוּעֵבֵד.

וְה' יִתְבָּרַךְ יִצְלִיחַ דְּרַכִּי, וְאֲזוּ בְּדַעְתִּי חֶזֶק לַחֲזֹר קְבִיעוֹת דִּירְתִּי
 לְצַפַּת תְּבֻנָה וְתַכּוּנוֹ, מִפְּמָה טַעְמִים, כְּפִי שְׁכַתְּבָתִּי לְכַבּוּדוֹ הָרַם.

אֶפְשֶׁר יֵשׁ עֲבוּר מֵהַגְּלוּנוֹת – אוּ מִמְקוֹם אַחֵר – כַּמָּה גְּרוּשׁ,
 יִצְרַף לְהַמְעוֹת שֵׁישְׁלַח לִי, כִּי מֵאֵד מֵאֵד גָּבַר עָלַי דַּחְקוֹתַי. ה'
 יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלַי בְּתוֹךְ כָּלל יִשְׂרָאֵל, אָמֵן.

פְּרִישַׁת שְׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים שֵׁיחִיו, בְּטַח הַגִּיעַ לְיָדֵם
 מִכְּתָבִי הַקּוֹדֶם, וְעֵתָה אוֹסִיף לְבַקֵּשׁ מֵהֶם שֵׁישְׁלַחוּ לִי מָה – לְגַמֵּר
 הַהַדְפָּסַת הַסֵּפֶר אֲשֶׁר עוֹמֵד לְגַמֵּר בְּיָמִים אֵלּוּ.

וְה' יִתְבָּרַךְ יִזְכְּנוּ לְקַבֵּל חַג הַפֶּסַח בְּקִדְשָׁה וּבְטָהְרָה וּבְשִׂמְחָה
 וּבְכִשְׁרוּת, וְלִזְכוֹת לְהִיּוֹת נִזְהָר מִמְשָׁהוּ חֲמֵץ בְּגִשְׁמִיּוֹת וְרוּחַנִיּוֹת
 – כְּרָצוֹנוּ יִתְבָּרַךְ וְכְרָצוֹן רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ, וְאֲזוּ נִזְכֶּה לְעַבֵּד אוֹתוֹ
 יִתְבָּרַךְ בְּמַחִין זָפִים – אֲשֶׁר לְכֹךְ נּוֹצְרָנוּ, אָמֵן.

פְּרִישַׁת שְׁלוֹם לְבָנוּ הַיְקָר שֵׁיחִיה וּלְחַתְּנוּ הַיְקָר שֵׁיחִיה בְּאַהֲבָה
 רַבָּה, ה' יִתְבָּרַךְ יַעֲזֹר לָכֶם הַצְּלָחָה רַבָּה בְּכָל אֲשֶׁר תִּפְנְנוּ, וְלִרְאוֹת
 רַב נַחַת בְּיוֹצְאֵי חֲלִיצֵיכֶם, וְתַהֲיֶה הַתּוֹרָה וְדְרַכֵי הַחֲסִידוֹת – אֲשֶׁר
 עַל יְדֵי זֶה עָקַר קִיּוֹם הַתּוֹרָה – מַחֲזֵרֶת עַל אַכְסֵינְיָא שְׁלֵה, וְלִהְיוֹת
 נִכְלָל בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ אֲשֶׁר אָנוּ מִכְּתָרִים בּוֹ, עַד עוֹלָם, אָמֵן.

יְדִידוֹ הַפּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמוֹ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּמִצְפָּה לְקִרְאוֹת מִכְּתָבְכֶם –
 בְּצִרוּף מְעוֹת – בְּמִקְדָּם הָאֶפְשֶׁרִי, לְהַחֲיִית אֶת נַפְשֵׁנוּ מִמֵּשׁ.

²² שם מטבע של הקיסרות האוסטרו-הונגרית שהיה נהוג בזמנם.

ישראל היילפרין.

אַבְקֶשׁ מִכְבוֹדוֹ הָרֶם, בְּעֵת אֲשֶׁר תִּשְׁלַחוּ מַעוֹת, בְּטוֹבָם לְשַׁלַּח גַּם
הַאוֹוִידֵעַ לְהַבְאִינִי, כִּי עֲכָשׁוּ קִדְּם חַג הַפֶּסַח, וְשָׁעָה אַחַת קִדְּם יָפָה
לְמַעֲשֵׂה – לְהַכִּין צָרְכֵי יוֹם טוֹב קִדְּשׁ.

הנ"ל.

יד

וְעַתָּה אֶהוּבִי אַחֵי חֲבִיבֵי, חֲזַק וְאַמֶּץ מְאֹד מְאֹד בְּתוֹרָה וּבַתְּפִלָּה
וּבְכָל דְּבַר שֶׁבִקְדָּשָׁה, וּבִפְרָט בַּתְּפִלָּה וְהַתְּבוּדוֹת.

וְעַיִן בְּלִקוּטֵי עֲצוֹת חֲדָשׁ חֶלֶק א' עֲנִין הַתְּבוּדוֹת, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ:
צְרִיכִין לְהַתְּחַזֵּק מְאֹד לְהַרְבּוֹת בַּתְּפִלָּה וְהַתְּבוּדוֹת מְאֹד מְאֹד כֹּל
יְמֵי, שָׁזָה הָעֵקֶר. וּבַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ (וּישלח, קסח ע"ב) מְאַרְיָךְ מְאֹד
בְּגִדְל יְקָרָת תְּפִלַּת הָעֲנִי, וְזֶה אֶפְלוּ בְּעֵינֵי סֵתֶם שֶׁמִּתְפַּלֵּל עַל דְּחִקוֹ
וְעֲנִיּוֹתוֹ בְּגִשְׁמִיּוֹת, מִכָּל שָׁכַן וְכָל שָׁכַן כְּשֶׁמִּתְחִיל הָאָדָם לָרַחֵם עַל
עֲצָמוֹ וּמְרַגֵּשׁ עֲנִיּוֹתוֹ וְדַחְקוֹ בְּמַעֲשֵׂים טוֹבִים, וְטוֹעֵן לְפָנָי ה'
יְתַבְּרָךְ וּמִתְחַנֵּן אֵלָיו לְקָרְבוֹ לְעִבּוּדָתוֹ וְשׁוֹפֵף לְבוֹ לְפָנָיו בְּבִכְיָה
וּבַתְּחִנוּנִים, כִּמָּה וְכִמָּה יְקָרָה תְּפִלָּה זוֹ בְּעֵינֵי ה' יְתַבְּרָךְ וְכו'.

עוֹד שָׁם: עַל יְדֵי תְּפִלָּה כּוֹלִין לְהַתְּקַרֵּב לַה' יְתַבְּרָךְ תְּמִיד, אֶפְלוּ
אִם הוּא כִּמוֹ שֶׁהוּא וְכו'.

עַל כֵּן אֶהוּבִי אַחֵי חֲזַק חֲזַק וְאַמֶּץ מְאֹד, כִּי מִי שְׂרוּצָה לְחוּס עַל
נַפְשׁוֹ וְלִשְׁוֹב בְּתִשׁוּבָה לַה' יְתַבְּרָךְ, צְרִיף לִידַע שֶׁבְּהִכְרַח שִׁיעֲבֵרוּ
עָלָיו כִּמָּה וְכִמָּה גְּלִי הַיָּם וּבַחִינּוֹת וְנִסְיוֹנוֹת וְעֲלִיּוֹת וִירִידוֹת, עַל
כֵּן צְרִיף לְהַתְּחַזֵּק מְאֹד מְאֹד וְלִהְיוֹת חֲזַק בְּדַעְתּוֹ בְּכָל מַה שִׁיעֲבֵר
עָלָיו, וְאִם יְתַחַזֵּק וְלֹא יִנַּח אֶת מְקוֹמוֹ בְּכָל מַה שִׁיעֲבֵר עָלָיו,
בּוֹדָאֵי יִזְכֶּה לְאַחֲרִית טוֹב לְנִצָּח.

אֶהוּבִי אַחֵי, חֲזַק וְאַמֶּץ בְּתוֹרָה וּבַתְּפִלָּה, וְלִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תְּמִיד,
וְלֵאמֹר תְּהִלִּים בְּכָל יוֹם בְּאַמֶּת וּבְלֵב נִשְׁבֵּר; וְעַל יְדֵי אֲמִירַת
תְּהִלִּים זֹכִינ׳ לְתִשׁוּבָה – כִּמּוֹבָא בְּלִקוּטֵי תְּנִינָא סִימֵן ע"ג, עַיִן

שם. ולבקש הרבה מה' יתברך שירחם עליך להצילך מהיצר הרע ומשטות תאות עולם הזה, ולזכות לתורה ולתפלה ולתשובה שלמה ולכל המדות טובות וכו'.

אהובי אחי, חזק ואמץ מאד בתורה ועבודה, ולהיות אף שמח תמיד, ולהתחזק ברצון דקדשה. עין בלקוטי עצות חדש א' רצון אות י"ב, וזה לשונו: 'עקר תכלית עבודת האדם הוא הרצון, לכסף ולהשתוקק אליו יתברך בתכלית הרצון, וההתחלה של כל המצות [והעבודות הוא הרצון והחשק דקדשה]'.

אהובי אחי, מה אמר לך, רק חזק ואמץ מאד בתורה ובתפלה ובהתבודדות. ועין בלקוטי עצות חדש חלק ב' ב'יראה ועבודה 'כשהיצר הרע מתגבר מאד צריך לידע'... אות ו', וזה לשונו: 'שבודאי אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עמו, ובודאי אם לא היה לו כח לשברו לא היה ה' יתברך מגרה בו יצר הרע כזה, רק אדרבה, ידע מזה שבודאי נפשו יקרה וקדושה מאד, כי כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו כמאמר רבותינו ז"ל' (סוכה נב).

ובקשתי מאד שתרחם על נפשך היקרה, ולבקש רחמים מבעל הרחמים שתזכה לעבד אותו יתברך על דרך שגלה כבוד אדמו"ר הקדוש והנורא, זכותו יגן עלינו, אמן.

ואסים ואמר שלום וחיים בכפלים, מאבינו שבשמים.

וה' יתברך יזכנו לראות פנים אל פנים, ואז תגדל השמחה למאד. ידיך המצפה לראותך.

ט

ברוך ה'

שלום וחיים וכל טוב סלה לאהובי ידידי החביב לי, אמרתי אבוא גם כן באיזה דבורים לידידי החביב.

ברוך ה' אשר לא עזב חסדו מאתי, עתה מה אשיב לה', אף טוב להדות לה' על כל החסדים והטובות הנפלאות אשר עשה עמי

עד היום הזה, ובפרט אשר לא עזב חסדו מאתי העני והאביון, כי מי אנכי ומה אני השפל הפחות כמוני – והביאתני עד הלום, ואין 'הלום' אלא מלכות (זבחים קב), מאן מלכי רבנן (גיטין סב), הוא כבוד קדשת אדמו"ר הקדוש בוצינא עלאה רבא ויקירא, בוצינא קדישא, אור הגנוז, נחל נ'בע מ'קור ח'כמה, אור האורות, מן ורב רבנן, איש אלקי קדוש ונורא, ח'דוש נ'פלא נ'ורא מ'אד, כבוד קדשת שמו תפארתו, רבנו ר' נחמן זצוק"ל, אשר ה' יתברך ברחמיו וחסדיו הגדולים חמל עלי – על שפל כמוני, וקרב אותי לאור גדול כזה – כבוד אדמו"ר הקדוש הנ"ל.

ומה לנו להרחיב דבור בגדל שבח ומעלת קדשת נוראות כבוד אדמו"ר הקדוש זכותו יגן עלינו, ובגדל שבח ומעלת קדשת נוראות ספריו הקדושים ונוראים, כי מי שירצה להביט בהם בעין האמת יראה ויבין בעצמו עד היכן הדברים מגיעים, כמו שאמר כבוד אדמו"ר הקדוש זכותו יגן עלינו אמן שהתורה שהוא מגלה נמוכה אלפים ורבבות מדרגות מכפי שהשיגה במקומה העליון (חי"מ שס), והן הן גבורותיו הן הן נוראותיו שהשיגה שכלו הקדוש הרם ונשא, להלביש ולהוריד דברים גבוהים ונוראים פאלה – דברים קדושים ורוחניים מאד – להלבישם בלבושים רבים עד שיהיו דברים השוים לכל נפש, להודיע לבני אדם וכו', לגלות עצות ודרכים ונתיבות ישרות ונפלאות והתעוררות גדול לעבודת ה' והתחזקות נפלא עד אין סוף, שיתחזק כל אדם להתקרב לה' יתברך בכל דרגא ודרגא, בכל מקום שהוא – יהיה מי שיהיה, להחלימו ולרפאותו ולהחזיקו ולהחיותו בחיים אמתיים ובחיים טובים לנצח.

ואם אמר יאמר האמר: מי שמך לאיש וכו' ומוכיח. תדע ידידי היקר שלא נעלם ממני מעוט ערכי השפל – שאיני כדאי אפלו להזכיר שמו יתברך הגדול הגבור והנורא, ומכל שכן וכל שכן לעבד אותו יתברך ויתעלה, וקל וחמר בן בנו של קל וחמר לעורר ולהדריך אחרים לעבודתו יתברך ויתעלה, ובפרט שעדין אני בעצמי לבתוך המלחמה – הוא מלחמת היצר, ואני בעצמי צריך לרחמים רבים. אך מה אעשה, כי אין לי על מי להשען כי אם על

אֲבִינוּ שֶׁבְשָׁמַיִם וְעַל רַחֲמָיו וְחֶסְדָּיו הַגְּדוֹלִים שְׂאִינָם כְּלִים לְעוֹלָם, וְעַל כֵּן וּזְכוּת אֲדָמוֹ"ר הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא שֶׁהִזְהִיר אוֹתָנוּ מֵאֵד שִׁדְדָר כָּל אֶחָד וְאֶחָד עִם חֲבֵרוֹ בִּירְאֵת שָׁמַיִם – כַּמְבֹאֵר בְּהַתּוֹרָה 'כִּי מֵרַחֲמֵם יִנְהַגֵּם' בְּלִקוּטֵי תַנּוּנָא חֶלֶק ב' סִימָן ז', עַל כֵּן עַל זֶה תִּמְכַּתִּי יְתוּדוֹתִי.

וְעַיִן שָׁם הֵיטֵב וְתַחֲיָה עֲצֻמָּה וְכוּ', וְכִמוּ שֶׁכָּתוּב [שָׁם]: 'עֲקָר הַרְחַמְנוֹת הַגְּדוֹל מִכָּל מִינֵי רַחֲמָנוֹת, לְרַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל עִם קְדוּשָׁה'.

וְעַתָּה אֶהוּבֵי אַחִי, מָה אָמַר וּמָה אֲדַבֵּר, אֲךָ הָעֲקָר לֵאמֹר תְּהִלִּים בְּכָל יוֹם בְּאַמֶּת וּבְלֵב נִשְׁבֵּר, וּלְבִקֵּשׁ הַרְבֵּה הַרְבֵּה מֵה' יִתְבַּרְךָ שִׁירְחָם עֲלֶיךָ לְהַצִּילְךָ מִמָּה שֶׁצָּרִיכִין לְהַנְצִיל, וּלְהַרְבּוֹת בְּהַתְּבוּדוֹת – וּלְכָל הַפְּחוֹת שְׁעָה אַחַת בְּכָל יוֹם – לְהַתְּחַנֵּן לְפָנָיו הַרְבֵּה לְזִכוּת לְתוֹרָה וּלְתַפְלָה וּלְתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה בְּאַמֶּת, וּלְהַתְּפַלֵּל וּלְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה שִׁירְחָם ה' יִתְבַּרְךָ שִׁוְשִׁיעַ אוֹתְךָ לְזִכוּת לְבוֹא עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עֲלֵינוּ לְטוֹבָה, אֲשֶׁר זֶה הָעֲקָר הַגְּדוֹל מֵאֵד מֵאֵד – לְהִיּוֹת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַל הַצִּיּוֹן הַקְּדוֹשׁ, שֶׁזֶה עֵינֵן גְּדוֹל בְּעִבּוּדוֹתוֹ יִתְבַּרְךָ לְהַתְּקַרֵּב לְצַדִּיק גְּדוֹל וְנוֹרָא כְּזֶה, אֲשֶׁר אֵי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בְּכָתֵב; וְאִם יִרְצֶה ה' כְּשֶׁתְּבֹא לְכָאן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה אִז אִם יִרְצֶה ה' נִרְחִיב הַדְּבֹר וְכוּ'.

וְכִמוּ שֶׁאָמַר אֲדָמוֹ"ר הַקְּדוֹשׁ מְעַנֵּן רֹאשׁ הַשָּׁנָה, אָמַר בְּזֶה הַלְשׁוֹן (חִי"מ רכ): 'אֵינִי דָבָר גְּדוֹל מְזֶה, הֵינּוּ לְהִיּוֹת אֲצִלִּי עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְאָמַר שֶׁכָּל עֶסְקוֹ הוּא רַק רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְהַפְּלִיג אִז מֵאֵד מֵאֵד גְּדֹל מְעַלֵּת מִי שֶׁזּוֹכֶה לְהִיּוֹת אֲצִלוֹ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְאָמַר שֶׁצָּרִיכִין לְהִיּוֹת אֲצִלוֹ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה דִּיקָא, שִׁיְכוּלִים אִז אֲנָשִׁים לְקַבֵּל תְּקוּנִים מֵה שֶׁבְכָל הַשָּׁנָה לֹא.

מִמּוֹנֵי הַנ"ל.

וְאֲבִקֵּשׁ מִמְּךָ מֵאֵד שֶׁתְּחוּס עַל נַפְשֵׁךָ הַיְקָרָה הַחֲצוּבָה מִתַּחַת כְּסָא כְבוֹדוֹ יִתְבַּרְךָ וְיִתְעַלֶּה, לְהַשְׁתַּדֵּל מֵאֵד לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים מִבְּעַל הַרְחַמִּים שִׁירְחָם עֲלֶיךָ וְתִזְכֶּה לְעַבְדוֹ אוֹתוֹ יִתְבַּרְךָ עַל דְּרָךְ שֶׁגִּלָּה עַל יְדֵי רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ.

ובזה אָסיים ואמר שלום לך ולכל אנשי שלומנו. ה' תְּבַרְךָ ירחם עלינו ונזכה לראות עצמנו פנים אל פנים, ואז תגדל השמחה עד למאד.

אברהם בן לאדוני אבי.

טז

ברוך ה',

שלום וכל טוב סלה לראש גברא רבה ויקירא, נפש מנפשי, עצם מעצמי ובשר מבשרי, איש... הלא הוא הנגיד המפרסם מורנו הרב ר'.

הן באמת שבעת שהייתי באומין על ראש השנה אז דברתי עם כבודו הרם שנספם בדעתי לנסע מפאן לארץ ישראל, אבל רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום (משלי יט), כי ה' תְּבַרְךָ הזמין לי בכאן באומין איש שהצרכתי לעבד בשבילו כמה שבועות, כי האיש הזה נתרחק מאד מאביו שבשמים, ותהלה לאל נתקרב על ידי קצת לה' תְּבַרְךָ על דרך רבנו הקדוש.

הן אמת שיודע אני בעצמי שאיני כדאי אפלו לפתח את פי להזכיר את שמו הגדול תְּבַרְךָ שמו, ומפל שכן לעבד אותו תְּבַרְךָ שמו, ומפל שכן לעורר את אחרים לעבודתו תְּבַרְךָ שמו, אבל מה אעשה, אין לי על מי לסמוך אלא על רחמי ה' תְּבַרְךָ ועל כח וזכות רבנו הקדוש שהזהיר אותנו מאד מאד לדבר עם חבירו ביראת שמים, כמבאר בלקוטי הלכות (חו"מ כח והרשאה ד, יג) שפעם אחד גער בתלמידיו הקדושים וקרא אותם עצים יבשים, וכונתו היתה על מה שהם מתרשלים בהנהגה היקרה הזאת (ראה בחי"מ תקמג). ומבאר בהתורה 'כי מרחמם ונהגם' (לקו"מ תנינא סי' ז) שצריך כל אדם להשתדל ולעסק בזה, 'כל אדם' דיקא, הינו יהיה מי שיהיה.

כמבאר בהשיחות שלאחר הספורי מעשיות (שיהר"ן קיט), שפעם אחד ענה רבנו הקדוש ואמר בזה הלשון: 'כשאוחזין בזה הוא דבר גדול מאד', ובאר אדמו"ר הרב הצדיק ר' נתן זצוק"ל דבריו

הקדושים, שְׁכֹנְתוֹ שְׁאֵם הָאָדָם יֵאָחַז בְּזֶה הַדָּבָר, שְׁאֶפְלוּ אִם הוּא כְּמוֹ שֶׁהוּא – אֵף עַל פִּי כֵן הוּא רוֹצֵה שְׁחַבְרוּ יְהִיֵּה אִישׁ כְּשֶׁר, הוּא מַעֲלָה גְדוֹלָה מְאֹד.

וְכִמוֹ שֶׁשְּׁמַעְתִּי מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, שֶׁנִּרְאָה מִלְשׁוֹן רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ שְׁאָמַר בְּהַתּוֹרָה הַנִּ"ל 'לְהַשְׁתַּדֵּל וְלַעֲסֹק בְּזֶה' – וְהַכְּפִיל לְשׁוֹנוֹ הַנְּעִים שְׁאָמַר 'לְהַשְׁתַּדֵּל וְלַעֲסֹק', נִרְאָה מִזֶּה שֶׁצָּרִיךְ לְזֶה הַשְׁתַּדְּלוּת עֲצוּם, הֵינּוּ שְׁאֶפְלוּ אִין לוֹ שׁוּם הַכְּרוּת עִם אִישׁ הַנִּ"ל שְׁרוּצָה לְדַבֵּר עִמוֹ, עִם כָּל זֶה יִרְאֶה לְהַשְׁתַּדֵּל וְלַעֲשׂוֹת עִמוֹ אִיזָה מִסְחָר, אוֹלֵי יִצְמַח מִזֶּה שְׁיִוָּכַל לְדַבֵּר עִמוֹ אִיזָה דְבוּרִים טוֹבִים, וְיִזְכֶּה עַל יְדֵי זֶה לְהַתְּעוֹרֵר מִשְׁנָתוֹ, לַעֲבֹד אוֹתוֹ.

הַן אָמַת שֶׁה' יִתְבָּרַךְ בְּעֲצָמוֹ הוּא הַמְּעוֹרֵר יְשָׁנִים – אֵלוֹ הַיְשָׁנִים בְּתַאֲוֹת עוֹלָם הַזֶּה, אֲבָל עִם כָּל זֶה רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁהַתְּעוֹרֵרוֹת הַזֹּאת יְהִיֵּה נַעֲשֶׂה עַל יְדֵינוּ.

וְעוֹד נִרְאָה מִלְשׁוֹן רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ שְׁאָמַר 'לַעֲסֹק בְּזֶה', שֶׁצָּרִיכִין לְהִיּוֹת בְּקִי בְּזֶה הָעֵסֶק כְּמוֹ בְּהָעֵסֶק הַמְּשָׂא וּמִתָּן, הֵינּוּ כְּמוֹ שֶׁבְּעֵנֵן הַמְּשָׂא וּמִתָּן הַדָּרֵךְ הוּא שְׁאֶפְלוּ אִם הָאָדָם מְאֻבָּד פְּעַם אִיזָה רוֹבֵל כֶּסֶף שֶׁעָשָׂה, עִם כָּל זֶה אִינוּ מְנִיחַ אֶת הַמְּשָׂא וּמִתָּן בְּעֵבוֹר זֶה, כְּמוֹ כֵן הוּא בְּדַבֵּר הַזֶּה, הֵינּוּ שְׁאֶפְלוּ אִם אִישׁ אֶחָד מֵאֲנָשָׁיו שֶׁהַתְּחִיל לְקַרְבוֹ לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ נִפְלַ קֶצֶת מֵעֲבוֹדָתוֹ, עִם כָּל זֶה לֹא יִתְיַאֵשׁ מִלְּקַרְבֵּי אֲחֵרִים לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ.

וְיֵשׁ רְאִיָּה לְזֶה מִהַסֵּפֶר 'חֵיֵי מוֹהַר"ן' (ס' תַּקְמ"ג), שֶׁמְבַאֵר שֶׁ, שֶׁרַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ אָמַר, שְׁאֶפְלוּ לֹא יַפְעַל אֶצֶל אֵלוֹ הָאֲנָשִׁים שֶׁהַתְּחִיל לְדַבֵּר עִמָּהֶם, רַק לְפִי שְׁעָה, הוּא גַם כֵּן טוֹב מְאֹד, הֵינּוּ שְׁאֶפְלוּ אִם יִפְלוּ מִזֶּה חֵס וְשְׁלוֹם וְלֹא יַעֲמֵדוּ בְּעֲבוֹדָתָם, הוּא גַם טוֹב מְאֹד, כִּי סוּף כָּל סוּף יִגְמַר ה' יִתְבָּרַךְ אֶת שְׁלוֹ – וְלֹא יִלָּךְ לְאֲבוֹד אֶפְלוּ נֶפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל חֵס וְשְׁלוֹם, וְאֶפְלוּ הַפְּחוּת שֶׁבַּפְּחוּתִים יִזְכֶּה גַם כֵּן לַעֲבֹד אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ עַל דָּרֵךְ הָאָמַת, כִּי לֹא יִדַּח מִמֶּנּוּ נִדְח', וְכִמוֹ שְׁאָנוּ מְהַלְלִים אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם 'נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנָס', הֵינּוּ שְׁסוּף כָּל סוּף יִכְנָסם אֶל הַקְּדוּשָׁה.

וּכְמוֹ שֶׁשִׁמְעֵתִי מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁסָּפְרוּ לִי מֵאִיזָה צְדִיק אֶחָד שֶׁאָמַר תּוֹרָה עַל הַפְּסוּק 'קְדוּשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה'" (ויקרא יט), הִינּוּ שֶׁה' יִתְבָּרֵךְ מִזְהִיר אוֹתָנוּ מֵאֵד בְּדַרְךְ חֲבֵה, וְאָמַר לָנוּ עַל יְדֵי נְבִיאָו נֶאֱמַן בֵּיתוֹ: בְּנִי, אֲבִקֵּשׁ מִכֶּם שֶׁתִּהְיוּ קְדוּשִׁים, כִּי סוֹף כָּל סוֹף אַתֶּם מִכְרַחִים לֵהִיּוֹת קְדוּשִׁים, 'כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה'', וְנִשְׁמַתְכֶם נֶאֱצֵלָה מִמֶּנִּי (כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּתוֹרַתֵינוּ הַקְּדוּשָׁה 'וַיִּפַּח בְּאִפּוֹ נְשִׁמַת חַיִּים' (בראשית ב), וּמְבֹאָר עַל זֶה בְּזֵהר הַקְּדוֹשׁ 'מֵאֵן דְּנִפַּח מִגְרָמִיה נִפַּח'), לְכֵן סוֹף כָּל סוֹף אַתֶּם מִכְרַחִים לֵהִיּוֹת קְדוּשִׁים, וְאִם חֵס וְשְׁלוֹם לֹא תִהְיוּ אֲנָשִׁים [כְּשָׂרִים] בְּגִלְגוּל זֶה, תִּצְטָרְכוּ לְבוֹא עוֹד בְּגִלְגוּל, וְכֵן לְעוֹלָם, עַד שֶׁסוֹף כָּל סוֹף נִהְיֶה אֲנַחְנוּ כְּלָנוּ אֲנָשִׁים כְּשָׂרִים בְּאֵמֶת.

כְּמוֹ שֶׁשִׁמְעֵתִי שֶׁהָעוֹלָם מְסַפְּרִים בְּשֵׁם הָרַב הַצְּדִיק וְכו' הַמְּגִיד וְכו' בְּעַל הַמַּחְבֵּר סֵפֶר וְכו', שֶׁפָּעַם אֶחָד בָּעֵת שֶׁיֵּשֵׁב עִם תַּלְמִידוֹ הַקְּדוּשִׁים וְדַבֵּר עִמָּהֶם בְּעִנְיַן הַגְּלִילוֹת, הָרִים אֶת יְדֵיו וְאָמַר בְּזֵה הַלְּשׁוֹן לְתַלְמִידוֹ: 'אִיהָר זְעָהט, דִּיא דְאִזְיָגַע צְוּיָא הַעֲנֵט הָאֲבִין אֲמָאָהַל מַעְמִיד גִּיווּעַן צְלָם בְּהִיכַל ה', אִיף הָאֲב זִי אַזוּי שִׁיין אוּיס גִּיזְבֵּרְט'.²³

וְלִזֶּה כֵּן רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְאָמַר, אֶפְלוּ אִם לֹא יִפְעַל אֲצִלָּנוּ רַק לְפִי שְׁעָה – הוּא גַם כֵּן טוֹב מְאֹד, כִּי לִית רְעוּתָא טְבָא דְאִיתְעִבַד.²⁴

וְה' יִתְבָּרֵךְ הוּא מְלֵא רַחֲמִים וְהַקְּדִים רְפוּאָה לְמַכָּה, כִּי הוּא יָדַע יְצָרְנוּ, וְשָׁלַח לָנוּ צְדִיקִים גְּדוֹלִים כְּאַלְהָ, וְהוֹדִיעֵנוּ עַל יְדָם שֶׁהִרְחַמְנוֹת שְׁלוֹ הוּא בְּלִי גְבוּל וְשַׁעוֹר, וְכְמוֹ שֶׁשִׁמְעֵתִי מִר' נַחְמָן בֶּן הָרַב הַצְּדִיק ר' נִתָּן זְצוּק"ל, שֶׁבָּעֵת שֶׁעָשׂוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הָעֵגֶל בְּמִדְבָּר אַחֵר קִבְּלַת הַתּוֹרָה, אַחֵר מְדֻרְגָה כְּזוֹ, אַחֵר הַשְּׂגָה כְּזֹאת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל (מְכִילֵתָא בְּשַׁלַּח טו, ב): 'רְאֵתָה שְׁפָחָה עַל הַיָּם וְכו'". וּבִקֵּשׁ מִשֶּׁה רַבְּנוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם: רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם,

²³ 'הַנֶּכֶם רֹאִים, שְׁנֵי יְדֵיִים אֵלוֹ הַעֲמִידוֹ לִפְנֵים צְלָם בְּהִיכַל ה', אֲנִי יִפְתִּי אוֹתָם כְּבָר'.

²⁴ אֵין רְצוֹן טוֹב שְׁנֵאֲבַד.

'הודעני נא את דרכך' (שמות לג), שהיצר הרע יש לו פח גדול כזה להחטיא את האדם אחר מדרגה כזו, אם כן אפס תקוה חס ושלום. ובקשתו היתה גם כן לדורות, כמו שאמרו חכמינו ז"ל (ע"ז ד): 'לא היו ישראל ראויים לאותו מעשה, אלא כדי להורות תשובה לעולם'. לכן בקש מה' יתברך שיורה לו דרכי התשובה. והודיע לו ה' יתברך שהרחמנות שלו היא גדולה כל כך, שאפלו אם עשה מה שעשה, אפלו אחר המדרגה, אחר ההשגה, אף על פי כן עדין הרחמנות שלו עלינו. והודיע לו אז השלש עשרה מדות של רחמים, וכמו שפרש רש"י שם: 'ה' ה', הוא רחום קדם החטא, ורחום אחר החטא'.

ואפשר לזה כוונ רבנו הקדוש בהתורה 'קרא את יהושע', שכל מי שרוצה לילך בדרכי התשובה צריך להיות בקי היטב בשתי הבקיות: בקי ברצוא, בקי בשוב, ואז זוכה לתשובה באמת, ואז זוכה לכבוד אלקי. וזה בחינת 'וכבדתו מעשות דרכיך', הינו אימתי תזכה לכבוד אלקי שהוא בחינת 'וכבדתו', אם תהיה בקי בשתי הדרכים: בקי ברצוא, בקי בשוב, בחינת 'דרכיך', שתי דרכים.

וזה בקש משה רבנו עליו השלום: 'הודיעני נא את דרכיך', שתי דרכים. ואז גלה לו ה' יתברך השני דרכים, ובתחלת דבריו אמר 'ה' ה'', שהוא שתי הרחמנות, הינו בחינת 'אם אסק שמים שם אתה, ואציעה שאול הנד' (תהלים קלט).

ותהלה לאל שכונתי לזה.

ואפשר לומר, שזה הוא בחינת כתר שמרמז שם בהתורה הנ"ל, על דרך שאמר רבנו הקדוש בהשיחות לענין מעלת הרצון הקדוש דקדשה, ואמר שם, שלעבד את ה' יתברך אין מי שיוכל להתפאר את עצמו, כי אפלו מלאך ושרף [חסר ההמשך].

יז

ברוך ה'

אור ליום ה' בשלח [ט' שבט] תרע"ד, לובלין.

החיים והשלום וכל טוב סלה, לכבוד ידידנו נכד עטרת ראשנו, הלא הוא הגביר המפאָר, איש אשר רוח הבריות ורוח אלקים נוחה הימנו, כבוד שמו תפארתו, מורנו הרב ר' צבי נרו יאיר לויבאָרסקי.

הנה רבות מחשבות בלב איש וכו', כי בעת שקבלתי פֿרדת שלום מכבוד תורתו כבר היה נחלט בדעתי לנסע לטשערין, והסבה: אודות הדפסת ה'לקוטי מוהר"ן' אשר התחילו בלובלין; ובפֿרט שֿכבר נתתי הסך 25 רובל־כסף שלי לאדראף²⁵ – מה שהכנתי זה המעות לנסיעתי לביתי לארץ ישראל, והיה בדעתי לקבץ לי על כל פנים זה המעות בין אנשי שלומנו, ועוד לבקש מהם על להבא – לגמר ההדפסה הזאת, מה שנגרף מאד לטובת העולם. אך מה אעשה שאחר נסיעת כבוד תורתו גבר עלי מאד מאד ההוסט²⁶, ונפחדתי מאד – כי לא הייתי רגיל בזה, ונתעפתי עבור זה עוד כמה ימים – אולי יקל מעלי, אך לא הקל כלל, ואמרת בדעתי שזה מרמזין לי שאשים דרכי פעמי לביתי.

ומסרתי השלישת צעטיל²⁷ לידידנו ר' יודיל ולידידנו הנגיד ר' נתן טיטעוועפסקי – שהם יגמרו ההדפסה, ונסעתי ישר ללובלין, ומשם להגביל אסטרייך (אוסטריה).

וה' יתברך יביאנו בקרוב לביתי לשלום, ואזכה לעסק בשם בהתגלות דעת רבנו הקדוש בעולם על ידי תפלה והתבודדות, ולבקש מה' יתברך שיעשה שלוחים אחרים על הדפסת ספרי רבנו הקדוש בעולם.

והנה מאד עגמה עלי נפשי על שלא הייתי בטשערין להתראות עם אנשי שלומנו, ולקבץ לי על כל פנים מעט מעות על הוצאות

²⁵ דמי קדימה.

²⁶ מחלת שיעול – שחפת.

²⁷ שליחות פתקא.

דְּרָכֵי לְבִיתִי – וְגַם מָה עָבוּר פְּרָנְסֵת בְּנֵי בֵּיתִי שִׁיחִיו, אִךְ הַכֹּל
בְּהַשְׁגָּחַתוֹ יִתְבָּרַךְ.

וְהִנֵּה דְבַרְתִּי עִם יְדִידֵנוּ ר' יִצְחָק מֵאִיר גְּרוֹ יְאִיר אוֹדוֹת שֶׁכְּבוֹדוֹ
הָרַם רָצָה לְדַבֵּר עִמוֹ בְּאוֹמִין, וְאֲנִי הִבְטַחְתִּי שֶׁאֲהִיָּה אִם יִרְצָה ה'
בְּמַחְנִיכִם. וְעָבוּר זֶה לֹא דָבָר עִמִּי בְּאוֹמִין, וּמִסְתַּמָּא הִיָּה בְּדַעְתּוֹ
לְדַבֵּר עִמִּי אוֹדוֹת וְכוּ'. בְּכֵן בְּקִשְׁתִּי מִמֶּנּוּ שִׁישְׁתַּדֵּל בְּזֶה וְלִכְתֹּב
לְכָבוֹד תּוֹרָתוֹ מִזֶּה, כִּי לֹא יִלְלֵתִי לְעַכְבֹּת אֶת עֲצָמֵי בְּלוּבֵלִין, כִּי אֲנִי
נִחְפָּז מְאֹד לְדְרָכֵי לְבִיתִי לְשָׁלוֹם; בְּכֵן יוּכַל כְּבוֹדוֹ הָרַם לְכַתֵּב לְר'
יִצְחָק מֵאִיר גַּם כֵּן. כִּי מֵה לִי לַעֲשׂוֹת, בּוֹדָאֵי הֵייתִי רוֹצֵה לְשַׁמֵּשׂ
אֶת נְכַדֵי רַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ בְּכֹל כַּחֲסִי, אִךְ מֵה לַעֲשׂוֹת.

וְהִנֵּנִי אֲבַקֵּשׁ מְכָבוֹד תּוֹרָתוֹ, אוֹלֵי בִּיכְלָתוֹ לַעֲשׂוֹת אֵיזָה
הַתְּעוֹרְרוֹת בֵּין אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שִׁיתְקַבֵּץ עָבוּר אֵיזָה סְכוּם מְעוֹת
עַל הַסֵּף 25 רוֹבֵל־כֶּסֶף שֶׁנִּתְתִּי אֲדָרָאף, וְלִשְׁלַח לִי לְעִיר הַקְּדוֹשׁ
לִירוּשָׁלַיִם תְּבַנֶּה וְתִכְוֶנֶנּוּ; וּבּוֹדָאֵי יַעֲשֶׂה צְדָקָה גְּדוֹלָה, וְיִגַּן עָלָיו
הַזְכוֹת הַזֶּה לְכֹל עֲנִיָּנִים לְטוֹבָה.

וְאֲדַרְעִסִי אֵלֵי לִירוּשָׁלַיִם תְּבַנֶּה וְתִכְוֶנֶנּוּ, כֶּף: יִשְׂרָאֵל הֵיילְפֶּעְרִין אֵין
ירוּשָׁלַיִם – פֶּאלֶעסְטִינֶע; וְיִגִיעַ בְּטַח לְיָדֵי.

נָא וְנָא לְרַחֵם עָלַי, וְיִקִּים בּוֹ דְבַרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל (שבת קנא) 'כָּל
הַמְּרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת וְכוּ'.

וְאֲנִי פּוֹרֵשׁ שְׁלוֹם לְכֹל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שִׁיחִיו בְּאַהֲבָה רַבָּה.

יִשְׂרָאֵל הֵיילְפֶּעְרִין מְקַאֲרָדוֹן

רְצוּף פֶּה כִּמְה עֵלִים לְדַגְמָא – לְשַׁמַּח נַפְשְׁכֶם. וְאֲבַקֵּשׁ מְכָבוֹדוֹ
הָרַם לְשַׁלַּח גַּם הַמְּכַתֵּב עִם הָעֵלִים לְנְאוּעֵסְעֵלִיץ, וּבְטַח יַפְעֵל
בְּשֵׁם מֵה: הֵן עָבוּרִי, וְהֵן עַל הַהַדְפָּסָה. וְנָא נָא אַהוּבֵנוּ הֵיקָר
לְטַרַח בְּשִׁלְחוֹת הַמְּכַתֵּב עִם הָעֵלִים לְנְאוּעֵסְעֵלִיץ, וְיִקְבַּל שְׁכָרוֹ
מִן הַשָּׁמַיִם.

יח

ברוך ה',

יום א' יתרו לדרתם²⁸ [ו"ב שבט תרע"ד], פה לאד'ז.

החיים והשלום וכל טוב סלה לכבוד אנשי שלומנו היקרים שיחיו, ובפרט לחברי היקר, הלא הוא מורנו הרב ר' יצחק מאיר נרו יאיר ויזרח.

הנה ערכת המכתב סמוך – ללובלין לר' צבי לובארסקי, אך לא שלחתי לו, מפני טרדת הדרך; וכעת הנני שולח לו המכתב. ואנא לשלחו לטשערין בצרוף כמה עלים לדגמא, איך זייא זאלין זאן שוהן פיירערט פין דיא גראדין²⁹. וכבודו הרם יוכל גם כן לכתב לו כמה דבורים.

והנה ברוך ה' הנה לנו שבת שמח, והיה על קבלת שבת ערך שני מנינים, וברוך ה' רקדנו יחד. ואנשי שלומנו מפה מתגעגעים מאד ומשתדלים לעשות שטיביל, יהי רצון שיעלה בידם.

והנה ספרי רבנו הקדוש חשובים מאד מאד בפה, ובפרט הנחת השלחן. ואם כבודו הרם יהיה באלו המקומות, מהנכון לבוא לכאן גם כן.

פרישת שלום לכל אנשי שלומנו. ומאפס הפנאי הנני אקצר, כי אני נוסע עכשיו לעיר וכו' – להמצר³⁰.

ידידו הפורש שלומו באהבה רבה, ושלום לכל אנשי שלומנו.

ישראל היילפרן

²⁸ תיבת 'לדרתם' ג' תרע"ד, ורצה לרמז בזה בדרך צחות על שנת כתיבת המכתב.

²⁹ אולי הפירוש הוא כך: איך כבר נהיו מוכנים הלוחות לדפוס.

³⁰ לגבול.

פְּרִישַׁת שְׁלוֹם לִידֵי כְּנַפְשֵׁי מוֹרְנוּ הֶרֶב יְחַקֵּאל גְּרוֹ יְאִיר. נָא וְנָא
לְרֹאוֹת לְשֵׁלֶם הַחֲמֶשֶׁה רוֹבֵל־כֶּסֶף בְּעֵתוֹ וּבְזִמְנוֹ. וְאִם לֹא יִגִּיעַ
הַמַּעוֹת מִטְּעַפְלִיק, יִמְכַר מֵהַסְּפָרִים שֶׁהִנְחֵתִי עֲבוּר לִיבִיל; אֶךְ
יִכְתֹּב עוֹד הַפַּעַם לְטְעַפְלִיק, וְיִכְשִׁיגִיעַ הַמַּעוֹת לְטְעַפְלִיק יִשְׁלַם לְר'
לִיבִיל הַסֶּךָ חֲמֶשֶׁה רוֹבֵל־כֶּסֶף.

הנ"ל

יט

ברוך ה',

יום ג' תשא [י"ב אדר תרע"ד], פה עיר הקדש צפת תבנה ותפוגן.

החיים והשלום וכל טוב סלה לכבוד אהובי חברי היקר, כבוד
שמו תפארתו, מורנו הרב ר' יצחק מאיר גרו יאיר וזרח.

הנה השגתי היום מכתב הרצוף פה מזוגתי תחיה – מעיר הקדש
ירושלים תבנה ותפוגן, וכתבה אשר לא השיגה הסך העשרה
רובל־כסף ששלחתי על ידי כבודו הרם מלובלין, בכן אנא לדרש
עם הרעציפיס על הפאסט היכן הם. ואבקש להזדרז בזה – קדם
שיעבר הזמן המגבל שיש על הפאסט³¹ בזה. והנני המזכירו מה
שספר לי איך שלפעמים נאבד גם כן על הפאסט כמה רובל־כסף
– מה ששלח לאומן.

ואבקש מכבודו הרם, נא ונא להודיעני בכל פעם מחדש מענין
הדפסה, וגם מהספרים שהנחתי עבור ר' לייביל בעד 25
רובל־כסף, ואם הר' לייביל מדפיס הספר 'שערי שמחה'.

אם ירצה ה' אכתב לכם מירושלים עיר הקדש עוד.

אנא לדרש תכף אחר העשרה רובל־כסף, שלא ילך לאבוד חס
ושלום ממון של ישראל.

³¹ הדואר.

יְדִידְכֶם הַפּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְכֶם בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּמִצָּפָה לְשִׁמְעַ מִמֶּנּוּ כָּל טוֹב.

ישראל היילפרין

כ

ברוך ה',

יום ו' ערב שבת קדש במדבר [ד' סיון תרע"ד], פה עיר הקדש טבריא תבנה ותכונן.

החיים והשלום וכל טוב סלה ושפע ברכה והצלחה, יתמשך לכל בית אהובי היקר, הלא הוא הרבני המפלא, הנגיד המפאָר, כבוד שם תפארתו, מורנו הרב ר' נתן גרו יאיר לנצח.

בטח הגיע לכבודו הרם מכתבי פעמים בזה השבוע. והנה ברוך ה' ספרנו חמשה וארבעים יום לספירה, וזמן הקדוש של קבלת התורה ממשמש ובא.

ומגדל מרירותי של דחקותי, וחסרון הבריאות מזוגתי תחיה, וגם בני מרדכי יהודא שיחיה זה כמה ימים שנפל על חלי עינים – ויש לו כאב גדול לעת עתה, ומחי מבלבלת מאד.

ואני מחיה את עצמי בהתורה 'מרכבות פרעה' (ליקו"מ סי' לח), ומבאר בהקצור לקוטי מוהר"ן אות ו', וזה לשונו: ותקון הדבור הוא על ידי התורה שלומדין גם בעניות ובדחקות, בעת שצור לו, ובכל מיני חשכות וצרות ויסורים רחמנא לצלן העוברים על האדם – כשמתגבר אז לעסק בתורה, שזה בחינת 'כל הלומד תורה בלילה' – שהיא בחינת 'חשך', ובכלל זה נכלל כל מיני יסורים רחמנא לצלן שהכל בחינת 'חשך', אז נמשך עליו חוט של חסד'.

ה' יתברך יזכנו לקיים זאת ולמשך את עצמי אל התורה בכל עת ועדו, וה' יתברך ברחמיו המרבים ירחם עלי וימתיק על כל פנים

מַעַט מְרִירוּתִי, בְּזָכוֹת קִדְשָׁת עֲצוּמוֹ שֶׁל יוֹם הַקָּדוֹשׁ הַמְּמֻשָּׁמֵשׁ
וּבָא, אָמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן.

וְהִנֵּה ר' אֲנִטְשִׁיל לֹא שָׁלַח לִי כְּלוּם כְּהִבְטָחְתּוֹ לִי, וּמֵאֵד מֵאֵד צָר
לִי. וּבּוֹדָאֵי עֲכָשְׁיוֹ הָעֵת וְהָעוֹנָה שִׁיכּוֹלִין לְזָכוֹת בֵּי. אֵךְ מָה אֶעֱשֶׂה,
הַהֲכָרַח לְסַבֵּל וּלְתַלּוֹת עֵינַי לְמָרוֹם, וְה' יִתְבָּרֵךְ יְרַחֵם.

פְּרִישַׁת שְׁלוֹם לְבָנוּ הַיָּקָר שִׁיחִיָּה וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שִׁיחִיו.

[יִשְׂרָאֵל הַיִּלְפָּרִין]

כא

בְּרוּךְ ה',

יוֹם ב' קָרַח [כ"ח סיון תרע"ד], פֶּה עִיר הַקִּדְשׁ טְבָרְיָא תְּבַנְהָ
וּתְכוּנֵן.

הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְכָל טוֹב סֵלָה לְכַבּוֹד אַהוּבֵי הַיָּקָר, הַלֵּא הוּא
הַרְבֵּנֵי הַמִּפְּלָא וְכו', כְּבוֹד שְׁמוֹ תִפְאַרְתּוֹ, מוֹרְנוּ הָרַב ר' נִתָּן גְּרוֹ
יְאִיר. עִם שְׁלוֹם בְּנוֹ הַנְּחַמֵּד לְבְרִיּוֹת, כְּבוֹד שְׁמוֹ תִפְאַרְתּוֹ, מוֹרְנוּ
הָרַב ר' סַעֲנָדִיר חַיִּים גְּרוֹ יְאִיר.

שְׁלוֹם לְכֶם וּלְכָל בְּנֵי בֵיתְכֶם שִׁיחִיו.

בְּטַח הִגִּיעַ לְיַדְכֶם מִכְּתָבִי שֶׁשְׁלַחְתִּי עַל יְדֵי הַרְבֵּנֵי מוֹרְנוּ הָרַב ר'
נִפְתָּלִי חֲנַה' לִיס גְּרוֹ יְאִיר, וְשֶׁם כְּתַבְתִּי לוֹ קִבְלָה עַל הַסֵּךְ שֶׁשָּׂה
בְּאִשְׁטָלִיק³² שֶׁשְׁלַחְתָּם לִי עַל יְדֵי ר' לֵיִבִּיל נְאֻדְעַר גְּרוֹ יְאִיר.

וְהִנֵּה זוֹגְתִי תַחִיָּה עֲדִין מִטְּלַת עַל עֶרֶשׁ דְּוִי לֹא עֲלִינוּ, וְזֶה כְּעֶשְׂרָה
יָמִים שֶׁנִּפְלָה לְחַלְשָׁה, אִין מְעַן זָעֵהט נִיט קִיִּין בְּעַסִּירְקִיִּיט³³. ה'
יִתְבָּרֵךְ יְרַחֵם עֲלֶיהָ וְיִשְׁלַח לָהּ בְּקָרוֹב רְפוּאָה שְׁלֵמָה בְּזָכוֹת קִדְשָׁת
רְבָנוּ הַקָּדוֹשׁ אֲשֶׁר שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ נִקְרָא עֲלֵינוּ גַם כֵּן.

³² שם מטבע טורקי שהיה נהוג בזמנם.

³³ ואין רואים [שחל] הטבה במצבה.

אָנאָ לְהַזְכִּירָה לְרִפּוּאָה שְׁלֵמָה, כִּי אֵין כַּחֲנוּ אֶלָּא בְּפֶה. וְאִם יְהִיָּה
בִּיכְלֻתָם לְשַׁלַּח לִי מָה, בְּיָדָאֵי תַחֲיוֹ אוֹתִי.

אוי אוי על גְּדֵל הַיְסוּרִים הַעוֹבְרִים עָלַי, ה' יִתְבַּרַךְ יְרַחֵם עָלַי וְיִקַּל
מִמֶּנִּי עַל כָּל פְּנִים מְעֻט, וְיַחֲזֵק אֶת דַּעְתִּי לְקַבֵּל הַכֹּל בְּאַהֲבָה.

וְאֲנִי מַחֲזֵק אֶת עֲצָמֵי בְּהַדְּבוּרִים הַקְּדוּשִׁים שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ
עַל הַפְּסוּק 'וְאַהֲבַת לְרַעַד' (ויקרא יט), הֵינּוּ שֶׁתִּקְבַּל הַכֹּל בְּאַהֲבָה
כָּל מִינֵי הַרְעוֹת הַעוֹבְרִים עָלֶיךָ, כִּי 'כְּמוֹד אֲנִי ה'', עֲדִין אֲנִי הוֹלֵךְ
עִמָּךְ בְּמִדַּת הַרְחֻמִּים (לקו"מ סי' קסה). וְצַדִּיק ה' בְּכָל דְּרָכָיו,
וְהַצּוֹר תָּמִים פְּעֻלוֹ, אֵל אֱמוּנָה, צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא.

וּבְרוּךְ ה' אֲשֶׁר בְּצַר הִרְחִיב לִי וְהַקְּדִים רִפּוּאָה לְמַכְתִּי – שְׁנִיתְקַרַּב
עַל יְדֵי הַבְּחוֹר יִשְׂרָאֵל דָּב נְרוֹ יֵאִיר, אֲשֶׁר עוֹבֵד אוֹתִי כְּעַבְד נֶאֱמָן
אֶל אֲדוֹנָיו וְכִבֵּן רַחֲמָן אֶל אָבִיו – וְעוֹד יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְסוֹבֵל
בְּזִיוֹנוֹת בְּשִׁבְלֵי וּמְקַבֵּל הַכֹּל בְּאַהֲבָה – בְּכַדִּי לְהַמְצִיא לִי אֵיזָה
מַעוֹת אוֹ מְזוֹן. בְּרוּךְ ה' עַל הַחֶסֶד הַזֶּה.

אִם יְהִיָּה בִּיכְלֻתְכֶם לְשַׁלַּח לִי מָה, תִּשְׁלַחוּ; יוֹתֵר טוֹב עַל יְדֵי או"מ
לר' לייביל מאכטער, כִּי עַל יְדוֹ מִגִּיעַ לְיַדִּי הַמַּעוֹת בְּנִקְל יוֹתֵר, וְדִי
לְמַבִּין.

פְּרִישַׁת שְׁלוֹם לִידִידֵינוּ הַיְקָר מוֹרְנוּ הַרְבֵּי ר' נֶתָן חֲנֻה'ס נְרוֹ. יֵאִיר
אָנָּה יְדִידִי לַעֲשׂוֹת מָה עֹבֵר, כִּי אֵין בִּיכְלֻתִי לְבָאֵר גְּדֵל מְרִירוֹתִי
– ה' יִתְבַּרַךְ יְרַחֵם מַעֲתָה, וְיֵשׁ בְּכַח הַצְּדָקָה הַזֹּאת לְהִגֹּן עֲלֵיכֶם לְכָל
טוֹב.

כַּעֲתִירַת יְדִידְכֶם הַפּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְכֶם בְּאַהֲבָה רַבָּה.

יִשְׂרָאֵל הַיִּלְפָּרִין

פְּרִישַׁת שְׁלוֹם לְכָל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמָנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

ספור הפגישה עם רבי ישראל קרדונר...

אני גרתי בטבריה, ולא יצאתי מטבריה, לא ידעתי... וצפת היה קרוב לטבריה, וככל נוסעים על מירון, כמו באלול, בל"ג בעומר, ואני הייתי עני, לא היה לי כסף, לא נסעתי לצפת, אם הייתי נוסע לצפת, הייתי שמע שאולי יש... בצפת היה חסידי ברסלב, אבל אני לא ידעתי מחסידי ברסלב.

אני בקשתי מהשם יתברך שיזמין לי חסידי ברסלב, אני חשבת אולי בירושלים, אולי נמצא בעולם באיזה מקום חסידי ברסלב, אז אני בקשתי, וזה לא עבר זמן רב, והשם יתברך קבל תפילתי ושלח לי לטבריה את רבי ישראל קרדונר.

הוא לא רצה לזוז ממירון. מה עשה הקדוש ברוך הוא, שלח לו מחלה על היד, על יד אחת, והכאבים היו כל-כך גדול, שאי-אפשר בדרך הטבע לסבל כאבים כאלה, ולא היה יכול לומר חצות ולא להתפלל ולא ללמד... רחמנות!

אז רבי ישראל תלה את זה, לא כמו העולם - ב"מקרה", רק הוא ידע באמונה שלמה שזה מהשם יתברך, והתחיל לחשב: אולי רצון השם יתברך שישע לטבריה, כי בטבריה הקרירות לא כל-כך גדולה, הקר לא כל-כך גדול, אז לא יכאב לו כל-כך המחלה, לא יכאב לו... לא יהיה לו כאבים גדולים כאלה, ויהיה יכול לעבוד השם יתברך.

אבל הוא היה מספק, הוא לא ידע בברור שרצון הבורא הוא שילך לטבריה, אז הוא לא רצה לזוז. אבל הוא ראה שהכאבים מתגברים בכל פעם יותר, ואי-אפשר לו, אז התבודד הרבה והתפלל הרבה להשם יתברך, שיאיר בדעתו ברור גמור, אם רצון השם יתברך שישע לטבריה, שידע בברור שילך לטבריה.

אז הוא התבודד הרבה על זה והתפלל הרבה על זה, ואחר כל אלה, פתח ספר "לקוטי הלכות", ומצא בו שרצון הבורא יתברך שישע לטבריה.

[באיזה עמוד הוא פתח את הספר?]

אינני יודע, הוא לא אמר לי. הספר היה... זה אני יודע, שהספר היה "יורה דעה" מהדפוס הראשון של רבי נתן, כי לא היה אז כמו היום...

אז מכיון שכבר הוא ידע בברור שרצון הבורא שילך לטבריה, אז היה "וישכם בבקר" (בראשית כב, ג)³⁴, והלך ביום חמישי לטבריה.

בשבוע זו, שהוא רבי ישראל בא ביום חמישי לטבריה, בשבוע זה ביום ראשון התחלנו לאפות לחם למכירה. כי הפרנסה שלנו היה בטחינת קפה, ואז היה זמן המלחמה, אז לא היה קפה ולא היה לנו שום דבר בשביל פרנסה. אז הקרוב שלנו, קרוב משפחה, רב בנימין ברזל, הוא החזיק את האמא שלי, כמו האמא שלו, ואז האבא והאמא הם חשבו שנתחיל לאפות לחם, אבל מי יתן לנו אפלו קילו אחד קמח בשביל לאפות לחם, כי אנחנו, הרי כלם ידעו שאנחנו עניים, אז (אמא) הלכה לרב בנימין ברזל, ואמר לה: "לא, אל תפחד, אני אגיד להסוחר של הקמח, שיתן לך שק, שגי שקים, כמה קמח שאתה צריק."

וכן היה, התחלנו לאפות לחם ביום ראשון, והוא בא בשבוע זה ביום חמישי, והוא היה צריק לחם בשביל סעדת לילה, וכשהוא ירד מהחמור, הוא היה צריק לחם לאכל, אז הוא פגש את רב בנימין ברזל, והוא בקש אותו שיראה לו איפה לקנות כפר לחם. רב בנימין ברזל הוא היה יודע שאנחנו התחלנו לאפות לחם, אז הביא אותו אלינו. והשם יתברך סבב סבה, שאני הוצאתי... אנחנו היינו חמשה אחים בבית, והיו כלם... כמעט כלם, היו יותר מבגרים ממני, והיתה השגחה שאני לקחתי את הכפר לחם, והוצאתי, ונתתי לרבי ישראל.

³⁴ עיין פסחים ד. ובמגילה כ. שלומדים מפסוק זה ש"רזיזים מקדימים למצוות". וכן בסנהדרין קה: תנא משום רבי שמעון בן אלעזר - אהבה מבטלת שורה של גדולה, מאברהם דכתיב {בראשית כא-ד} וישכם אברהם בבקר.

כְּשֶׁרָאִיתִי אֶת רַבִּי יִשְׂרָאֵל, הַצּוֹרֵחַ שְׁלוֹ, אֶזְחַשְׁבֶּתִי: "זֶה הָאִישׁ הוּא צָדִיק נֶסְתֵּר, וְאֶצְלוּ אֲנִי אֲמַצֵּא מֵה שְׁאֲנִי מִחֶפֶשׁ, אֲמוֹנָה וַיֵּרָאֵת שְׁמַיִם". אֲנִי חֲשַׁבְתִּי כִּכֹּה, וְהוּא נָתַן אֶת הַיָּד בְּתוֹךְ הַכִּיס וְהוֹצִיא כֶּסֶף, לְשֵׁלֶם לִי בְּעַד הַלֶּחֶם, וְאֲנִי חוֹשֵׁב אֶת זֶה, אִזְ הוּא נָתַן לִי אֶת הַכֶּסֶף וְאָמַר לִי: "אוֹלֵי אֲפֹשֶׁר לֵאכֹל הַלֶּחֶם אֲצַלְכֶם בְּבֵית? אִזְ הִרְגַשְׁתִּי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ אֶת מַחְשַׁבְתִּי וְרִצּוֹנִי, שְׁאֲנִי רוֹצֵה, וְשִׁיחָה לִי קֶשֶׁר אִתּוֹ.

אָבֵל רָאִיתִי שֶׁזֶה דָּבָר רְחוּק, כִּי הָאָבָא לֹא יִסְכִּים עַל זֶה - לֹא מַחֲמַת שֶׁהוּא לֹא רוֹצֵה... כִּי אֲנַחְנוּ צְרִיכִים כָּבֵר בְּלִיל חֲמִישִׁי, צְרִיכִים לְאֵפוֹת חֶלֶה וְלֶחֶם וְצְרִיכִים לַעֲשׂוֹת לִילָה וְלִישׁוֹן, וְגַם כֵּן הַבֵּית קֹטְנָה וְאִין לָנוּ בְּשִׁבִיל אוֹרַח מְקוֹם לֵאכֹל, וְאֲנַחְנוּ צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת לִילָה, לְשִׁכַּב וְל...
 ...וְהוּא יִבְזֶה אוֹתִי: "מַה אַתָּה שׁוֹאֵל שְׂאֵלָה כְּזוֹ?" - אָבֵל אֲנִי בְּשִׁבִיל... כִּי רָצִיתִי שִׁיחָה לִי קֶשֶׁר עִם רַבִּי יִשְׂרָאֵל, הַתְּחִזְקֵתִי בְּכָל הַלֶּחֶם וְאֲמַרְתִּי: "שִׁיחָה מַה שִׁיחָה! אֲפֹלוּ אִם יָכֹה אוֹתִי וַיִּבְזֶה אוֹתִי, אֲנִי אֲשָׂאֵל אֶת הָאָבָא - יֵחָה מַה שִׁיחָה!"

אֶזְ שְׂאֵלְתִי, וְהָאָבָא אָמַר: "כֵּן, כֵּן, נִשְׂאֵר קִצַּת תְּבַשִּׁיל מִהָאֲכִילָה, אֶזְ תִּתֵּן לוֹ... לֶחֶם לְבַד? הוּא יֵאכֹל לֶחֶם לְבַד? אֶזְ תִּתֵּן לוֹ". אֶזְ כָּבֵר רָאִיתִי שֶׁזֶה הַשְּׂגָחָה מִהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, לְמַעַלָּה מִן הַטֵּבַע, שִׁיחָה לִי קֶשֶׁר עִם הַצְּדִיק הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה.

וְכִכֹּה הָיָה, הֵם עָשׂוּ לִילָה, בְּרָכוּ בְּרֶכֶת הַמְּזוֹן וְקִרְיַאת שְׁמַע, וְהֵם שְׁכָבוּ לִישׁוֹן. וְאֲנִי וְרַבִּי יִשְׂרָאֵל... הוּא יֹשֵׁב עַל הַמַּדְרָגָה, מַדְרָגָה אַחַת שֶׁל הַבֵּית, וְנִתְתִּי לוֹ לֶחֶם לֵאכֹל, כֵּן, וְהוּא עֹשֶׂה נְטִילַת יָדַיִם וּבְרֶכֶת "הַמוֹצִיא" - וְכַשְׁמַעְתִּי אֶת הַבְּרָכָה מִמֶּנּוּ: "עַל נְטִילַת יָדַיִם" וְ"הַמוֹצִיא", רָאִיתִי שֶׁזֶה נֶכוֹן - זֶה צָדִיק נֶסְתֵּר! כִּי בְּרָכָה כְּזוֹ עוֹד לֹא שְׁמַעְתִּי! - אֲנִי נִתְגַּדַּלְתִּי בֵּין חֲסִידִים וְהֵם לוֹמְדֵי תוֹרָה וַיֵּרָאֵי הַשֵּׁם, אָבֵל בְּרָכָה כְּזוֹ לֹא שְׁמַעְתִּי! וְגַם כֵּן פָּנִים, צוֹרֵחַ כְּזֶה כְּמוֹ שֶׁהָיָה לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל, לֹא רָאִיתִי.

אז נתתי לו את מה שנשארה מהסעודה שלנו, כדי שיאכל את זה, אז הוא אמר לי: "אני לא אוכל שום דבר - רק לחם ותה!" אבל תה לא היה לנו, ולא היה לנו מכונת נפט, רק העשירים היה להם מכונת נפט, אבל עניים השתמשו בפחים, וזה מלאכה שצריכים לדעת איך לעשות אש, ואני עשיתי הכל עד שהצלחתי להצית אש ועשיתי תה.

ובכל פעם אני נכנסתי לבית ואמרתי לרבי ישראל... אני לא ידעתי שהוא ברסלבר, אני ידעתי רק שהוא צדיק נסתר! (סבא צוחק) אז אמרתי לו בלחש, בסוד, ובאזן, אז אמרתי לו: "תדעו שאתם באתם לטבריה בשבילי, אני כן וכן, אני רוצה מאד לעבוד השם באמת, ויש עלי מלחמות קשות, ואני מחפש, בכל ימי חיי אני מחפש מקום שידריכו אותי ויאירו בי אור השם, שאזכה לעבוד השם באמת, אז אתם באתם לטבריה בשבילי, ואני מבקש אתכם שלא תעזבו אותי!"

ואני ראיתי שהוא נרגש מאד, כי תכף פשייר מהחמור, הביא אותו השם יתברך אלי ושומע דבורים כאלה! (סבא צוחק) הוא היה צריך לנסע קדם! אבל הוא, כל זמן שלא היה לו ברור שהוא צריך לנסע לטבריה, לא רצה לזוז ממירון! (סבא צוחק)

שיחות סבא, יד.

אחר-כך שזכיתי להתקרב לרבנו היה... פשוטית... רבי ישראל בא לטבריה, היה כבר נעשה המעשה איך נתקרבתי לרבי ישראל, היה הלילה, כל הלילה אני הייתי עם רבי ישראל בבית כנסת של תלמידי הבעל-שם-טוב, בינם, וכל העיר ידעו! כי האמא שלי בכיתה, בכל המקומות היא חפשה אותי, בכל הבתי כנסת, ובכיתה: "בני, בני, בני", וכל העיר באו: "מה? מה?...?" הם חשבו שמישהו נפטר: "יש מישהו נפטר?" (סבא צוחק) הם באו: "מה הבכיות והצעקות?" אז היא ספרה: "בא איש אחד וקנה לחם,

והוא אכל את הלחם בביתנו, והוא לקח את ישראל בער והוא הלך כל הלילה, אני קמתי לעבודה וישראל בער איננו, איננו!

והיה זה תחלת המלחמה, והטורקים היה פראי אדם, רק שהם ראו איזה בן אדם שיש לו ידים ורגלים - "ידים ורגלים?" - אז הם לקחו אותו לצבא. (סבא צוחק) אז היא חשבה אולי... אני יש לי ידים ורגלים, אז אולי לקחו אותי לצבא. (סבא צוחק) אז היא בכתה והיה כל העיר רועשת.

"אה!"... בבקר הם ראו אותי ואת רבי ישראל, אז אמרו: "אוי וי... ישראל בער היה כל הלילה עם רבי ישראל, אז בטח הוא נעשה ברסלב, הוא היה כל הלילה עם רבי ישראל". (סבא צוחק)

מי? מי היה לו הגבורה לדבר עם חסיד ברסלב? או לקרא בספר ברסלב? הוא פחד שלא יהיה רק חשד! "אז למה התורה הזאת, למה התורה הזאת" - "הוא לא ישיג שדוד!" (סבא צוחק)

וברוך השם אני לא השגחתי ולא הסתכלתי על שום דבר, רב משה קלירס ורב מוטל ושדוד והפלל, אני מסרתי הפלל - הפלל! רק מה שראיתי מה זה רבי ישראל, מה זה, מה זה, כן. (סבא צוחק): שם ה, ג.

.....

אבל אני ראיתי מה שראיתי - ראיתי את רבי ישראל. רק ראיתי אותו, פעם הראשון בחיי, לא ידעתי מי הוא זה, אז אמרתי: "אוי וי, זה איש צדיק, אני צריך אותו מאד, אם היה לי איזה קשר אתו, הייתי זוכה לעבוד השם באמת כמו שאני רוצה! : שם.

ואני זכיתי בחסדי השם יתברך, לטעם טעם ברסלב, טעם של התבודדות, טעם של "השתפכות הנפש". (סבא צוחק) כן. וגם ראיתי בעיני את רבי ישראל - ראיתי מה זה ברסלב.

[מה ראית?]
ראיתי את התפלה שלו והעבודה שלו והשבת שלו, הדבורים הקדושים שלו, הרצונות שלו, איך הוא... מה שהוא סבל בשבילי, מה שהוא סבל... הוא בא לטבריה ומצא את ישראל בער, אז הוא כבר שכח שיש לו משפחה בצפת, ושיש מירון, הכל השליך, הכל! - רק ישראל בער! (סבא צוחק)

אוי וי, מה שהיה, מעשה כזה, זה במיוחד, זה מיחד, דבר פלא כזה שאין דגמתו! [תספר, תספר] אוי... נו, אי-אפשר לספר הכל...:

שיחות סבא א, ה.

.....

[אבל את רבי ישראל קרדונר הכרתם לפני כלם, לפני רב נפתלי כהן?]

אה, בודאי! [קדם כל את רבי ישראל] בודאי, קדם כל רבי ישראל! כן, כן, הוא פתח לי כל השערים, כן, על-ידו זכיתי להבין, זכיתי... כן: שם ב, ד.

.....

כבוד הצדיק

רבי ישראל, אתה ספרת לי פעם שאבא של אשתך הוא רצה להרוג את רבי ישראל קרדונר! כן! ודאי! כן! הוא רצה לקחת שני ערבים, הוא הלך למירון, והערבים ימצאו אותו על הדרך והם יהרגו אותו ולא ידע שום אדם מזה, כן, אני לא אמר סתם! כן.

ופעם רבי ישראל נכנס לאיזה בית, והוא היה שם, הוא היה יושב על כסא של ברזל, לא כזה - ככה כבד! רבי ישראל נכנס הביתה,

הוא קם מהכסא ולקח את הכסא, הוא היה גבור, הוא רצה לתת את הכסא על ראש של רבי ישראל, כן, אז היה נס שבעל הבית היה מספיק, היה... [תקיף] הוא הספיק לאחז את הכסא, ולא נתן לו על הראש. אבל הוא החזיק אותו בזקן, לא רצה לעזב את הזקן, והוא תלש לו חצי זקן, תלש אותו! והיה צער גדול, זה צער גדול מאד! ובשעה זו הוא נפטר. לא היה כל-כך, לא היה... היה לו... איש טוב! אבל הוא נפטר והשאיר עשרה יתומים.

שם, ג ג.

.....

וגם כן אני עשיתי תענית בכל יום ויום - מחצות לילה עד אחרית התפלה, לא טעמתי אפלו מים! כמו שנהג מורי הקדוש רבי ישראל (קרדונר): שם י, א.

....

ראש השנה של ר' ישראל קרדונר.

אמרתי לי שהוא (רבי ישראל קרדונר) היה ארבע שעות מתפלל שמונה עשרה בראש השנה [יותר! כמה?]. אני עליתי ל... ואכלתי, ואחר-כך... ואחרי הסעודה ירדתי לרבי שמעון, והוא עמד לבד אצל רבי שמעון. [עוד ממשיך בשמונה עשרה?] כן, "וידע כל פעול כי אתה פעלתו" - הוא לא יכול ללכת הלאה! [לא יכול לזוז] לא, לא, לא... (סבא צוחק)

[איך? איך?] ברעדה כזו, ביראת שמים כזה, ובדבקות כזה, בשפלות כזה [איך זה היה? קצת, קצת?] הוא רצה לראות תכף את זה: "וידע כל פעול כי אתה פעלתו" - הוא רצה לראות תכף! (סבא צוחק)

כל העולם לא ידעו! רבי ישראל, אני ידעתי שהוא נמצא למטה בבית הכנסת, אז הלכתי לשמע, לראות מה יש שמה, איזה חתנה? (סבא צוחק) [מה ראית?] אוי, זה... הלכתי אליו, אני

באתי... הוא לא יכול לזוז הלאה: "וידע כל פעול כי אתה פעלתו", והיה רועד כל כלו! וגם כל הבנין רעד: "וידע כל פעול כי אתה פעלתו"! (סבא צוחק) [כל הבנין, כל הציון?] אה? [כל הציון של רבי שמעון?] אצל רבי שמעון למטה.

[והוא היה יחף?] יחיד [יחף? היה הולך בלי נעלים?] כן [על הציון יחף?] בציון של רבי שמעון, היה לא נכנס עם הנעלים. היה... בחרף, בקור, כשהיה קר כזה - בלי נעלים! כמו בקדש הקדשים.

והוא היה בוכה... אני לא יכול... יכולים לחשב שאולי זה היה שקר, זה לא... אי-אפשר דבר כזה, איפה יש לגוף כל-כך... [כח] דמעות, כל-כך היה כח, איך? זה... אבל אני ראיתי זה שבכל פעם היה יותר חזק, הבכני, הדמעות, הוא היה בוכה יותר חזק! אדרבא, לא היה... כן. [מעין מתגבר].

זה היה בחרף - קר מאד! והוא במקום שעמד, כשהוא גמר, הוא הלך מהציון, יצא כמו שפותחים דלת של תנור [בית מרחץ] כן, כן, בית מרחץ, כן, היה יוצא חם מהציון, כן, והציון היה רטוב מהדמעות, ועל הציון היה כמו נחל, כמו ששופכים... [מים, שלולית מים] מים, כן. (סבא צוחק) ואני - "רבנו של עולם, איך זוכים לזה? אני רוצה, אני רוצה גם כן לבכות, אני רוצה גם, מאיפה לוקחים זה?" (סבא צוחק)

אוי וי... אוי, אוי, אוי... הוא היה דואג תמיד על ישראל, תמיד! והיה לו צער כזה על ישראל: "איפה? איפה עם ישראל? איפה התורה? איפה...?" נו...

והיום הוא... הוא "מנהיג", "מנהיג ישראל", "מנהיג", הוא לוקח... לוקחים כל הפסך וכל הכבוד וכל הגדלה של ברסלב: "ואני, אני! אני, אני, אני המנהיג!" [יש הרבה] יש הרבה... כן! [כן, כל מיני גונים] יש! כן! ודאי! אבל לא, זה לא ברסלב! ברסלב יש מעט. אבל זה טוב - "טוב מעט לצדיק". (תהלים לז, טז) (סבא צוחק).

(סבא והחברים שרים) "וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו..." אוי, הוא לא ... הוא אמר אלה הדבורים: "וידע כל פעול כי אתה פעלתו", כן, זה היה ככה, הוא טען להשם יתברך, כן, "מתי יהיה זה?" (סבא צוחק) "וידע כל פעול כי אתה פעלתו": שם יא, א.

הריקודים של רבי ישראל קרדונר בפורים

בפורים, רבי ישראל עליו השלום, הוא התחיל לשתות בבית ורקד בבית, וראיתי בכל רגע שעובר יותר, הוא יוצא מן העולם לעולם אחר! [לעולם הבא] כן. (סבא צוחק)

על-כל-פנים, הוא הגיע... הוא התחיל ללכת מהבית, מהדלת לרחוב, להודיע שזה פורים, שזה... "להודיע, להודיע, להודיע, להודיע". אני הלכתי אתו, והוא הלך כל הרחוב, למקום סלונים, וחסידים סלונים הם לצים, הם מתלוצצים מברסלב ו... אז לשמה, לשמה הלך, ונכנס לבית, וכלם ישבו ושתו יין והשתכרו... כן, והוא נכנס כמו שזה בית שלו, ורקד.

אז אמר לי... היה שמה זקן אחד, רב לייזשקא (הרב אליעזר הכהן רוזובסקי)...

[כן, מה הוא אמר רב לייזשקא?] רב לייזשקא, אז אמר לי: "אתה מבין הריקודים שלו, של רבי ישראל? אתה מבין מה זה? זה ריקודים פלאים, פלאים מאד". כן, ככה הוא אמר לי! הראש, הראש שלהם, הראש של המתנגדים, הראש שלהם, כן.

הוא נתבטל, הוא ראה את הריקודים של רבי ישראל. הוא נכנס בין מתנגדים, בין עקרבים, נחשים ועקרבים, והוא עשה מהם אין ואפס! (סבא צוחק)

נו... לראות דבר כזה? איך היה לו גבורה כזה להכנס בתוכו, בתוך העצם... [העצם של הבעל דבר] כן, ולהגיד לו, ולהראות לו: "בא, בא, בא, בא, בא, אני לא מפחד ממך!"

שם יא, ב.

.....

מעלת ר' ישראל קארדונר.

אבל "עליך אמרתי", יכול להיות גם כן על כל אחד, מי שרוצה, אז הוא זוכה לראות, להרגיש, לראות את ביאת המשיח, מה שיהיה... לא צריכים לחכות עד שיבא, יכולים עכשו לראות מה זה ביאת המשיח, אני ראיתי את רבי ישראל (קרדונר), ראיתי כבר ביאת המשיח!

שם יב, ד.

.....

אני ראיתי את רבי ישראל, ראיתי איש אחד בעולם, ראיתי שרבו משה קלירס ורב מוטל וכל הגדולים מטבריה, וגם כן באתי לירושלים וראיתי גדולים, אז מה שראיתי מרבי ישראל, ראיתי שזה בחינה, שזה בחינה מיוחד, רבנו הקדוש הוא ענין מיוחד, ראיתי את רבי ישראל, ראיתי כבר אדם מבחינת לעתיד. הוא החזיק בהשיר שיתער לעתיד, אז הוא היה מבחינת לעתיד, ולא מהעולם הזה. היו לו ידים ורגלים גם כן, והוא היה סוד מכל העולם, הוא היה צוחק מכל העולם... (סבא צוחק) אני ראיתי בן אדם אחד מכל העולם שהוא היה נורמלי - רק הוא! אדם אחד ראיתי. וכל העולם טועים ולא יודעים מחייהם ולא יודעים כלל ולא יודעים מה, על מה הם חיים, על מה, בשביל מה? בשביל איזה שנים לחיות ולסבל גיהנום, הגיהנום של העולם הזה, לסבל גיהנום בשביל... [בשביל רבע שעה?] בשביל כמה שנים.

שם יב, ו.

.....

אז כל הגאולה תלויה ברבנו! אני כבר ראיתי את הגאולה - ראיתי את רבי ישראל וראיתי איך שיהיה העולם אחרי ביאת המשיח.

את מה שיהיה. ה"שיר, פשוט, כפול, משלש, מרבע", זה ראיתי
בחיי, כן: שם.

.....

שיחה יג - תשמ"ז.

א

רבי ישראל "טשאק" (כך כינו את ר' ישראל קארדונר)

אני מסרתי את נפשי להיות עם רבי ישראל, כי אני הייתי לבד
בלי {כלים}, אני לא עזבתי אותו פסיעה! איפה שהוא הלך -
הלכנו ביחד. כן, בטבריה... (סבא צוחק) זה היה שיחה בפי
הבריות: "הנה ברסלב... הנה זוג ברסלב". (סבא צוחק) זה היה
סימן שהלכנו ביחד, זה היה "הגשפנקא" על ברסלב.

ורבי ישראל - כל צעד זה היה כל העולם. והיה לו שם אחר...
היה לו ארבע שמות: ישראל היילפרין זה השם המשפחה, וגם כן
באומן קראו אותו "טשאק" (צ'אק), רבי ישראל טשאק. טשאק
איז פריילאך [טשאק זה שמחה] שמחה כזו, שמחה גדולה!

אז קראו אותו רבי ישראל טשאק, ובארץ ישראל קראו אותו
בכל מקום... (רבי ישראל קרדונר על שהיה מהעיר קרדון, וכן רבי
ישראל ברסלב) הוא היה גר בירושלים, אחר-כך עבר מירושלים
למירון... לצפת, על-ידי כמה סבות שהשם יתברך... הוא לא
האריך ימים, הוא היה יכול להיות במירון, ואני בטבריה, ולא
להכיר אחד את חברו, כן, והשם יתברך רצה שיהיה, אז הוא סבב
סבות, הביאו אותו להבית שלי, ונעשה מזה מה שנעשה, כן.

מה שהיה, אין לי דבורים ואין לי כח, אין... זה דבורים רוחניים,
דבורים רוחניים זה ארץ ישראל-אפשר... כן, זה כלו רוחני, כלו
נשמה, כלו אמת. והשם יתברך סבב, והוא...

סָגְנוּ אוֹתִי מְאֹד, הָאָבָא וְהָאָמָא וְהַמְשַׁפְּחָה וְכָל הָעוֹלָם - הֵייתִי "מְטוֹגֵן" מְאֹד! [אה! "טוֹגְנוֹ"] כֵּן, אָבֵל אֲנִי לֹא יָדַעְתִּי מֵה זֶה, לֹא יָדַעְתִּי מְדוּעַ, לֹא יָדַעְתִּי... (סָבָא צוֹחֵק) אִם הֵייתִי יוֹדַע אִז, מֵה שְׂאֲנִי רֹאֵה עֹכְשׁוֹ... [הֵייתִי מְבַקֵּשׁ עוֹד?] הֵייתִי... כֵּן! עוֹד! [עוֹד תְּבִיאוּ לִי, עוֹד בְּזִיוּנוֹת, עוֹד... הֵייתִי... הֵייתִי... (סָבָא צוֹחֵק) כֵּן.]

אָבֵל בְּרוּךְ הַשֵּׁם, אֲנִי יוֹדַע אֶת עֲרֹכִי, שְׂאֲנִי כָּל-כַּף... אֲנִי עוֹד לֹא רוֹצֵה שֶׁהַבְּנִים שְׁלִי יִשְׁמְעוּ מֵה שְׂאֲנִי מְדַבֵּר, הֵם חוֹשְׁבִים שֶׁהָאָבָא שְׁלֵהֶם הוּא... הוּא גָדוֹל, הוּא... (סָבָא צוֹחֵק) נוּ, אָבֵל אֲנִי יוֹדַע הָאָמָת - קִשָּׁה לִי, הִיא קִשָּׁה לִי לְקַבֵּל "תְּלִמִּידֵי הַיֶּקֶר", כֵּן... (סָבָא צוֹחֵק) וְגַם כֵּן "עַלִיד אִמְרַתִּי."

.....

וְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל עָלָיו הַשְּׁלוֹם - אִם נוֹתְנִים מְסִירוֹת נֶפֶשׁ, זֶה יִהְיֶה כְּדַאי? לְמַדָּן, כְּשֵׁרוֹנִי, אָבֵל לֹא יִשְׂרָאֵל בְּעַר. (סָבָא צוֹחֵק) כֵּן, בְּזֶה רַבֵּי יִשְׂרָאֵל הָיָה יְחִיד! בְּלִי רַבֵּי יִשְׂרָאֵל, אִישׁ אַחֵר לֹא הָיָה... לֹא הָיָה כָּל-כַּף... מֵה? לֹא הָיָה לוֹ קִשְׁר כְּזֶה עִם... מֵה? עִם מִי? (סָבָא צוֹחֵק) כֵּן!

אָבֵל אֶפְלוּ רַבֵּי אַבְרָהָם בֶּן רַבֵּי נַחֲמָן, אִם אֲנִי הֵייתִי מִתְקַרֵּב אֵלָיו, הוּא לֹא הָיָה... הוּא הָיָה מְדַבֵּר אֵתִי, כֵּן, אָבֵל לֹא בְּאִפְּן כְּזֶה כְּמוֹ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל, בְּקִשְׁר כְּזֶה, כֵּן! כֵּן! (סָבָא צוֹחֵק)

[הָיָה לוֹ כַּח לְרֹאוֹת אֶת הָעֵנָן שֶׁל רַבְּנֵנוּ בְּכֶם, הוּא רֹאֵה כְּבָר שֶׁהוּא צָרִיד אֶפְלוּ לְלַכֵּת לְטַבְּרִיָּה מִמִּירוֹן] כֵּן! כֵּן! כֵּן! [הַאִירוּ לוֹ שֵׁישׁ עֵנָן מְאֹד מִיַּחַד בְּטַבְּרִיָּה] כֵּן... כֵּן! כֵּן! כֵּן, הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ סַבָּב שֶׁהוּא... [כֵּן] שֶׁהוּא הַאִיר... הַכְּנִיס... [כֵּן, הַכְּנִיס בּוֹ אוֹר] הַכְּנִיס בּוֹ אוֹר שֵׁיֶדַע מֵה זֶה, מֵה שְׂזָה. [כֵּן, שִׁיחָה כָּאן מְשֵׁהוּ מִיַּחַד לְעֵתִיד, מְשֵׁהוּ לְכָל עִם יִשְׂרָאֵל] כֵּן! כֵּן! כֵּן! כֵּן! [הוּא וּודַאי הַתְּפַלֵּל עַל גְּאֻלַּת עִם יִשְׂרָאֵל כָּל הַזְּמַן וְעַל כָּל הָעֵנָן] בּוֹדַאי! הוּא... [כָּל הַזְּמַן רָצָה לְהַתְּגַעְגַע לְמִצָּא אֶת הַנִּקְדָּה מֵה חָסֵר בָּה...] אֶפְלוּ בְּכָל

הפסיעות שלו, היה רק בשביל עם ישראל: "מה יהיה? מה יהיה?" הוא הרגיש הצער מה שזה, מה שזה, הנפילות האלו, הכפירות והאמונות כוזביות והשקר, זה יותר גרוע מכל היסורים שבעולם! והוא מסר את נפשו להשם יתברך, הוא היה מתפלל על זה, כן, שהשם יתברך ירחם, ויתגלה דעת רבנו בעולם... כן!

שם יג, ד.

.....

...אנחנו רואים עכשו שהקשר שלנו שהיה ביני לבין רבי ישראל, זה היה הכנה... הכנה לעכשו. כל מה שסבלתי, זה הכל היה בשביל החתנה, זה היה... (סבא צוחק)

וגם כן הפתק... הפתק זה גם כן בין הדברים הפלאיים שאי-אפשר לקבל, שאי-אפשר להבין, שאי-אפשר... כן. וענין הפתק... וזה הכל היה רבי ישראל - בלי רבי ישראל, לא היה ישראל בער, לא היה הפתק, לא היה שבעה עשר בתמוז, ולא היה... (סבא צוחק)

שם יג, ה.

.....

מסירות נפש.

ורבי ישראל הדפיס במסירות נפש, בשביל מי? בשביל מי? לא היה ספרי ברסלב, יש הרבה ספרי חסידות, בשביל מה צריך ברסלב? יש "ראשית חכמה" ויש... ["מסלת ישרים"] ויש ויש ויש... מה? יכולים לחיות בלי ספרי ברסלב. (סבא צוחק)

נו, ואני ראיתי, אני ראיתי את זה, "איך תבוא הגאולה? ואיך... מה יהיה? העולם לא רוצים לנגע בספרי ברסלב". (סבא צוחק)

נו, ועָכְשׁוּ אֲנַחְנוּ רוּאִים דְּבַר לְמַעַלָּה מִן הַטֵּבַע, מֵהַפֶּךְ אֶל הַפֶּךְ, הַיּוֹם יְכוּלִים לְהַבִּין שֶׁיָּבֵא זְמַן שֶׁכָּל הָעוֹלָם יִתְקַרְבוּ, יִתְקַרְבוּ לְרַבְּנוּ בְּטוֹל כְּזֶה, וְיִשְׁלִיכוּ הַכֹּל - רַק רַבְּנוּ! כֵּן... (סְבֵא צוּחֵק)

שם יג, יג.

.....

אֲנִי רֵאִיתִי אֶת זֶה, אֲנִי יֵשׁ לִי חֲלִישוֹת הַדַּעַת, אִיךְ אֲנִי נִרְאֶה בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְאִיךְ אֲנִי... כְּשֵׁרֵאִיתִי דְּבַר כְּזֶה. וְאִז הִיָּה הָעוֹלָם לֹא כְּמוֹ הַיּוֹם, אִז הִיָּה הָעוֹלָם חֲזָקִים מְאֹד בְּאַמוּנָה, בְּתַפְלָה וְיִרְאַת שָׁמַיִם וְחֲסִידוֹת, כֵּן, לֹא כְּמוֹ הַיּוֹם, אֲבָל אֲנִי רֵאִיתִי אֶת הָעֲבוּדָה שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל, אִז נִתְבַּטַּל אֶצְלִי כָּל הַגְּדוּלִים שֶׁהָיוּ בְּטַבְרִיָּה, שֶׁרָדְפוּ אוֹתִי אַחֲרֵי-כֵן.

שם יד, ב.

.....

אֲנִי לֹא, לֹא רֵצִיתִי כְּלוּם, אֲנִי רַק חֲפֵשֶׁתִי וְעִשִׂיתִי מֵה שֶׁרַבְּנוּ הִקְדוּשׁ... הִלַּכְתִּי בְּדַרְכֵי רַבְּנוּ, וְהִתְפַּלַּלְתִּי כְּמוֹ שֶׁרֵאִיתִי, וְכְמוֹ שֶׁרַבְּנוּ הִקְדוּשׁ מְלַמֵּד אוֹתָנוּ מֵה זֶה תַּפְלָה, אִיךְ לְהִתְפַּלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל הַפֶּחַ, בְּכָל לֵב, כֵּן, וְהֵם הָיוּ לִיְצָנִים.

בְּפֶרֶט כְּשֶׁזִכֵּיתִי לְהַכִּיר אֶת רַבִּי יִשְׂרָאֵל קְרֹדוֹנֵר, וְהוּא הִיָּה מְקַשֵּׁר לְרַבְּנוּ וְלְאֲנָשִׁי... כָּל חֲסִידֵי בְּרֶסֶלֶב, כָּל אֲנָשִׁי... כָּל הָעוֹבְדֵי הַשֵּׁם בְּאַמֻּת, חֲסִידֵי בְּרֶסֶלֶב, אָמְרוּ עַל רַבִּי יִשְׂרָאֵל: "מִי יְכוּל לְהַדְמוֹת לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל? רַבִּי יִשְׂרָאֵל, הַמְסִירוֹת נִפְשׁ שְׁלוֹ, זֶה..." הֵם לֹא הִבִּינוּ אִיךְ יֵשׁ כַּח לְאָדָם? אִיךְ יֵשׁ כַּח כְּזֶה? וְאֲנִי זָכִיתִי לְרֹאוֹת מֵה זֶה הָעוֹלָם, שֶׁל גְּדוּלֵי תוֹרָה וְחֲסִידוֹת וְעוֹבְדֵי הַשֵּׁם, וּמֵה זֶה בְּרֶסֶלֶב - רֵאִיתִי בְּעֵינַי מֵה שֶׁזֶה. (סְבֵא צוּחֵק)

יוא (כן), וְהִיָּה לִי נְסִיווֹנוֹת, הִיָּה לִי נְסִיִּים, נְסִיִּים, הֵם כְּלָם הָיוּ גְּדוּלֵי תוֹרָה, וְהֵם הִיָּה הַרְבֵּנִים שְׁלִי, אֲנִי לְמַדְתִּי אֶצְלָם, וְאֲנִי רֵאִיתִי שֶׁ... אֲנִי רֵאִיתִי שֶׁהֵם הָיוּ גְּדוּלֵי תוֹרָה, אֲבָל הָיוּ רוֹדְפִים אַחֲרֵי הַכְּבוֹד

ואחר הכסף של העולם, כן, ואני זכיתי להבחין ולהשיג ולהבין - איפה האמת ואיפה השקר! כן, ראיתי שיש אמת אחד בעולם - רק ברסלב. ראיתי איש אחד בעולם, והוא היה צוחק מכל העולם. (סבא צוחק)

שם כא, ב.

.....

ואני ראיתי את רבי ישראל, ראיתי מה שזה פח של רבנו, שיכול לעשות מבשר ודם, מבן אדם שהוא נולד מאשה, והוא בן אדם כמו כל בני האדם, כמו כל העולם, והוא היה ענין אחר - היה בעולם הזה, אבל הוא לא מעולם הזה, הוא היה מהעולם הבא, הוא היה... כן, ראיתי מה זה ברסלב.

וגם כן הוא היה לו מסירות נפש בשביל הרבה נפשות מישראל, שהוא קרב אותם להשם יתברך, במסירות נפש ממש - הוא היה לו פעם אחת, הוא היה במעצר, כן, וסבל צרות כאלה, ובשבילי, לעצמי הוא היה סובל צרות כאלו - אם היו נותנים לאחד כל הכסף שבעולם וכל הכבוד שבעולם, הוא היה משליך את זה: "אני לא רוצה כבוד, לא רוצה כסף, ואני לא רוצה צרות כאלה", מה שהוא סבל בשבילי.

על מה סבל? - הוא חשב אולי יצליח, להכניס בי איזה, איזה אור, איזה קצת אור... שאוכל אולי על-ידי זה להתקרב להשם יתברך, להפיר השם יתברך ולעשות עבודת השם, אולי יצליח, בשביל זה נתן את כל מה שהיה... הכל. ולא רואים דבר כזה בעולם! משום צדיק, משום בן אדם - זה רק רבנו, אנשי רבנו.

מה? הוא בא לטבריה, הוא מצא את ישראל בער בטבריה, הוא עזב את המשפחה בצפת, ומירון, עזב הכל! ישראל בער... (סבא צוחק) הוא ישן בבית כנסת והיה לו קר, והיה לו... זה {מלכות}, זה כבר... אבל הוא היה ישן על ספסל, כן, ומה אכל? - לחם, לחם עם תה, לחם ומים, כן, והוא היה כל החרף בבית כנסת על

ספסל, כן, והוא לא ידע שיש לו משפחה, אין לו שום משפחה, אין לו לא אשה ולא ילדים ולא פרנסה ולא... לא שום דבר, רק הוא מצא בטבריה ישראל בער! (סבא צוחק)

מי ראה דבר כזה? מדבר הזה מלבד, הוא פלא כזה, איפה רואים מסירת נפש כזה בשביל ילד לא שלו, בשביל איזה ילד, אולי יוכל להאיר בו איזה אור שיקים התורה, שיתקרב להשם יתברך, אולי! אז הוא נתן את כל נפשו! הוא נתן את הילדים וחמש... הכל! לא היה, לא צפת ולא מירון ולא שום דבר, רק דבר אחד, היה ישראל בער. (סבא צוחק) מי שמע דבר כזה? מי... איפה יש דבר כזה בעולם? - לא היה ולא... רק אצל רבנו הקדוש, כן. (סבא צוחק)

אוי... אוי... אוי, אוי, אוי... והוא, הוא התרשם מאד, הוא ראה שאני אדם קטן, שאני כלום, אבל הוא ראה שהגבורה שיש לי; הגבורה שיש לי, שאני עמד נגד כחות כזה, עם הצרות כאלה, ואני חזק ושמח, אז הוא ראה שזה טוב, זה דבר טוב - אז בטבריה היה שני משגעים: רבי ישראל וישראל בער, היה שנים; ואנחנו רקדנו בליל שבת ברקודים כאלה, בשמחה כזו, עד ש... כלם היו מתנגדים, עד שכלם נתבטלו ונפלו: "מה זה? איפה הם מקבלים שמחה כזו? איפה הם מקבלים שבת כזה?" כן! ... (סבא צוחק): כא, ד.

.....

אוי, אוי, אוי... אוי... ראיתי את רבי ישראל, היה אחד בעולם, רבנו הקדוש היה לו רבי ישראל קרדונו בארץ ישראל. (סבא צוחק) אבל, אף-על-פי-כן, גם רבי ישראל עוד לא... כן, כן... אבל ראיתי מה שראיתי, מה שהוא זכה, הוא עמד גם כן כמו רבנו, הוא עמד כנגד כל העולם, הוא שיחק מכלם. הוא היה מדבר עם כל אחד, כן, אבל בלבנו, מה שהיה, מה שזכה לידיע בלבנו.

כב, ד.

.....

אוי וי, אוי... הוא (רבי ישראל קרדונר) היה קם בחצות, והיה הולך למקוה, בצפת קר מאד, אתה יודע? ובחרף, ובלילה, בחצות לילה, הוא הקר... כן, הוא הלך למקוה קרה, למקוה, כן, בלי נר, והיה חשף כזה, שהיו יכולים למות בתוך כל החשף, והוא הלך ככה למקוה, כן, ומן המקוה הלך... הלך בין הגשמים, בין המים, בין הרוחות, הלך מחוץ לעיר, נו, נו, אבל כל צפת היה יושן, כל צפת, רק אחד ברסלב הוא היה ער. (סבא צוחק)

נו, מי ידע? מי ידע את הבכיות שלו, את הגעגועים שלו, את התפלות שלו, של חצות לילה, של החרבן, החרבן בית המקדש - זה החרבן הבית המקדש שלנו! הלב והרגלים והפלל, כל הגוף, הוא משקע במה שהוא משקע, כן, כן, וטוענים בהתפילת חצות עם השם יתברך: "מה יהיה מאתנו?" בגלל התפלות של חצות לילה, היה פתאם, התעוררות כזה, התעוררות כזה שאין בעולם! לא על חנם... (סבא צוחק)

איזה מין עבודה זה? זה עבודת השם כזה, שאין בעולם! אף אחד לא ידע מזה, אף אחד לא ידע מה שרבי ישראל מסר את נפשו על חצות לילה. מה? הוא היה בשר ודם כמונו! הוא היה קשה לו לקום בחצות לילה וללכת מחוץ לעיר. (סבא צוחק)

אוי... הוא לקח סמרטוט, ואחז בהנעליים, כדי השכנים לא ישמעו שהוא הולך, כן, והוא הלך עם הגרבים, ואף אחד לא שמע ולא ידע, ולא... : כב, ה.

.....

ראיתי איך שרבי ישראל היה, הלך בלבושים פשוטים, כן, והגוף היה עצמות ועור. [רזה?]. (סבא צוחק)

אוי, אוי, אוי... הגוף לא היה מרצה מרבי ישראל, הגוף, הוא נתן לו לחם ותה! (סבא צוחק): שם.

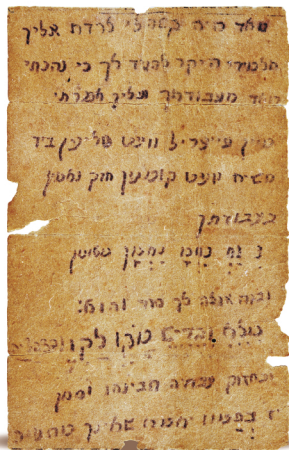
הַעֲקָר הוּא עֲנוּוֹת! אָנִי זוֹכֵר, הָעֲנִין שְׁלִי, הַקָּשֶׁר שְׁלִי עִם רַבִּי יִשְׂרָאֵל (קִרְדוֹנֵר), זֶה הָיָה תַמִּיד חֶק, אָנִי רֵאִיתִי אוֹתוֹ כָּל הַזְּמַן, כָּל הַשָּׁנִים, לֹא יָכַלְתִּי מִמֶּשׁ... לֹא יָכַלְתִּי רִגַע בְּלִי רַבִּי יִשְׂרָאֵל! לֹא יָכַלְתִּי לַחֲיוֹת בְּלִי רַבִּי יִשְׂרָאֵל. כִּי הָיָה בֵּינֵינוּ קֶשֶׁר כָּזֶה וְאַהֲבָה כָּזֶה שֶׁהוּא מֵיחַד בְּעוֹלָם, שָׂזָה לֹא רָגִיל! כִּי הָעֲנִין שְׁלֵנוּ - אָנִי כָּל פּוֹנְתִי לֹא הָיָה בְּשִׁבִיל לַתַּת כְּבוֹד לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל, כָּל פּוֹנְתִי הָיָה לְחַפֵּשׂ אוֹלִי אָנִי אֲמַצָּא אֵיזָה אוֹר, אוֹלִי יָכוֹל לְהָאִיר לִי אֵיזָה אוֹר אֵיךְ לְעִבּוֹד הַשֵּׁם בְּאַמֶּת, זֶה הָעֲקָר!

וְגַם כֵּן הוּא אוֹתוֹ דָּבָר - הוּא לֹא הָיָה חֲפֵץ בְּתַלְמִיד כְּמוֹנִי, רַק בְּשִׁבִיל זֶה: אוֹלִי יִצְלִיחַ לְהָאִיר בִּי אֵיזָה נִיצוּץ מֵרַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ, שְׂיִהְיֶה לִי טוֹבָה בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. זֶה הָיָה עֲקָר פּוֹנְתֵינוּ וְעֲקָר הַקָּשֶׁר שְׁלֵנוּ. בְּשִׁבִיל זֶה הִצְלַחְנוּ, שֵׁשׁ לוֹ קִיּוּם. כָּבֵר יֵשׁ שְׁבַעִים שָׁנָה מֵרַבִּי יִשְׂרָאֵל, וְהָעֲנִין שְׁלוֹ לֹא נִפְסַק! הוּא הִתְחִיל מִמֶּנִּי, הִתְחִיל הִרְבָּה קֶדֶם, לִפְנֵי מִמֶּנִּי, אָבֵל זֶה הָיָה כָּל... עֲקָר הָעִבּוּדָה שְׁלוֹ, הַמְטָרָה שְׁלוֹ, לְהַשְׁאִיר בְּעוֹלָם הַזֶּה אֶת הָאוֹר שֶׁל רַבְּנוּ, לְהַכְנִיס בְּאַנְשִׁים, וְאֵלוּ הָאַנְשִׁים יִסְפְּרוּ לְחַבְּרוּ³⁵ ... כֵּן, וְכֻלָּם יַעֲשׂוּ תַלְמִידִים אַחֲרָיִם. וְזֶה הָיָה עֲקָר הַפּוֹנָה שְׁלוֹ, לֹא לְהִרְבוֹת כְּבוֹדוֹ וּלְפָרְסוֹ, שְׂיִהְיֶה מְפָרָס, "רַבִּי יִשְׂרָאֵל, רַבִּי יִשְׂרָאֵל..." זֶה... אֲדַרְבֵּא! מֵצַד זֶה הוּא הָיָה צָנוּעַ כָּזֶה שְׂאִין בְּעוֹלָם צְנִיעוּת כָּזֶה, הוּא הָיָה צָנוּעַ שְׁלֵא יִדַע... הוּא בָּכָה לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ וְהוּא עָבַד הַשֵּׁם בְּכָל כַּחוֹ, בְּכָל נַפְשׁוֹ וּמְאוּדוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "בְּכָל לְבַבְכֶם, וּבְכָל נַפְשְׁכֶם" - לֹא רַק הוּא אָמַר, הָיָה רָגִיל לומר כְּכֵה, כֵּן. (סְבֵא צוֹחֵק) : לֵג, ב.

.....

לע"נ ר' ישראל בן ר' יהודא הלוי ז"ל היילפערין

³⁵ עיין תורה ז' תנינא ובחיי"מ מה שאמר רבנו שהתלמידים יעשו תלמידים וכן לעולם.

מי יתן שְׁנוּזָה לְהַרְגִישׁ עַל כָּל פָּנִים פַּעַם אֶחָד
בְּיָמֵי חַיֵּינוּ הַנְּעִימוֹת שֶׁל אֱלֹהֵי הַתְּבוּת:
'אֲשֶׁרֵנוּ, אֲשֶׁרֵנוּ מַה טוֹב חֶלְקֵנוּ
וַיְמַה נָּעִים גּוֹרְלֵנוּ'.

רבי ישראל קורדונר זצ"ל

עמותת "מלא וגדיש" להדפסת והפצת כתבי רבי נחמן מברסלב
ופרוסום שם הצדיק. 052-8887039 / 058-6147148